

Müller Lajos

Az Oltáriszentség

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Müller Lajos
Az Oltáriszentség

Nihil obstat.
Dr. Michaël Marzell
censor dioecesanus.

Nr. 492.
Imprimatur.
Strigonii, die 24. Februarii 1927.
Dr. Juius Machovich
vic. generalis.

Imprimi potest.
226/1926.
Budapestini die 25. Novembris 1926.
Ad. Csávossy S. J. praep. prov.

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1926-ban jelent meg a Szent István Társulat kiadásában. Az elektronikus változat a Szent István Társulat engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Szent István Társulaté.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Bevezetés	6
Az Eucharisztia előképei és nevei.....	8
Az Eucharisztia előképei.....	8
Az Eucharisztia nevei	9
Az utolsó vacsora.....	9
A húsvéti bárány-lakoma	9
A lábmosás.....	11
Az Oltáriszentség alapítása.....	12
Az utolsó vacsora helyisége és kelyhe.....	13
Jézus Krisztus valóságos jelenléte az Oltáriszentségben.....	16
Ellenfeleink.....	16
A katolikus tan	18
A valóságos jelenlét bizonyítékai	18
Az ígéret szavai.....	18
Az alapítás szavai.....	20
Az Egyház állandó hite	21
A történelem.....	21
Az eucharisztikus csodák.....	22
A csodák csodája.....	26
Viselkedésünk az <i>Oltáriszentséggel</i> szemben	28
Az eucharisztia mint szentség.....	31
A szentáldozás természete	31
A szentáldozás gyümölcsei.....	32
Megtartja s öregbíti a megszentelő malasztot.....	33
Krisztussal szorosan egyesít	33
Csillapítja az érzékiséget.....	34
Záloga a feltámadásnak.....	34
A bocsánatos bűnöket eltörli.....	34
Öröm és béke Istenben.....	35
Az Eucharisztia anyaga és alakja.....	35
Az Eucharisztia anyaga.....	35
Az ostyakészítés.....	37
Az Eucharisztia alakja.....	37
Epiklézis.....	38
Az Eucharisztia készítője és kiszolgáltatója	38
Az Eucharisztia készítője.....	38
Az Eucharisztia kiszolgáltatója.....	38
Az áldoztatáshoz szükséges joghatóság.....	39
Az Eucharisztia alanya.....	40
Az áldozás fajai.....	40
Az érvényesen megkereszteltek.....	40
Felnőttek, épelméjűek.....	42
Süketnémák.....	43
Örültek	43

Eszelések, hülyék.....	43
Önkívületi állapotban levők.....	43
Halálra ítétek.....	43
Eretnekek, szakadárok.....	43
Előkészület a szentáldozásra.....	44
Lelki előkészület. Megszentelő malaszt állapota.....	44
Kétséges esetben.....	45
A kifelejtett bűnök.....	45
Bocsánatos bűnök.....	45
Erényindulatok.....	46
Hálaadás a szentáldozás után.....	46
Testi előkészület. Természetes (szentségi) böjt.....	46
A szentségi böjt mivolta.....	47
A szentségi böjt időtartama.....	47
Az éjféli szentmise előtt.....	48
A szentáldozás után.....	48
Kétség esetén.....	48
Kiket nem kötelez?.....	48
Ruházkodás.....	49
A tisztaság.....	49
Az áldozás egyéb körülményei.....	50
Hányszor szabad áldozni?.....	50
Mikor szabad áldozni?.....	50
Hol szabad áldozni?.....	51
Az áldoztatás szertartása.....	51
A szentmisén belül.....	51
A szentmisén kívül.....	52
A betegek áldoztatása.....	52
Az eucharisztia mint áldozat.....	54
A szentmise valóságos áldozat.....	54
Az áldozatra szükség van.....	54
A keresztáldozat.....	55
Az eucharisztikus áldozat.....	55
A keresztáldozat s a szentmise viszonya.....	55
A szentmise áldozati jellegének bizonyosságai.....	56
A szentmise lényege.....	57
Gyakorlati következtések.....	58
A szentmise bemutatói.....	59
A szentmise gyümölcsei.....	59
Csak Istennek mutatható be.....	59
A szentmise gyümölcsei önmagukban.....	59
Kik részesülnek a szentmise gyümölcseiben?.....	60
A gyümölcsozás módja és mértéke.....	60
Kikért szabad misézni?.....	61
A szentmise alkalmazása.....	61
A misézés helye és ideje.....	62
A szentmise szertartásai.....	63
A szentmise neve.....	63
Visszapillantás a múltba.....	63
A különböző liturgiák.....	63

A szentmise szertartásainak főmozzanatai.....	64
A szentmise nyelve	67
Kellékek a szentmiséhez.....	68
Oltár	68
Az oltár felszerelése.....	68
Öröklámpa.....	69
Oltárszolga	69
A szent edények s ruhák	69
A kehely felszerelés	69
A miseruhák	70
A miseruhák anyaga s színe.....	71
Források	73

Bevezetés

Festőről beszélnek, ki az utolsó vacsora képének megalkotására vállalkozott. Már vászonra vetette a nagy esemény színterét, sőt elkészült az apostolok alakjaival is. Most végre az *Üdvözítőre* került a sor. Szándékosan hagyta utoljára. A művész fejét tenyerébe hajtva elmélkedik s a képzelet és szív minden erejével próbálja megsejteni az Úr arcát, alakját, magatartását ebben a világtörténeti pillanatban. És annyira átértette és érezte képtelenségét ennek a feladatnak megoldására, hogy lerakta ecsetét s munkáját félbehagyta.

Mindenki tapasztalt – úgy vélem – ebből a lelkiállapotból valamit, aki a kereszténység legmélysege s magasztosabb misztériumáról, az *Eucharisziáról* írni akart. „Mert mi az ő (az Úr) java és mi az ő szépsége? Választottak gabonája és szüzeket nevelő bor.” (Zak 9,17) Ki vázolhatja csak hozzávetőleg is annak tartalmát, értékét, hasznát s fenségét, amit maga a *Szentlélek* előképeiben egészen különlegesen az *Úr* javának és szépségének nevez? A szentek, kik *Isten* dolgaiba oly beavatottak, keresik a szót, hogy az embernek érthető módon szóljanak erről az angyalok előtt is felfoghatatlan titokról. *Szent Bernát* egyszerűen „minden szentségek szentségének, minden szerelmek szerelmének” nevezi az Eucharisziát. *Szent Bonaventura* szerint „a keresztény hittitkok pecsétje s az isteni szeretet összefoglalata (kompendiuma)”. *Szent Ágoston* pedig álmélkodva kiált fel: „Ó, Eucharisztia! a kegyesség szentsége, az egység központja, a szeretet köteléke”. Mily bölcs és mélyértelmű igék is ezek! Az *Eucharisztia* „az egység központja”. Több értelemben is az. A kinyilatkoztatásnak összes számai mintha csak itt futnának össze. A teremtés nagy műve itt kapcsolódik – mondhatnók – az *Istenember* személye által a *Teremtőbe*; a megtestesülés itt nyúlik ki és folytatódik a világ végéig. Az *Egyháznak* itt dobog szíve. Az *Eucharisztia* „a szeretet köteléke”. Az emberi nem testvérülésének itt a fő s szinte egyetlen eszköze. Közös asztal, közös táplálék, közös test és közös vér. Ez van hivatva, hogy egyesítse *Isten* szétszórt fiait s közös családi kötelékkel fonja egybe. Az Eucharisztia az emberiség legfőbb kincse, mely a kis földgolyót a nagy világegyetem erkölcsi középpontjává avatja. A bűnátkozta világon valóságosan jelenlevő, megközelíthető *Isten*! Ez kétségkívül a kis égitestnek, melyen lakunk, óriási jelentőséget ad, ezerszerte nagyobb társai felett a csillagok táborában. Az *Istenember* személyes jelenléte ragyogóbbá teszi azt valamennyinél. Vakítóbb fény árad az *Eucharisziát* hordó földről a mindenségbe, mint aminővel a nap bolygóit elárasztja.

Mindezt tekintetbe véve szinte meglepő, hogy az *Oltáriszentségnek* a szentségek sorozatában a harmadik hellyel kell beérnie. De ez is csak központi helyzetére mutat. Az Eucharisztia volt ugyanis kezdettől fogva az a szentség, amelyet „a vízből és *Isten* igéjéből újjászületett” s a bérálásban *Krisztus* katonájává felkent ember mint harmadikat élvez. Miként *Aquinói Szent Tamás* bölcsen megjegyzi, a többi szentség is az *Eucharisziára*, mint központra irányul.

A penitenciatartás azért van, hogy a keresztség után újra beszennyeződött lelket az *Eucharisztia* fogadására ismét alkalmassá tegye. Az utolsókenet arra céloz, hogy a lelket, ezt az eleven szentségházat, a halálküzdelemben biztosítsa, megőrizze s az örök, tökéletes áldozásra – *Istenével* való legbelsőbb s boldogabb egyesülésre az égben – felkészítse. A házasság az eucharisztikus áldozat bemutatóit s élvezőit sokasítja s örökíti meg itt a földön. Az egyházi rend főleg azért van alapítva, hogy az *Eucharisztia* létesítéséről s fennmaradásáról gondoskodják.

Az *Eucharisztia* tehát ilyképpen a vallásos életnek, minden életnek, sőt magának a létnek gócpontja. Az igazi vallás a jelen világrendben nála nélkül elgondolhatatlan. A vallás célja ugyanis *Isten* megdicsőítése s a lelkek megszentelése. Ámde az *Eucharisztia* mint áldozat, a legistenibb, utolérhetetlen tökéletességű áldozat, amelyben az *Isten* által létesített vallás zenitjét éri el. És mint lelki táplálék a lelkek megszentelésének legfontosabb eszköze, amely

nélkül rendes körülmények között a megszentelő malasztot fenntartani s gyarapítani nem lehet. Nagy, kifejezetlenül nagy tehát az *Eucharisztia* jelentősége a világra s minden emberre külön-külön. Bár eltalálnók a tárgy fontosságával arányban álló hangot és modort.

Megadjuk mindjárt eleve főbb vonásaiban gondolatmenetünket, melyet e magasztos és bőséges anyag tárgyalásában követni akarunk. Minthogy az *Eucharisztia* amúgy is a megtestesülés titkának kiterjesztése, szépen kísérhetjük – a hozzá fűződő igazságok előadásában az *Istenember Jézus Krisztus* földi életének fonalát. Nála is első volt a rejtett názáreti élet, midőn a szerény külső alatt ki sem sejtette a benne rejtezkedő *Istenséget*. Azután körüljárt jót téve, gyógyítva, segítve a nyomorultakat. Végül feláldozta magát a keresztfán. Mi is, miután elmondottuk az *Eucharisztia* alapításának megható történetét, a kenyér s bor színe alatt rejtezkedő Krisztussal fogunk foglalkozni s bizonyítjuk az ő valóságos jelenlétét a színek alatt. Azután a szentáldozásban magát mindenki vel közlő, gyógyító *Krisztus*, végül a szentmisében magát értünk feláldozó *Krisztus* nagyszerű megváltói munkáit fogjuk szemlélni és tanulmányozni.

E könyvecskénkben is tehát erkölcsstani fejtegetéseinket szolid hittani alapra óhajtjuk fektetni. De azért elejétől végig rajta leszünk, hogy főleg e tárgynál ne csak a tudni s hinni vágyó ész s akarat, hanem a szív s kedély is minél többet kapjon; s evégből nem fukarkodunk az igazságot megvilágító, élénkítő példákkal s adatokkal.

Minthogy pedig a jó s nagy gondolatok a szívből erednek, azért úgy a szerző, mint az olvasó jobbat alig tehet, mintha az eucharisztikus színek alatt dobogó isteni *Szívből* meríti az íráshoz, illetőleg megértéshez szükséges világosságot és meleget.

Az Eucharisztia előképei és nevei

Az Eucharisztia előképei

Remekművek megalkotói rendszeresen vázlatokban szokták előbb erejüket s képességüket kipróbálni és megmutatni. Isten is, mielőtt kiválóan kedves, csodálatos munkájának, az *Eucharisziának*, *Jézus Krisztus* teste s vére szentségének megteremtésébe kapott, sok, szebbnél-szebb, színes képével rajzolta tele az *Ótestamentumot*. Azt lehet mondani, hogy az *Ószövetség* szent írása az *Eucharisziának* valóságos képeskönyve. Csak néhány világosabb s könnyebben érthető képre hívjuk fel a figyelmet. Kitűnő anyagot szolgáltat mindmégannyi az elmélkedésre.

Mindjárt az az *életfa*, amelyet az *Úr* keze a paradicsom közepébe ültetett s amely az összüelőknek örök üde ifjúságot volt hivatott biztosítani, mi más, mint az éden *Eucharisziája*. Alig fordítunk azután a *Szentírásban* néhány lapot, *Melkizedek*, *Salem*, vagyis *Jeruzsálem*, a béke városa királyának titokzatos alakja ötlük szemünkbe, aki „kenyeret és bort hozván elő, mert a fölséges Isten papja vala”, megáldja Ábrahámot. (Vö. Ter 14,18.19) Mi más ez, mint a *Messias* eucharisztikus áldozatának húséges előképe?

Már *Dávid* király próféta szeme észreveszi ezt, miért is századokkal előbb az Üdvözítőről, a nagy Eljövendőről a kétségkívül messiási 109-ik zsoltárában így énekel: „Te pap vagy mindörökké *Melkizedek* rendje szerint” (Zsolt 109,4).

Az *Ószövetségnek* minden, de főképp eledeláldozata valamennyi előképe az *Eucharisziának*. Megható szépen céloz erre már *Izsák* esete (Ter 22), akit Atyja lélekben már feláldozott s csupán isteni csoda mentett meg a fizikai haláltól. Egészen kiváló előkép a *húsvéti bárányáldozat* (Kiv 12), amelynek ajtófélfára kent vére megszabadítja a választott nép elsőszülötteit az öldöklő angyal gyilkától s valamennyit, kik élvezték húsát, az egyiptomiak keserves rabszolgaságából. Ki ne látná itt lelki szeme előtt felmerülni a krisztusi vérrel véresre festett keresztfát s a feláldozott isteni Bárányt, akit a kenyér s bor színe alatt a *Magasságbelinek* újból s újból bemutatunk, azután szent lakomában élvezünk, hogy lelkileg jóllakjunk s általa a bűn és ördög rabszolgaságából megszabaduljunk.

Továbbá a titokzatos *felhőoszlop*, amelyről az van megírva: „Az *Úr* pedig előttük mégyen vala (népe előtt) útmutatóul, nappal felhőoszlopban és éjjel tűzoszlopban, hogy vezére legyen útjának mind a két időben. Soha el nem távozott a felhőoszlop nappal, sem a tűzoszlop éjjel a nép elől”. (Kiv 13,21.22) Nemde találó jelképe ez annak a szerepnek, amelyet a szentségi leplek alatt rejtezkedő Isten állandó jelenlétével az *Egyházban* betölt? A színek az a felhő, amely az *Úr* isteni fényességét takarja, vakító sugarait elnyeli, de a veszélyben forgó, elhagyatottságban vergődő léleknek kivilágosodik.

Pompás vázlata az *Eucharisziának* az a *magasból hulló eledel*, a minden gyönyörűséget magában rejtő *manna*, amellyel Isten negyven éven át a pusztában vándorló Izraelt atyailag táplálta.

Az a tizenkét lisztlángból sült kenyér, amelyet mint „az *Úrnak* bemutatott áldozatot”, „igen tiszta asztalra kellett az *Úr* elé helyezni” s minden szombaton frissel felváltani s amelyet csak szent helyen volt szabad elfogyasztani, mindjárt első tekintetre a mi szentségházainkra s áldoztató-kelyheinkre emlékeztet (Vö. Lev 24,5–9).

Abban az angyal által hozott sült cipóban, amelyből *Illés* próféta a pusztában evék s amelynek erejével aztán negyven nap és negyven éjjel jára az *Isten* hegyéig, *Horebig* (1Kir 19,8), ki ne ismerne ismét az *Eucharisziára*?

De tovább már nem folytatjuk. A felsorolt adatok is meggyőzhettek arról, hogy mennyire igazat mond *Szent Ágoston*, midőn azt állítja: „lex gravida erat Christo”, „a törvény (az Ószövetség) méhében hordta *Krisztust*”.

Az Eucharisztia nevei

Az *Oltáriszentség* kiválóságára vall a nevek gazdagsága is, amellyel a keresztény századok kezdettől fogva napjainkig az *Eucharisziát* megjelölték. Az apostoli iratok többnyire *Úr-vacsorának* vagy *Úr asztalának* nevezik, emlékeztetve ezáltal az alapítás idejére, az utolsó vacsorára, midőn a búcsúzó *Üdvözítő* ezt a nagy szentséget a világnak örök emlékébe hagyta.

A „kenyértörés”, a „kommunio” vagy „kommunikáció” (egyesülés) ugyancsak apostoli eredetűek.

A szentatyák, mint *Szent Jusztin* (†165 körül), sőt az első század végéről eredő „*Didache*”, vagyis „A 12 apostol tanítása” című őskeresztény irat is már „*Eucharisziának*”, „hálaadásnak” nevezi az *Oltáriszentséget*, emlékeztetve ezzel az *Úr Jézus* eljárására, aki mennyei *Atyjának* hálákat adva nyújtotta nekünk önmagát ajándékba. De utalás is e név egyúttal arra, hogy mennyi hálával tartozunk *Istennek* számtalan jótéteményéért s hogy ezt főleg a szentmiseáldozat s szentáldozás által róhatjuk le. Az Eucharisztia elnevezés vált talán térben és időben a legáltalánosabbá. Azonos értelmű az *eucharisziával* a szintén ősi eredetű *eulogia* kifejezés is. Azonban csakhamar az eulogia alatt nem az Oltáriszentséget, hanem azt a megáldott kenyeret kezdik érteni, amelyet a püspökök a szent egység s szeretet jeléül egymásnak küldözgettek, ahogy ez a görög egyházban mai napig szokásos.

Nevezik továbbá a *Szentatyák* (mint *Aranyszájú Szent János*, *Theophil*, *Ágoston*, *Cyprián*) az *Úr Jézus* szavai alapján, amelyet a Miatyánk tanításakor használt, „*supersubstantialis*”, vagyis a mi lényünkhöz (szükségünkhöz) *tartozó kenyérnek*, amit a magyar *Szentírás mindennapinak* fordít. Maga *X. Pius* pápa a mindennapi szentáldozásról kiadott halhatatlan emlékü apostoli iratában ez ügyben így nyilatkozik: „Az Egyházatyák csaknem egyhangúan azt állítják, hogy a «Miatyánknak» e kérésén: «mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma», nem annyira az anyagi kenyeret, a test táplálékát kell értenünk, mint inkább az eucharisztikus kenyérnek naponkinti élvezését”. (Vö. Mt 6,11)

Ősi nevei továbbá az *Eucharisziának* az *Agapé*, vagyis szeretetlakoma s *synaxis*, vagyis összejövétel is. Nem ritkán találkozunk „az élet kenyere”, „az angyalok kenyere” stb. kifejezésekkel is, főleg az újabb íróknál. Hazai nyelvünkön talán leggyakoribb az „*Oltáriszentség*” neve, amellyel különben már *Szent Ágoston* irataiban is találkozunk s amely elé nagyon is megokoltan a „legméltóságosabb” vagy „legfölségesebb” jelzőt szoktuk tenni.

Végül midőn az eucharisztikus *Jézus* a haldokló keresztény ajkára, szívébe száll, „*viaticum*”, vagyis szent útravaló a neve, mert ilyenkor az a célja, hivatása, hogy az örökkévalóság révén várakozó lelket a boldogabb hazába kísérelje át.

Az utolsó vacsora

A húsvéti bárány-lakoma

Nisán hó 13-ika (március 17.) csütörtök volt, midőn Jézus estefelé tanítványai élén *Bethániából Jeruzsálembé* vonult, hogy ott velük „a húsvétet megegye” s egyben örökre felejthetetlen búcsúlakomáját ünnepelje.

Hogy miképp történt az a megható válás attól a bethániai háztól, amelyben apostoli élete legboldogabb óráit töltötte, mit mondhatott az *Úr* a kedves hajlék küszöbén utoljára meghitt barátjának s házigazdájának, *Lázárnak*, aztán *Mártának* s *Máriának* s főleg édesanyjának, aki kétségkívül szintén ott volt a vendégek között, annak megsejtését kinek-kinek szívére bizzuk.

A húsvét ünnepe ebben az évben szombat napra esett (nisán 15.), amelynek előestéjén, tehát pénteken kellett a törvény szerint a húsvéti bárányt elfogyasztani. *Jézus* ezt a törvényt betűszerint már nem tarthatta be. Hiszen nisán 14-én, éppen mikor a húsvéti báránykák leölése a templomban folyt, neki, mint az előképek beteljesítőjének, az igazi húsvéti báránynak, a keresztfán kellett függnie. Teljesítette tehát a törvényt legalább szelleme szerint s ő, ki amúgy is „ura a szombatnak” s minden törvénynek, a szertartásos lakomát egy nappal előbb, nisán 13-án, vagyis csütörtökön este ünnepelte meg. Már e nap délelőttjén „elküldé *Pétert* és *Jánost*, mondván: Elmenvén készítsétek el nekünk a húsvétet, hogy együnk. Azok pedig kérdek: Hol akarod, hogy elkészítsük? És monda nekik: Íme amint bementek a városba, elétek jő egy korsó vizet vivő ember, kövessétek őt a házba, melybe bemegy, és mondjátok a ház gazdájának: Azt izeni neked a Mester: Hol a szállás, hol a húsvétet tanítványaimmal elköltsem? És ő nektek egy nagy termet mutat fölterítve, ott készítsétek. Elmenvén tehát, úgy találák, amint mondotta vala nekik ...” (Lk 22,8–13) Az *Úr* a dolgot a terem tulajdonosával már eleve megbeszélte s bírta annak ígéretét. Mindazonáltal profétai tudására vall a korsót vivő emberrel való találkozás előre-mondása.

Minthogy pedig *Jézus* az *Oltáriszentség* alapításával külsőleg s belsőleg annyira összefüggő húsvéti lakoma szertartásait híven betartotta, nem lesz érdektelen azokat röviden elősorolnunk.

A zsidó pascha- (passah) vagyis húsvét-ünnep nisán hó 14. estéjétől ugyane hó 21-ike estéjéig tartott. A régiak ugyanis a napot estétől estéig számították, ahogy ez az *Egyház* liturgiájában a mai napig gyakorlatban van. Nisán 14-ike készületi nap volt. A házban összegyűjtötték az összes kovással készült táplálékot s este 6 óra tájt elégették, egyben elkészítették a kovásztalan „massoth” kenyeret, amelyet az egész ünnepi héten használni kellett.¹ Ugyane nap délutánján 3 és 6 óra között minden család, illetőleg, ha annak kevés tagja volt, a meghitt vendégekből kialakuló (10–20 személyből álló) pascha-társaság számára a templomban leölték, feláldozták az egyéves, hibátlan, hím bárányt vagy kecskebakot. Otthon – minden csonttörés nélkül – megsütötték és két gránátfa-pálcával keresztben átszúrták. Gondoskodtak ezenkívül mellékételekről is.

Midőn pedig feljött az esti csillag, tehát nisán 15-ike küszöbén, kezdetét vette a hivatalos étkezés. A régi törvény, amely előírta: „Ágyékaitok felövezve és lábaitok felsaruzva legyenek; botjaitokat tartsátok kezeitekben és sietve egyetek: mert az az *Úr Fázéja* (azaz átmenete)” (Kiv 12,11), az írástudók értelmezése szerint a régi szolgaság letűntével idejét múlta s kötelező erejét elvesztette. A lakomát tehát hellén-római szokás szerint ünnepi ruhába öltözötten, pamlagokra dőlve költötték el. Balkezükkel vánkosra könyökölve fejüket támasztották, míg jobbkezük az étkezésre szabadon maradt. Az ebédlő minden pamlagán három személy fért el. Ezért nevezték régente az ily helyiségeket tricliniumoknak.

A szertartásos étkezést a helynek többszöri hivatalos körüladása részekre bontá. Az első kelyhet a némi vízzel elegyített borral a családfő a következő áldó szavakkal küldötte körútra: „Áldott legyen az *Úr*, a mi *Istenünk*, a világ királya, aki a szőlővessző termését teremtette”. Majd nyomban erre megáldotta az ünnepet magát: „Áldott legyen az *Úr*, a mi *Istenünk*, a világ királya, aki bennünket parancsai által megszentel”.²

¹ Ezért nevezték a húsvétot a kovásztalanok ünnepének is. (Vö. Mt 26,17)

² Mischna, Berachoth 6.

Az első kehely kiürítése után előhozták a kovásztalan kenyeret, a massothot, kesernyés ízű salátaféle füveket (chasereth) s valami édes gyümölcsökből készült, vöröses színű mártást (charoseth). Erre a családfő megmosta kezét, kivett valamit a pusztai vándorlás sanyarúságaira emlékeztető keserű füvekből, a charosethbe mártotta, megízlelte s egy-egy falatot nyújtott mindenkinek belőle. Hasonlóképpen tett a massoth, vagyis kovásztalan kenyérral is. Csak most került a húsvéti bárány az asztalra. A családfő erre vízzel elegyíti a második boroskelyhet s ünnepélyesen magyarázza a húsvéti bárány, a keserű füvek s a kovásztalan kenyér értelmét s jelentőségét. Meghatottan beszél *Izrael* múltjának dicső s gyászos eseményeiről, amelyekben nyilvánvaló Jahvé (Isten) jóságos vezető, gondviselő keze. Erre azután elénekelték a nagy Hallelnek első felét: „Alleluja! Kijövén *Izrael Egyiptomból*, *Jákob* háza az idegen nép közül, lőn *Judea* az ő szent helyévé, *Izrael* az ő birodalmává. A tenger látta ezt és futott; a *Jordán* visszafordult. A hegyek szökdeltek, mint a kosok, a halmok mint a juhok bárányai stb.” (Zsolt 113) Megisszák a második kelyhet, szétosztják a kovásztalan kenyeret a keserű füvekkel s elköltik a húsvéti bárányt. Majd a harmadik vizes borral telt kehelyre került a sor, miközben áldó, hálálkodó imát mondanak az élvezett vacsoráért... Nyomban követte ezt a negyedik kehely, melynek ürítését a nagy Hallel második részének éneklése kísérte: „Ne nekünk, *Uram*, ne nekünk, hanem a te nevednek adj dicsőséget stb.” (Zsolt 113,9)

A húsvéti báránynak éjfélig teljesen el kellett fogynia. A pascha-társaság azonban többnyire tovább is együtt maradt, derült hangulattal énekelgetve s örömük kifejezésére az asztalt körüllejtve. (Apogomin.)

Ezeket a szertartásokat, miként ezt az Evangéliumok egyes elejtett szavaiból észre vesszük, legalább lényeges vonásaiban az *Úr Jézus* is betartotta apostolaival.

Az egyik kehely körüladásakor, talán mindjárt az elsőnél mondá a jelentőséggel teljes szavakat: „Kívánva kívántam e húsvétet megenni veletek, mielőtt szenvedjek” (Lk 22,15). A halál gondolata állandóan betölti s foglalkoztatja az *Úr* lelkét. Minden csak erre emlékezteti őt, de legfőképpen a gránátfa-pálcákkal keresztben átszúrt, töretlen csontú húsvéti bárányka. Azután Judás alakja, ki ott ül az apostolok között. Ki is jelenti: „Egy a tizenkettő közül, ki velem a kezét a (charoseth) tálba mártja... elárul engem” (vö. Mk 14,20.18).

Így aztán folyton-folyvást mind mélyebben merült a halál előérzetébe, úgy hogy olykor szinte fáradtan, vontatottan beszélt.

Mindazonáltal maga volt a pontosság, előzékenység, nyugalom, méltóság s áhítat a szent ceremóniák végzésében. Hálát adott *Istennek* azokért a jótéteményekért, amelyekre ez a szertartás emlékeztet s azért a másikkért, amelyet ábrázol s amelynek értelme holnap rajta a kereszthalál által teljesebbé menend. Sőt az *Úr* maga a szívesség, gyengédség s szeretet. Éppen a kínos körülmények között az őt jelképező húsvéti bárány elköltése után hajtja végre legnagyobb szeretetművét.

A lábmosás

Közelgetnek az örökre nevezetes pillanatok. Az *Úr Jézus* a csodák csodáját készül végrehajtani, az Eucharisziát s vele az örök papi méltóságot megalapítani. Szinte maga is szükségét érzi, hogy előbb mélységesen megalázkodjék s tanítványainak is a szent alázatosság örökre felejthetetlen példáját s tanítását adja. De halljuk a szemtanúnak, az *Isten Lelkétől* ihletett *Jánosnak* magasztosan egyszerű elbeszélését: „Tudván *Jézus*, hogy eljött órája, hogy a világból az *Atyához* menjen, mivel szerette övéit, kik e világon valának, mindvégig szerette őket. És a vacsora végbemenvén, midőn az ördög *Judásnak*, az iskarioti Simon fiának szívét már megvesztegette, hogy ez elárulja őt, tudván, hogy mindent kezébe adott neki az Atya és hogy az *Istentől* jött ki és az *Istenhez* megyen, fölkele a vacsorától és

letevé az ő ruháit és vévén a kendőt, átövezé magát. Azután vizet öntö a medencébe és kezdé mosni a tanítványok lábait és megtörölni a kendővel, mellyel átövezve vala”.

Először *Simon Péter* lábaihoz borul az *Úr*. Ez tiltakozik. De miután értesül, hogy ez feltétele annak, hogy az *Úrral* része legyen, nemcsak lábára, de fejére is vizet kér. A többi tanítvány ezek után néma megilletődéssel nyújtja a mosásra lábát. És *Jézus* mindegyik előtt megalázza magát, még árulója előtt is. Aztán ismét leül, hogy annál nagyobb ünnepélyességgel s tekintéllyel magyarázza meg, amit művelt: „Tudjátok-e, mit cselekedtem veletek? Ti engem mesternek és úrnak hítok és jól mondjátok, mert az vagyok. Ha tehát én, az *Úr* és mester, megmostam lábaitokat, ti is tartoztok egyik a másiknak lábait megmosni. Mert példát adtam nektek, hogy amint én cselekedtem veletek, ti is úgy cselekedjétek”. (Jn 13,1–5; 12–15)

Az Oltáriszentség alapítása

A lábmosás, amely valószínűleg a harmadik kehely kiürítését követte, az apostolok lelkét álmélkodó, szent izgalommal töltötte el. Mi fog most következni, amire a megalázkodás ily ténye s ily hathatós figyelmeztetés a lelki tisztaságra készített elő?! A búcsúzó *Jézus* testamentumot csinál s mindjárt át is adja tanítványai kezébe a legnagyobb, legszentebb örökséget, amit csak *Isten* mindenható szeretete a világnak adhat: önönmagát az Oltáriszentségben.

A szerzés szavait három evangélista: *Máté*, *Márk* és *Lukács* szinte szórul-szóra azonosan közli. *Szent János*, aki oly nagyszerű részletességgel beszél el az *Úr Jézusnak* az Eucharisztiára vonatkozólag *Kafarnaumban* tett ígérését (Jn 6), annak megalapítását egészen elhallgatja, hacsak nem talán e néhány szóval céloz arra: „Mivel szerette övéit, kik e világon valának, *mindvégig* (vagy a szeretet végső határáig) szerette őket”. (Jn 13,1) Oka ennek bizonyára az, mert mikor *János* evangéliumát megírta, akkor már az Oltáriszentséget alapító szavak közismertek voltak s a világ számtalan oltáránál naponként ismételték azokat.

Az alapítás szavai pedig a következők: „Midőn pedig vacsoráltak, vevé *Jézus* a kenyeret (hálát ada Lk 22,19), megáldá és megszegé és adá tanítványainak és mondá: Vegyétek és egyétek: ez az én testem (Mt 26,26; Mk 14,22), mely érettetek adatik. Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. (Lk 22,19) És vévén a kelyhet, hálát ada és nekik adá, mondván: Igyatok ebből mindnyájan: mert ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért (érettetek Lk 22,20) kiontatik a bűnök bocsánatára. (Mt 26,27.28; Mk 14,23) És ivának abból mindnyájan” – szövi közbe *Márk* (14,23).

Vegyétek, íme ez az én testem, ez az én vérem! Vegyétek! nektek adom. Egyétek s igyátok!

Ez az ajándék első tekintetre szinte megdöbbeneti az embert. Szinte azt kérdezzük magunktól: hogyan? jól hallom, jól értem? De azután, ha elfogulatlanul fontolgatom a dolgot, csakhamar úgy látom, úgy érzem, hogy *Jézus* voltaképpen csakis azt adja, amit az ember kíván, igényel, ami természetével oly benső, nagyszerű összhangban van. *Jézus* is azt teszi, amit mi emberek is többé-kevésbé mindnyájan cselekszünk s pedig annál inkább, minél jobban szeretünk. Az ember is táplálja embertársát. Táplálja lelkéből, testéből és véréből. Az ember nem tudna élni, ha egy másik, nála nagyobb vagy gyengédebb nem táplálná őt a saját lényegével. Az anya gyermekét a szó szoros értelmében saját testéből, véréből táplálja az anyatej dicső alakjában. És *Isten* miért ne tehetné azt, amit minden anya megtesz? Az asztalnál naponként földi táplálékot veszünk magunkhoz, mely fenntart bennünket s megója testünket a pusztulástól. Mi észellenes volna tehát abban, hogy *Isten* mennyei kenyeret nyújtson nekünk, gyermekeinek, mely lényünk nemesebb, halhatatlan részét táplálja s a lelki halált távol tartsa? Egyébként is, nem érezzük-e, hogy van bennünk valami isteni, ami szünös-szüntelen az igaz, a jó, a boldogság örök forrása: *Isten* után epedve szomjazik? Miért

is ne adhatná tehát akkor magát *Isten* neki táplálékul? És minthogy *Isten* testi érzékeinkkel nem látható, nem tapintható, miért is ne adhatná magát *Isten* nekünk embereknek oly alakban, amely az Ő láthatatlan jelenlétének látható jele?³

Az istenileg kibővített húsvéti vacsora most már végét éri. A negyedik kelyhet az igazi áldás kelyhe, az eucharisztikus kehely helyettesíti. A nem ritkán kicsapongássá fajult epikomion helyébe pedig *Jézus* megható búcsúbeszéde s fenséges főpapi imája lép. (Jn 13–16) Erre aztán *Jézus* tanítványaival hálákat adva, himnuszt énekelve, a nagy *Hallel* zengedezve elhagyja az utolsó vacsora termét.

Az utolsó vacsora helyisége és kelyhe

A keresztény kegyelet s az *Úr Jézus* iránti szeretet minden, még a legcsekélyebb dolog iránt is érdeklődik, ami az ő isteni személyére vonatkozik. Elmondunk tehát egyet-mást az utolsó vacsora helyiségéről s kelyhéről már csak azért is, mert az elmélkedő lélek szívesen keres ilyen kapaszkodó nyugvópontokat, amelyek képzelőtehetségét istápolják.

Sion hegyének délnyugati oldalán áll a ház, amelyben *Péter* és *János* a húsvéti bárány szertartásos vacsoráját az *Úr Jézus* és pascha-társasága számára elkészítették. Egészen biztosan ismeretes mai napig ez a hely. Az épületet a keresztes háborúk idején restaurálták. Maga a cenákulum, vagyis az utolsó vacsora terme az első emeleten van. Elég tágas, egyszerű boltíves szoba. De milyen volt az *Úr* idejében? Beszélje el nekünk *Emmerich Katalin*.⁴

Az utolsó vacsora terme, melyben *Jézus* az Oltáriszentséget szerzé – *Emmerich* szerint – régi épület helyisége volt, mely a *Sion-hegy* déli oldalán, *Dávid* várától nem messze állott. Az előbb sokkal tágasabb ebédlőterem hajdan *Dávid* csapatvezetőinek volt lakóháza, amelyben mindenféle fegyvergyakorlatok folytak. E helyen tartották a templomépítés előtt egy ideig a frigszekrényt is. Magát *Malachiást* is látta *Emmerich* ebben a helyiségben, amint az újszövetségi áldozatra vonatkozó, jövendöléseit írta. *Salamon* is tiszteletben tartotta e házat s ihletett lelke sejtette annak nagy rendeltetését. Midőn *Jeruzsálem* nagyrészét a babiloniak elpusztították, ezt a házat – csodálatosan – mégis megkímélték. *Nikodemus* és arimatiai *József* később megvették s helyreállítva kényelmesen rendezték be. A húsvéti ünnepekre rendszeren bérbeadták, amint ez az *Úr* utolsó húsvétjakor is történt.

A főépület, a tulajdonképpeni ebédlőteremmel az udvarnak majdnem közepét foglalta el.

Hosszas négyszög alakú volt ez a nagy terem, oszlopos folyosókkal övezve. Hármassal bejáraton s keskeny előszobán át lehetett bejutni. A mennyezetről, mely felülről kapta a világítást, lámpák függtek le.

Ünnepélyes alkalmakkor a falakat félmagasságban szép gyékénnyel s szőnyeggel vonták be s a mennyezet ablakait átlátszó kékes fátyollal fedték.

³ Vö. Bougaud: A kereszténység és korunk. II. 462. 1.

⁴ *Emmerich Anna Katalin* (1774. szept. 8.–1824. febr. 9.) szentéletű Ágoston-rendű szerzetesnő, aki mérhetetlen sok és nagy testi s lelki szenvedése közepett abban a vigaszban részesült, hogy tagjain Krisztus Urunk öt sebéit viselhette s életének, szenvedéseinek történetét, valamint a helyeket – melyek erre színterül szolgáltak – misztikus látomásokban végigszemlélhette. Látomásait *Brentano Kelemen* költőnek mondotta tollba. Később ugyanazokat – egyházi jóváhagyással – *Schmöger* redemptorista atya bocsájtotta közre, igyekezve megtisztítani a kétségkívül jóhiszemű hibáktól s tévedésektől. *Emmerich* jámborul hihető dolgokat mond el, amelyek egyben-másban meglepően egyeznek az újabb tudományos kutatásokkal. Hihetőségüket kétségkívül fokozza a látó nőnek szent élete, kinek boldoggáavatási ügye 1899 óta folyamatban van. [II. János Pál pápa boldoggá avatta 2004-ben – PPEK] Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az ilyen látomásoknál némelykor nagyon nehéz megállapítani, mi alapul a valóságon s esetleg a szemlélődő képzelete teljesen jóhiszeműleg mit toldott hozzá, egészített ki, másított meg. Sőt maga a lejegyző is követhet el tévedéseket.

A csarnok hátsó vége valami hasonló függönnyel volt elkerítve, úgy hogy ez a hármass beosztás a templom előcsarnokára, a szentélyre s a szentek szentjére emlékeztetett. Ez az utóbbi elválasztott helyiség az öltönyök s egyebek elhelyezésére szolgált. A közepén valami oltárféle alkotmány volt. Ez lehetett annak a kemencének födele, teteje, amelyen a húsvéti bárányt sütötték. Felette csakugyan az átszúrt húsvéti bárány képe volt látható. Egyik mellékfülkében pedig a húsvéti edények és teknőalakú csészék számára három tarka szekrény állott. Később itt tartották a legméltóságosabb Oltáriszentséget. *Emmerich* már az utolsó vacsorát megelőzőleg is látta az Urat ezekben a helyiségekben, amint tanított s gyógyított; az oszlopcsarnokokban pedig a tanítványok vettek szállást.

— — — — —
 Az *Úrvacsora kelyhe*, amelyet – *Emmerich Katalin* látomása szerint – az apostolok szent *Veronikától* hoztak, csodás és titokzatos egy edény, ősidőktől fogva a templom drágaságai közé tartozott. Többször be akarták olvasztani, de ismeretlen anyaga miatt nem volt lehetséges. Később eladták, így jutott az utóbb *Veronikának* nevezett *Szerapia* s hozzátartozóinak tulajdonába. *Jézus* ünnepi vendégségein már többször használták. Lapon, melyből táblácska volt kihúzható, állott ez a nagy ivóedény hat kisebb pohárral körülvéve. Benne még egy kisebb edény rejlett tányérkával tetején. Ezt megint kúpalakú fedő takarta. A nagyobbik edény (kehely) barnás, tükörsima vegyüleből, körtealakban készült, de be volt aranyozva s két füllel ellátva. Ezeknél fogva emelték, mert elég súlyos volt. Lába (szára) sötét aranyból művészileg ki volt dolgozva, alul körös-körül kígyó- s szőlőfürtalakkal díszítve. Drágakövekkel is ki volt rakva, amelyeket – úgy látszik – csak később illesztettek bele. Birtokosainak sorozata Noéig nyúlik vissza, kinek angyali alakok hozták. Átment *Melkizedek* kezén s ennek híres áldozata után *Ábrahám* birtokában maradt. Így *Emmerich*.

Akárminő volt légyen is az utolsó vacsorának, az első szentmiseáldozatnak kelyhe, annyi bizonyos, hogy a keresztény kegyelet – míg lehetett – ereklyeként őrizte. De azután jöttek az idők viharai, amelyek szétszórták *Palesztina* keresztényeit s ennek a szent edénynek is nyoma veszett. Hosszú időközön át mitsem tudott róla sem a történelem, sem a hagyomány. Napjainkban egy lelet, mely tényleg mutat fel némi közös vonást *Emmerich* látomásaival, újra érdeklődés tárgyává tette az úrvacsora kelyhét. Ugyanis 1910. év elején nem messze *Antiochiától*, *Kisáziában* arab munkások kútásás közben több földalatti barlangra bukkantak. Ezeknek egyikében ősrégi időkből származó ezüst-tárgyakat fedeztek fel, nevezetesen egy 19 cm magas és 15 cm széles, alacsony lábon nyugvó tojásdadalakú, pazarul ékített kelyhet, melyről bebizonyosodott, hogy a Kr. utáni első századból vagy legkésőbb a második század elejéről származik. A dologban azonban az a legérdekesebb, hogy ez a pompás, pártját ritkító műredek egy kisebb, teljesen dísztelen kehelynek a tartója. Felette drága s becses ereklyének kell tehát ennek az egyszerű kehelynek lennie, amelyet ily tartóval tüntetett ki a keresztény ókor.

A napfényre került műtárgyakat a dúsgazdag *Kouchkaji*-cég szerezte meg, amelynek *New Yorkban*, *Párizsban* s *Aleppóban* vannak telepei. Így került e kettős kehely az amerikai *Egyesült Államok* fővárosába. *Dr. Eisen Gusztáv*, a kaliforniai tudományos társaság jeles tagja, a tulajdonosok engedelmével nyolc évig tanulmányozta e kelyheket s kutatásainak eredményéről két vastos, képekben gazdag kötetben számol be. *Eisen dr.* oda következtet, hogy a kisebbik szent edény nem más, mint az utolsó vacsora kelyhe, amelyet az *Úr Jézus* használt az első eucharisztikus áldozat bemutatásakor. Feltevése szerint ez a drága, féltett kincs *Jeruzsálem* pusztulásakor került *Antiochiába*, ahol – mint tudjuk – akkor már népes keresztény hitközség virágzott. Hiszen ott nevezték legelsőbb *Jézus Krisztus* vallásának híveit keresztényeknek. Ehelyt állott az a mesés kincseiről „aranyosnak” nevezett bazilika, amelyet *Nagy Konstantin* császár 341-ben kezdett építeni s fia, *II. Konstantin* fejeztet be. Valószínűleg midőn *II. Chosroas* perzsa király 611-ben a templomot feldúlta, ásták el a keresztények *Antiochia* e drága gyöngyét, hogy a rabló kezek elől biztonságba helyezték.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy az érveket és bizonyítékokat, amelyekkel *dr. Eisen* érdekes véleményét támogatja, a tudós világ nem tartja meggyőzőknek. (Vö. Etudes 1926. évf.)

Jézus Krisztus valóságos jelenléte az Oltáriszentségben

Ellenfeleink

Kilenc hosszú század pergett le az Anyaszentegyház dicső történetében és nem akadt eretnokség, mely hitünknek ezt az egyik alaptételét, *Jézus Krisztus* valóságos jelenlétét az Oltáriszentségben egyenesen megtámadta volna. Az első századok eretnekei, nevezetesen a dokéták minden anyagot a rossztól származtattak s így a történelmi *Krisztusnak* is csak látszólagos testet tulajdonítottak. Következésképpen a szentségi test valóságát is tagadniok kellett volna. De nem merték tenni. Hasonló következetlenségbe estek a *gnosztikusok* és *manicheusok* is, kikkel szemben már *Szent Ignác* vértanú s *Szent Ireneus* oly talpraesetten forgatják a hitvédelem fegyvereit.

Az ötödik században fellépő *nesztorián*-eretnokség *Szűz Máriának* istenanyai méltóságát tagadta s tőle csupán az örök Igétől elválasztott embert származtatta. Ha levonja téves tana következményeit, a katolikus értelemben vett átlényegülést ugyancsak tagadnia kellett volna. De a meggyökeresedett hit épségét e pontban nem merte érinteni. Inkább eltúrta a következetlenség vádját, melyet a katolikus ellenfelek szemére is hánytak.

A kilencedik századtól fogva azonban fokozott mérvben fordul a figyelem az Eucharisztia teológiája felé. *Paschasius Radbertus* corbiei szerzetes (831) vaskos és szinte sértő kifejezésekkel hangsúlyozza a történelmi és szentségi *Krisztusnak* (egyébként senkitől sem tagadott) teljes azonosságát. Túlzásaival feledni látszott az Úr ígét: „A szellem az, mi meglevelel, a test nem használ semmit” (Jn 6,64).

Ennek az iránynak feltétlenül ellenáramlatot kellett kiváltania. *Paschasius* rendtársai, mint *Ratvannus* és *Hrabanus Maurus* felveszik vele a tudományos harcot. Nevezetesen pedig a tudós *Scotus Erigena* (860) támad ellene, aki viszont annyira szellemiesíti *Krisztus* valóságos jelenlétét a színek alatt, hogy sokan írásában annak tagadását vélték felfedezni. Ettől a merénylettől azonban ő távol állott.

Mindeddig tehát nem a valóságos jelenlétről, hanem legfeljebb annak módjáról folyt a vita.

Az első komoly s egyenes támadója a valóságos jelenlétnak a toursi származású, angersi archidiakon, *Berengar* volt a XI. században. Ez *Erigena* iratainak hatása alatt most már tovább ment s a kenyérben-borban *Jézus Krisztus* testének s vérének csupán szimbólumait, jelképeit látja éppen úgy, mint ahogy Urunkat az Írás báránynak vagy szegletkőnek nevezi. Tanítását a római, toursi és párisi zsinatok elítélték. *Berengar* 1079-ben *VII. Gergely* pápa előtt tévedését ünnepélyesen visszavonta s hátralevő napjait a Tours közelében levő *St. Côme* szigeten szigorú vezeklésben élte le. Utolsó leheletéig siratta, hogy téves tanával annyi botrányt s a lelkeknek oly nagy kárt okozott (†1088).

Elvetették a valóságos jelenlétet a XII. században de *Bruis Péter* s tanítványai, akiket róla *Petrobrussianoknak* neveztek. Ezek ugyanis tagadták a felszentelt papnak konszekráció (átváltoztató) hatalmát. Ugyane tévedésbe estek az *albiak* és *walldiak* a XII. és XIII-ik században. Az Eucharisziában valamennyi csupán megáldott, természetes kenyert lát. Ellenök foglalt állást a IV. *lateráni* zsinat 1215-ben.

Ugyancsak megtagadta *Jézus Krisztus* valóságos jelenlétét az Oltáriszentségben a radikális *Wiclif János* (†1384) is, kit általában a protestantizmus előfutárjának szoktak tartani. Negyvenöt eretnek tételét a *konstanci* zsinat kárhóztatta (1415). Ellenfeleink közé kell sorolnunk azután a legtöbb protestáns felekezetet.

Maga az atyamester, *Luther Márton* (†1546) ugyan még a valóságos jelenléte tagadni nem merte, de hajlott feléje. „Ha *Karlstad*⁵ – írja *Luther* – meg tudott volna engem arról győzni, hogy a szentségben a kenyéren és boron kívül nincs semmi egyéb, nagy jótétéménnyel kötelezett volna le magának. Ezzel ugyanis a pápaságnak nagy kellemetlenséget okoztam volna. Ámde én ebben magamat fogva látom, mint akinek nincs kiútja. Mert az evangéliumi szöveg túlságosan nyílt és világos, semhogy az ember könnyen megtépzahassa, sőt megszedült fejjel, kitalált szavakkal s magyarázatokkal felforgathassa. (Ad Argentoratenses.) Az *ágostai* hitvallás s *Melanchton Apológiája* is még majdnem fedik a katolikus eucharisztikus tanokat. A keresztény hitrendszerből kihúzott téglá azonban előbb vagy utóbb, de feltétlen bizonyossággal az egész nagyszerű épület összeomlását okozta. A lutheránizmus megtagadta az egyházi rendet s ezzel az átváltoztató (konszekráló) papi hatalmat is elvetette. Ámde akkor mi hozza a kenyér s bor színe alá *Krisztust*? A nehézséget úgy vélték megoldhatónak, hogy *Krisztus Urunknak* emberi természete szerint is mindenütt jelenlétet (ubiquitást) tulajdonítottak. Eszerint tehát Urunk a világ összes kenyérében s borában jelen volna. Az ún. *Solida declaratio* (hitvallás) ezt a szertelen tant oda korlátozta, hogy Krisztus a *hit által* van jelen a kenyér- s bor-szín alatt, de akkor is *csak a vétel pillanatában*.

Zwingli (†1531), kihez *Karlstad*, *Bucer* és *Oecolampadius* is csatlakoztak, a konszekrált kenyérben s borban pusztá jelet lát. *Luther sacramentáriusoknak* nevezi őket, mert az Oltáriszentségben csupán a jelet tartották meg, elvetve annak tartalmát. Nagyon világos, hogy ilyen radikális tévedés csupán a Szentírás legönkényesebb magyarázása által volt lehetséges. Maga *Luther* kigúnyolja s nevetségessé teszi emiatt reformátortársait, jóllehet ezekkel nem történt egyéb, mint hogy tovább gurultak a lejtőn, amelyre őket atyamesterük, *Luther* csalta s amelyen jómaga sem tudott megállni.⁶

Ennek a nyakló nélküli írásmagyarázatnak tulajdonítható, hogy „ama rövid szónak: *Ez az én testem*, az új tanítók írásaiból 84 magyarázását említi *Claudius Sanctes, Rasperger Christof* szinte kétszázat”. (Pázmány: Kalauz II. 384. lap. Az Egyetem kiadása, 1898.)

Kálvin Jánosról (†1564) tudós *Pázmányunk* azt állítja, hogy a szava *Jákobé*, de a keze *Ézsaué*. Azért, hogy a katolikusokat is, lutheránusokat is magához édesgesse, úgy alakította tanítását, hogy noha a *Zwingliétől* csöppet sem különbözik, de úgy teteti, mintha köztünk s közöttük *Krisztus* teste vételét illetőleg semmi lényeges különbség sem volna. (Kalauz II. 378. I.) Tanának veleje az, hogy a megdicsőült *Krisztustól* arra, ki a kenyeret s bort magához veszi, a vétel pillanatában a hit által *erő árad*. Az Üdvözítő tehát csak ereje által van jelen, nem pedig lényegével. A kenyér s bor szerinte is csupán pusztá kép.

Az *anglikánusok* általában *Kálvin* pártjára állottak, kivéve a puseystákat, kik megőrizték a valóságos jelenléteben való hitet. A mai liberális protestánsok s a modernisták szerint a világ közeli végét váró *Krisztus* voltaképpen semmiféle szentséget sem alapított, hanem az Oltáriszentség hite egyszerűen az ő búcsúvacsorájából fejlődött ki, melyet hívei az ő emlékére mint szeretetlakomát folytattak s amelynek csak később, főleg *Szent Pál* tanításának hatása alatt tulajdonítottak misztikus értelmet. A csaknem *Erdély* területére szorítkozó csekélyke *unitárius* felekezet sem lát az Úrvacsorában egyebet, mint jelképes étkezést, amely testvéri szeretetre buzdít s a Megváltó szenvedésére emlékeztet.

⁵ *Karlstad*, eredeti nevén *Bodenstein András* (1480–1541) a reformációnak egyik tehetséges, de szenvedélyes és erőszakos előharcosa, ki *Luthernek* az Oltáriszentségről szóló tanát hevesen támadta.

⁶ A sacramentáriusok – írja *Luther* – úgy cselekszenek, mintha valaki így magyarázná *Szent János* írását: „Az ige testté lön”. *Ige*, azaz horgas bot; *testté lön*, azaz kányává lett. – Vagy *Mózes* könyve kezdetét: „*Isten teremté az eget és a földet*”. *Isten*, azaz kakuk. *Teremté*, azaz megette. *Az eget és a földet*, azaz a kis madárkát tollastul. Vö. Pázmány Péter: Összes Munkái IV. Kalauz 385. lap.

Bizonyos festő *Luthert*, ki a lutheránizmust képviseli és *Zwinglit*, aki a többi protestáns felekezetet s a moderneket is helyettesítheti, *Krisztus Urunk* két oldalán tünteti fel. Míg az Üdvözítő arca maga a nyugodt, szelíd méltóság, addig a két eretnekvezér vonásai daccal párosult zavarodottságot tüntetnek fel. *Krisztus* képe alá ezt írta: *Ez az én testem*. *Lutheré* alá: *Ez lesz az én testem*. *Zwinglinek* pedig ezt adja ajkára: *Ez jelenti az én testemet*. Legalul pedig felveti a kérdést: *Tehát melyiknek van igaza*. E kép máig is látható az ottobeureni bencés templom főoltára mögött.

A katolikus tan

A XVI. század reformátorai s minden idők eretnekeivel szemben a *tridenti* szent zsinat ünnepélyesen kihirdette: „Aki tagadja, hogy a legszentebb Eucharisztia szentségében a mi Urunk *Jézus Krisztus* teste s vére lelkével s istenségével – tehát az egész *Krisztus* igazán, valóságban s lényegileg jelen van s azt állítja, hogy ott csak jelben, képben vagy erejével van, legyen az Egyházból kiközösítve”.

Ez tehát az ősi katolikus tévmentes tan, melyet *Krisztustól* s az apostoloktól átvettünk s Egyházunk ezredéven át háborítatlanul birtokolt. Hisszük s valljuk, hogy az Oltáriszentségben *Krisztus igazán* van jelen. Tehát igazi testét s vérét bírjuk abban, azt a testet-vért, amely az apostoli hitvallás szerint született *Szűz Máriától*, kínzatott s megfeszített stb. *Valóságban* van jelen e test s vér az Eucharishtiában. Nemcsak a hit vagy a képzelődés helyezi abba, mint ahogy az álmodó vagy lázbeteg szokott maga előtt személyeket látni. Jelen van pedig *lényegesen* az egész *Krisztus* s pedig mindkét szín alatt külön-külön is. Tehát mind a két szín alatt ott van mindaz, ami csak *Krisztust* azzá tette s azzá teszi ma az égben, ami. *Krisztus* ugyanis isteni személy, akinek két természete van: isteni s emberi. Mint embernek van teste s lelke. Testében vannak lényeges alkotóelemek, kezek, fej, szív stb. A lelkében emlékezés, értelem s akarat. Mindez tehát jelen van mindkét szín alatt, külön-külön, annál is inkább, mert az eleven, személyes *Krisztust*, főleg mostani dicsőült állapotában, testre s vérre, emberségre s istenségre szétszaggatni nem lehet. A történeti *Krisztus* maga van tehát ott s pedig elevenen, öntudatosan, mint ahogy mi térdelünk előtte, de – szentségi állapotban. Nem a kenyérrrel-borral *együtt*, nem a *kenyérben*, *borban* vagy a kenyér s bor *által* – ahogy ezt a protestáns Nagy Káté tanítja –, hanem a kenyér s bor *színe alatt*, a kenyér s bor helyébe lépve, amelyekből csakis az marad meg, ami külső érzékeink alá esik s azokat – mondhatnók – megcsalja. Megmarad tehát a kenyér s bor színe, íze, szaga, súlya s halmazállapota anélkül, hogy ott mákszemnyi kenyér s bor volna. Erről azonban annak helyén még szólni fogunk.

A valóságos jelenlét bizonyítékai

Az ígéret szavai

Az Úr a *Genezáret*-tenger keleti partján befejezte a kenyérszaporítás nagyszerű, igazán szociális jellegű csodáját, megvendégelve öt kenyérral s két hallal ötezer férfit s számtalan asszonyt s gyermeket. A nép lángol a lelkesedéstől. Szájról-szájra száll a szó: Ennek kell a nagy prófétának lennie, aki „eljövendő”. Itt az idő, hogy királynak tegyük meg őt. – Ez azonban teljesen az Úr szándéka ellen volt. Parancsot ad tehát tanítványainak, hogy nyomban tengerre szálljanak s a nyugati partokra evezzenek, míg ő a népet elbocsátja s utánok indul. Az Úr csakugyan búcsút vett a néptől, azután valami megfoghatatlan módon eltűnt körükből. Félrevonul a hegyekbe, hogy ott imádkozzék.

Eközben az apostoloknak felette kedvezőtlen széllel kell küzdelemük. Már jóval elmúlt az éjfél s ők még alig tették meg az út kétharmadát. Az Úr pedig ezalatt – ott a hegy magaslatán – gondol reájuk, lélekben velük van s érettük imádkozik. Látja küzdelmüket, megszanja őket

és segítségükre, vigasztalásukra siet. Leszáll a tengerpartra, rálép a vízre. Lebegve halad a habok felett a szokottnál jóval sebesebben. Jártában szende fénykör övezi, úgy hogy alakja, merre csak lép, fordítottan a vízben visszatükröződik. Csodája ez nemcsak a tenger, az elemek, hanem a saját teste feletti feltétlen hatalmának is, és előképe táborhegyi megdicsőülésének. Egyben előkészítette ezzel apostolainak lelkét az Eucharisziában való hitre, amelyről másnap a *kafarnaumi* zsinagógában először beszélni fog.

Az apostolok messziről kísértetnek, rémnek vélik a habok felett sikló, felénk gyorsan közeledő, világoskodó alakot. Iszonyat vesz rajtuk erőt s hajuk szinte az égnek mered. Segélyért kiáltoznak s tán megfújják a kürtöt, melyet a hajósok s halászok veszély idején használni szoktak. Végre felismerik az *Urát*. Péter hozzája kívánczik s Jézus biztató szavára csakugyan a tengerre lép. Ez fenn is tartja az apostolt, míg csak *Krisztusra* néz s hite rendületlen, de nyomban felmondja a szolgálatot s elmerítéssel fenyegeti, mihelyt bizalma csökken. Az *Üdvözítő* keze azonban megragadja Pétert, aki az *Úrral* most már a csónakba lép. Erre hamarosan partot érnek.

Miután *Urunk* istenségének ily fényes jeleit adta s az Eucharisziában való hitet a kenyérszaporítás s tengeren járás csodái által megalapozta, megteszi a *kafarnaumi* zsinagógában az Oltáriszentséget illető fontos kijelentéseit, melyeket *Szent János* evangéliumának VI-ik részében örökített meg számunkra. Csak azt a részt közöljük belőle, amely a hittudósok egybehangzó véleménye szerint világosan az Eucharisziára vonatkozik.

„Én vagyok az élet kenyere. Atyáitok mannat ettek a pusztában és meghaltak. Ez a mennyből leszállott kenyér, hogy aki abból eszik, meg ne haljon. Én vagyok az élő kenyér, ki mennyből szállottam alá. Ha valaki e kenyérből eszik, örökké él; és a kenyér, melyet én adandó vagyok, az én testem a világ életéért... Bizony-bizony mondom nektek: Ha nem eszitek az emberfia testét és nem isszátok az ő vérét, nem leszen élet tibennetek. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, örök élete vagyon; és én föl támasztom őt az utolsó napon. Mert az én testem bizonytalán étel és az én vérem bizonytalán ital. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, én bennem lakik és én őbenne.” (Jn 6,48.57)

Minő szinte túlságos világosság, mondhatnók, minő próza! Semmi nyoma a képletenességnek. Az *Üdvözítő* ismételten több formában is hangsúlyozza, hogy az ő teste valóságos étel, vére valóságos ital, amelyet enni (az eredeti szöveg szerint rágni), illetőleg inni kell. Senkinek sem jutott volna eszébe ezt képletesen magyarázni, hacsak nem volna olyan rendkívüli és csodálatos.

Különben is ki van zárva, hogy az *Úr Jézus* emez igéit átvitt értelemben vegyük s képletes beszédnek tartsuk. A zsidó nyelvszokás szerint ugyanis valakinek testét enni, vérét inni annyit jelent, mint az illetőt halálra üldözni. Ha tehát az *Úr Jézus* azt akarta volna, hogy szavait képletesen értsék, ám akkor az üldözőinek, gyilkosainak ígérette volna nagy buzgósággal az üdvöt, lelki életet, az örök boldogságot. Ez pedig képtelenség. Világos tehát, hogy szavait *szó szerint kell értenünk*.

Még világosabb ez abból a *módból*, ahogyan *Urunk* hallgatóságát kezeli. Midőn ugyanis elhangzott az *Úr* első kijelentése, hogy tulajdon testét s vérét akarja ételül-italul adni, „vetekedének (zúgolódtak) a zsidók egymás között, mondván: Miképpen adhatja ez nekünk az ő testét eledelül?” Jézus hallja ezt. És mit tesz? Mit kellett volna tennie? Nemde azt kellett volna mondani, mint ezt más alkalmakkor meg is tette: Ti engem félreértetek! Nagyon anyagián fogjátok fel a dolgot. Nem veszitek-e észre, hogy ez csak hasonlat, jelvény, képlet? Ámde ezt mondja-e nekik? Távolról sem, hanem megismétli s csak még nyomatékosabban hangsúlyozza állítását: „Bizony, bizony mondom nektek: Ha nem eszitek az emberfia testét és nem isszátok az ő vérét, nem leszen élet tibennetek”. (Jn 6,54) „Mert az én testem *bizonytalán* (igazán) étel és az én vérem *bizonytalán* (igazán) ital.” (Jn 6,56) „Aki *eszik engem*, ő is él énérettem.” (Jn 6,58)

Lehet-e itt kibúvó, kitérő a képletes értelmezés számára? A zsidók megértették; nem feszegetik tovább. Morgolódva távoznak: „Kemény beszéd ez és ki hallgathatja azt?” (Jn 6,61) Sőt még tanítványai közt is szakadás áll be s nem egy faképnél hagyja *Mesterét* e kijelentése miatt. *Jézus* fájó szívvel néz utánuk. De talán visszahívja őket, hogy ezt „a végzetes félreértést” eloszlassa? Nem teszi. Nem is teheti. Hiszen nincs itt semmi félreértés: Ő igazi testét s vérét adandó. Csak a tizenkettőhöz fordul, az ő apostolaihoz: „Ti is el akartok menni?” – kérdi tőlük szomorúan (Jn 6,68). Mintha azt mondaná: Vagy – vagy! Válaszتانotok kell! vagy elfogadjátok szavaimat szószerint, ahogy mondva vannak, vagy nektek is odább kell állnotok. Avagy talán, mintha kimondhatatlan gyengédséggel azt akarná mondani: Tehát ti sem ismertek engem eléggé? Nem tudjátok, hogy mindenható s maga a végtelen szeretet vagyok? Nem sejtitek-e, hogy szívem oly ajándékot tervez számotokra, amely minden emberi fogalmat, értelmet messze felülmúl? *Péter* erre előáll s apostoltársai, de egyben az egész születendő kereszténység nevében ismét ünnepélyes vallomást tesz: „Uram, kihez menjünk? Az örök élet igéi nálad vannak” (Jn 6,69).

Az alapítás szavai

Amit Urunk kafarnaumi beszédében megígért, azt a már elbeszélte utolsó vacsorán – miként láttuk – végre is hajtotta. Itt már nincs semmi vita, kétség, tagadás. Az ígért hajnalpírja előkészítette a szemeket, hogy az igazság, a valóság felkelő napja ne sértse azokat.

Midőn pedig megvacsoráltak, vevé *Jézus* a kenyeret, megáldá és megszegé és adá tanítványainak és mondá: Vegyétek és egyétek, ez az én testem. És vevén a kelyhet, hálát ada és nekik adá, mondván: Igyatok ebből mindnyájan, mert ez az én vérem, az újszövetségé, mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára.” (Mt 26,26–28) Mily egyszerűség, mily világosság itt is. Főleg, ha visszamegyünk az evangéliumnak eredeti, illetőleg ősi görög szövegére: „Ez az én testem – olvassuk ebben – az én saját testem, ugyanaz, amely érettetek adatik. Ez az én vérem, tulajdon vérem, az újszövetség vére, amely érettetek kiontatik a bűnök bocsánatára.” A szír fordításban pedig, amely a göröggel egykorú s az apostolok idejében készült, így találjuk: „Ez az én tulajdon testem”. Az ősi görög szertartás így adja: „Amit nekünk adnak, amivé ez a kenyér és bor változik: *Jézusnak* tulajdon teste, tulajdon vére az”.

Vegyük mindjárt hozzá *Szent Pál* leírását, aki – mint maga mondja – nem az apostoloktól, hanem jóval később, egyenesen magától *Krisztustól* vette tanítását. „Mert én az Úrtól vettem – mond ő –, amit át is adtam nektek, hogy az *Úr Jézus*, amely éjjel elárultaték, vevé a kenyeret és hálát adván megszegé és mondá: Vegyétek és egyétek: Ez az én testem, mely érettetek adatik; ezt cselekedjete az én emlékezetemre. Hasonlóképpen a kelyhet is, minekutána vacsorált, mondván: Ez a kehely az újszövetség az én véremben; ezt cselekedjete, valahányszor isszátok, az én emlékezetemre. Mert valahányszor eszítek e kenyeret és isszátok e kelyhet; az Úr halálát hirdetitek, amíg eljő. Aki tehát méltatlanul eszi e kenyeret és issza az Úr kelyhet, *vétkezik az Úr teste és vére ellen...* ítéletet eszik és iszik magának, *meg nem különböztetvén az Úr testét.*” (1Kor 11,23–29)

Ezeknek az igéknek más, mint szószerinti, katolikus értelmük nem lehet. *Krisztus* végrendeletet csinál az utolsó vacsorán. Ilyenkor világosan, határozottan szoktunk beszélni s a hagyományozott dolgokat valóságban s nem képletesen értjük. Hiszen megköszönné a gyermek, ha a neki örökségben jutott háznak vagy villának pusztá képével, tervrajzával kellene beérnie! Hozzá kell vennünk még azt is, hogy Urunk szavait tanulatlan halászberekhez intézte, kik nem ritkán egyszerű hasonlatait is félreértették. Tehát ha beszéde csupán képletes, kötelessége lett volna ezt előttük kimagyarázni. Különben ő a felelős azért, hogy az Egyház ezredéveken át – az ő szavai után indulva – rút bálványimádásban él s kenyeret s bort imád. Megengedhette ezt a botrányt az, ki mindent

előre látott s ki megígérte, hogy Egyházával marad s azon a pokol kapui sem fognak erőt venni? ... Az Úr nem magyaráz semmit, hiszen szava minden józaneszű emberre nézve teljesen világos. Az apostolok sem magyaráznak semmit, amit különben gyakorta megtettek, ha attól féltek, hogy félreértik őket. Fogadjuk tehát az Üdvözítő ajkáról s az apostolok tanúságából gyermekded, egyszerű, hódoló hittel az Eucharisziát megalapító igéket, amelyekről maga *Melanchton*, a reformáció egyik oszlopos tagja, kénytelen-kelletlen beismerte, hogy „tündöklők, mint a villám s a megrettent elmének nincsen ellenük szava”.

Az Egyház állandó hite

A valóságos jelenlét mellett bizonyít továbbá az ősi Egyház hite, amely e szent titkot *Krisztustól* s apostoloktól átvette. Íme néhány bizonyosság a sok közül. A *Szent Jakab* apostolnak tulajdonított, tehát kétségkívül az első keresztény időkben származó szerkönyvben ezeket olvassuk: „Némuljon el minden emberi és halandó test; félve s rettegve álljon itt; tűnjék el minden földi a gondolatokból: mert a királyok Királya, az urak Ura, *Krisztus*, a mi *Istenünk* jelenik meg, hogy feláldoztassék és a hívek eledele legyen”. Római Szent *Kelemennek* (92–101) ugyancsak az első századokból eredő szerkönyve szerint az áldoztató pap ily szavakkal nyújtja az Urat: „*Krisztus* teste!” Mire az áldozó feleli: Amen. (Úgy van!) A bizonyságok sorozata helyett elég legyen *Grotius Hugó* protestáns tudós szavait idéznünk: „Minden görög, latin, arab, szír és más szerkönyvekben imákat találok *Istenhez*, hogy a bemutatott áldozati adományokat szentelje meg szent *Lelke* által s változtassa *Fiának* testévé és vérévé. Joggal állítom tehát, hogy ily régi s általános szokást, melynek eredetét az első időkől kell leszármaztatnunk, nem kellett volna megváltoztatni”. A Szentatyák világos s szebbnél-szebb nyilatkozatainak gyöngysorozatából csak *Szent Ágoston* néhány gondolatát emeljük ki. „Nem esztelenség-e mondani: Egyétek az én testemet és igyátok az én véretem? ... de csak a tudatlanok és balgatatagok előtt esztelenek e szavak.” „*Krisztus* magamagát tartotta kezében, midőn testét nyújtva mondá: Ez az én testem.” „*Krisztus* az ő saját testét adta nekünk a mi üdvünkre eledelül. Senki sem eszi ezt a testet, hacsak előbb nem imádta. És nemcsak nem vétkezünk, ha azt imádjuk, hanem akkor vétkezünk, ha nem imádjuk.”

A történelem

A történelem is felemeli tanúskodó szavát az Eucharisziában való hit ősisége mellett. Ott vannak a katakombák! Falaikról könnyűszerrel le lehet olvasni az egész katolikus teológiát, mely ma is ugyanaz lényegében, ami volt az első keresztény időkben. Így nyilvánvalóan az Oltáriszentséget jelképezi közvetlenül a víz színe alatt úszó hal (*Krisztus* szokott szimbóluma), mely hátán – a víz színe felett – kenyereskosarat s vörös folyadékkal telt serleget hord. Mily szépen s elmésen juttatja kifejezésre e kép, hogy mi ugyan az Eucharisziában kenyeret s bort érzékelünk, de e színek alatt *Krisztus* rejtőzködik. Másutt megint az *Úr Jézust* látjuk a kánai menyegzőn, amint botjával a vizesedényekre s kenyereskosárra mutat. A kapcsolat s helyzet világosan az Oltáriszentségre céloz. De meg mit jelentene a katakombákban található számos oltár?

Az első keresztények hitét az Oltáriszentség titkában világosan bizonyítja a róluk szállongó hír is, hogy ők titkos összejöveteleik alkalmával emberhúst esznek s e célból gyermekeket gyilkolnak. Ezt a mende-mondát az ellenséges érzületű zsidók s a hittől elpártolt *Simon* bűbajos terjesztették s megerősítette némely gyenge keresztény vallomása, ki a szörnyű kínzás közben végre elismerte, hogy csakugyan testet evett s vért ivott a keresztény istentiszteleten. Kapóra jött ez a pogány állami hatalomnak, mely a kereszténység gyökeres kiirtását tűzte ki célul és sűrűn emeli az elfogott keresztények ellen ezt a vádat. A 90 éves *Photinus* (†177) erre nézve a bíróság előtt azt vallja: „Mi emberhúst nem eszünk,

gyermekeket nem ölünk”. A szent titkot azonban el nem árulta s nem dobta a gyöngyöt a sertések elé. *Billias* keresztény rabnővel együtt végezték ki.

Ugyane titok miatt napestig kínozott *Blandina* szűz pedig szüntelen csak azt hajtogatja: „Én keresztény vagyok. Nálunk semmi meg nem engedett sem történik”. Ha keresztény őseink nem hitték volna, hogy az Eucharisziában *Krisztus* valóságos testét s véréét élvezik, mi indította volna őket arra, hogy e titok miatt a legborzasztóbb halált szenvedjék? Egyszerűen kijelentették volna, hogy mi közönséges kenyeret s bort élvezünk a testvériség ápolására. Ámde ők inkább gyötrődtek, semhogy hitüket *Krisztus* valóságos jelenlétében megtagadták volna. De egyébként is – tekintve a keresztények példás életét – az egész vád s rágalom sem keletkezett volna, ha az Oltáriszentségnek kiszivárgott s félremagyarázott hite nem szolgált volna alapul.

Munkánk szerény keretei nem engedik meg, hogy több bizonysgot is felsoroljunk. Kötetekre menne. De az elmondottak is igazolják, hogy az Eucharisziának katolikus értelemben vett hite csakoly régi, mint maga a kereszténység s mily méltatlanul vette fel – már csak e szempontból is – a XVI-ik század vallási forradalma a „reformáció” nevet. Reformáció ugyanis annyit tesz, mint az eredeti, ősi forma, hit visszaállítása. Az apostolok egyháza, a katakombák egyháza, sőt az egész keresztény középkor nem vállal semmi közösséget a „reformációval” s visszautasítja azt, mint a féltékenyen őrzött hitletétemény (*depositum fidei*) elleni merényletet. És ha a hippói lángész, *Ágoston* feltámadna, azzal cáfolná a protestánsokat, mint amit a korbéli eretnekeknek szemükre hányt: „Nagyon későn jöttetek, túlfiatalok vagytok, hogy igazatok lehessen”.

Ez a gondolat volt az, amely a múlt század derekán több jámbor anglikán tudóst arra bírta, hogy a katolikus Egyházba visszatérjenek. Ezek, mint *Newmann*, *Manning*, *Wilberforce*, *Palmer*, hogy a hivatalos protestáns államegyház bomlásának okait inkább megismerjék s a további romlásnak gátat vessenek, azokat a forrásokat, szellemet kezdték tanulmányozni, amelyekből az ősi egyház életerejét meríté. Ez a tanulmány az isteni kegyelemmel párosulva rávezette őket annak felismerésére, hogy a reformáció voltaképp deformáció, vagyis eltérés az ősi hittől, amelyet teljes épségében egyedül a katolikus Egyház birtokol. Ebből az ún. *oxfordi* mozgalomból származik magában az angol egyházban a „ritualista” irányzat, mely a külsőségekben, a rítusban a katolikus Egyházhoz már majdnem egészen visszatért s egyengeti a teljes egyesülés útjait. Az angol papság tekintélyes része a ritualizmus híve.

Az eucharisztikus csodák

Jóllehet az evangéliumokban s az Egyház hagyományában foglalt igazságok csodák támogatására nem szorulnak, mégis *Isten* időről-időre művel ilyeneket, hogy ezekkel, mint karizmákkal az igaz vallást megjelölje, kitüntesse s az egyesekben meg-megfogyatkozó hitet újraélessze, támogassa, talpraállítsa. Olykor előtte kedves művek, áhítatgyakorlatok előmozdítására használja *Isten* a csodákat. Nem ritkán azonban az isteni irgalomnak, könyörületnek van főszerepe abban, hogy *Isten* ily rendkívüli eszközökhöz nyúljon, főleg ha nagy, hősiés bizalom szinte provokálja az ő közbelépését. A történelmi hitelességű csodák tekintélyes része épen az Oltáriszentségben való hitet támogatja. Nem fog ártani, ha egyik-másikat felemlítjük, főleg olyanokat, melyek emléke szinte megöröködött, vagy amelyek napjainkban, majdnem szemünk láttára mentek végbe s így nagyobb hatással vannak reánk.

Bolsena

Az előbbieik közé tartozik kétségkívül a híres *bolsenai* csoda. *IV. Orbán* pápa udvarával épen *Orviato* városában tartózkodik (1263) s tűnődik, tépelődik azon, vajon az Úrnak ünnepét, melyet lüttichi archidiakon korában – főleg *Julianna*, a szentéletű ágostonrendű apácafőnöknő ösztönzésére – meghonosított, most már, mint pápa, az egész Egyházra

kiterjessze-e. A Gondviselés ekkor segélyére sietett oly eseménnyel, amelyet a pápa méltán isteni ujmutatásnak tekinthetett.

Bizonyos német pap zarándokúton volt *Róma* felé s az *Orietóval* szomszédos *Bolsenában* megszállva, másnap reggel az oltárhoz járult, hogy a szentséges áldozatot bemutassa. Midőn az áldozás előtt a szent ostyát a kehely felett széttöri, legnagyobb meglepetésére, sőt rémületére észreveszi, hogy élénk vörös vércseppek hullanak abból a kehelybe s a kendőre (korporáléra), amelyen az állott. Szent iszonyata, melyet a megnyilatkozó természetfeletti ébresztési szokott, nőttön nő, mikor azt látja, hogy mindenütt, ahová csak egy-egy vércsepp hullott, a töviskoronás *Krisztus-fő* mutatkozik. Erre a szentmisét félbeszakítja s a kehelyt a korporáléval együtt a sekrestyébe viszi. Az útközben aláhulló vércseppek a templom kövezetének öt márványlapját is megpecsételik. A pap erre nyomban *Orvietóba* utazott, hogy az ott tartózkodó pápa lábai elé borulva, reszkető szívvel, remegő ajakkal beszélje el neki a vele végbement csodálatos eseményt. A pápa az orvietói püspököt nyomban *Bolsenába* küldi, a kehelyt s kendőt ünnepélyes menetben *Orviato* székesegyházába hozatja át, hivatalos vizsgálatot indít s a csodát hitelesíti. Az ezüst tartóba zárt kendő napjainkig fennmaradt s a nevezett székesegyházban köztiszteletben részesül. A *bolsenai* csoda méltó tárgy volt *Rafael* ecsetjére is, s úgy véljük, egyetlen római zarándok figyelmét sem kerülte el, midőn a *Vatikán* műremekeiben gyönyörködött. A legszebb emléke azonban a *bolsenai* csodának az Úrnap fenséges ünnepe, amelynek – az egész Egyházra való kiterjesztéséhez – az utolsó lökést megadta. (1264)

A brüsszeli csoda

Brüsszel városában napjainkig pompás körmenetet tartanak évenként a *Krisztus* mennybemenetelét követő vasárnap egy csodás esemény emlékére. 1370-ben bizonyos *Jonatás* nevű *enghieni* zsidó csupa kereszténygyűlöletből 16 szent ostyát raboltatott magának a löweni *Szent Katalin-templomból*. Megvetőleg dobta oda „a keresztények *Istenét*” a családi asztalra s csúfolódás, káromkodás között hagyta ott heverni. Nemsokára reá *Jonatást* ismeretlen egyének meggyilkolták. Erre a család újabb szerencsétlenségtől való félelmében a szent ostyákat a brüsszeli zsidóknak szolgáltatta át. Ezek éppen nagypénteken zsinagógájukban a szent ostyákat becsstelenségekkel illetve, késeikkel szurdalták át. De íme megdöbbenésükre az átluggatott ostyákból bőséges vér ömlik. Valamiképpen szabadulni akarván ettől a félelmetes titoktól, alkudozni kezdenek egy kereszténységre áttért zsidó nővel. Ezt viszont lelkiismerete arra kényszeríté, hogy az egész dolgot a plébánosnak jelentse fel. Az uralkodó a szentségtörő zsidókat nyomban elfogatta s kivégeztette s a merénylet kiengesztelésére elrendelte, hogy évenként körmenetet tartsanak. A csodálatos szent ostyákból hármat drágakövekkel díszített szentségmutatóba foglaltak, a *Szent Gedula* templomában őriznek s az évi körmenetben ünnepélyesen hordozzák körül.

A javernay-i eset

Franciaország Javernay nevű városkájában szokásban volt bizonyos napon az Oltáriszentséget a főoltártól bizonyos távolságban szőnyegekkel s gyertyákkal szépen feldíszített faemelvénnyel nyilvános tiszteletre kitenni s egész éjen át otthagyni. Ez a nap 1608-ban május 25-re esett. Midőn az ájtatoskodók este eltávoztak s a sekrestyében is erőt vett az álom, egyik szőnyeg lángra borult s csakhamar az egész fa-emelvény, mely a Legfőlségesebbnek trónul szolgált, elhamvadt. És az Oltáriszentség? Íme ott lebeg tovább a légtérben szabadon, támasz nélkül éjfélről reggelig. Az egész város csodájára tódul. A pap sietve egyházi ruhát ölt s lépcsőn a magasba hágva meg akarja fogni, hogy az oltárra vigye, de nem tudja elmozdítani helyéből. Megkezdte tehát az énekes szentmisét. Midőn az Úrfelmutatás véget ér, a szentségtartó magától megindul s valami mennyei csengettyű csilingelése között a főoltárhoz lebeg s szokott helyére telepszik. A nép pedig a földre borul s

a meghatottságtól szinte magánkívül kiáltozza: „Áldassék és magasztaltassék a legméltóságosabb Oltáriszentség!” Még inkább rendkívülivé teszi ezt az esetet, hogy a csoda hosszú időközön át évről-évre a szokott napon megismétlődött. A csoda meghálálására végzett szentmise alatt a kitett Oltáriszentség az Úrfelmutatás és áldozás között a mennyei cseppet szava mellett bejárta a légből azt az utat, amelyet 1606. május 25-én tett meg. Ezek és ezek sereglettek ilyenkor össze bámulatára, imáadására. Maga *Szalézi Szent Ferenc* is elzarándokolt „a *javernayi* szent ostyához”.

A St-andréi⁷ jelenés

1902. január 26-án, Hetvened-vasárnap történt, midőn *Lacombe* c. kanonok-plébános a kihelyezett Oltáriszentség előtt végzé szentmiséjét. Amint az oltár lecke-oldalán, mindjárt a szentmise elején, az előírt imákat mondja s közben szabályszerűen tekintetét az Oltáriszentség felé fordítja, meglepődve veszi észre, hogy az úrmutató előtt férfiarc vonásai domborodnak ki. Alig mer hinni szemének s várja, hogy kedvezőbb álláspontból minden feltűnés nélkül figyelhesse meg a sajátságos tüneményt. Az oltár közepére térve csakugyan kényelmesen teheti ezt. Meghatóan, fenségesen szép férfi-arc! „Oly szép, de oly szomorú arcot – írta a kanonok e könyv szerzőjének – még sohasem láttam.” Maga részéről nem kételkedett többé, hogy az *Úr Jézus* szent ábrázata lebeg előtte. Igyekezett izalmát elfojtva a szentmiseáldozatot annak rendje-módja szerint bevégezni. A szentség kitéve maradt imáadásra. Alig ért a plébános a sekrestyébe, nyomban kiküldi az egyik ministráló fiút: „Nézd meg, nincs-e ott valami különös az oltár felett?” A gyermek csakhamar visszajön: „Nagyságos úr – szól izgatottan – ott valami ember látszik.” Éppen akkor lépett a sekrestyébe egy fiatal önkéntes, hogy valami kegytárgy megáldását kérje. „Nézze, barátom – fordul erre a plébános a katonához –, mit mond ez a fiú. Legyen oly jó, figyelje meg, mi van a dologban.” Az önkéntes megteszi s a sekrestyébe visszatérve határozottan állítja: „Plébános úr, *Jézus* mutatja magát”.

Lacombe erre a plébániára tér bizonyos szántszándékossággal, hogy a dolgoknak szabad folyást engedjen. Mint futótűz terjedt el a csodálatos tünemény híre. Jönnek százan és százan, sürgőnyt menesztenek a saint-denisi újság szerkesztőjéhez. Figyelik, tanulmányozzák. Lépcsőn felhágnak a tünemény közelébe, az oltár előtt s mögött. Eloltják a gyertyákat, befüggönyözik az ablakokat. A tünemény azonban nem változik. Csak a délutáni órákban vett fel oly alakot, mintha elefántcsont-feszület volna ... Azután eloszlott. A szent arcot egy oda való úrhölgy le is rajzolta, ami azonban – a kanonok úr megjegyzése szerint – nem a legjobban sikerült. A másolatot – a kanonok úr jóvoltából – mi is közölhetjük annak idején a „*Reménységünk*” című folyóiratban. Ugyancsak megkaptuk a *Réunion-szigeten* megjelenő hitbuzgalmi lapot, amely az esetről felvett nagyszámú tanúvallomásokat leközölte.

A lourdes-i csodák

A múlt század 80-as éveiben a *lourdes-i* víznek közismert gyógyító, csodás ereje mintha csak kiszáradt volna. Erre a montaubani egyházmegye egyik szentéletű papjának, *Lagardèrenek* az a terv jutott eszébe: tartsunk szentségi körmenetet! Ha a csodák megújulnak, ezzel egyben meg van cáfolva az a tudákos ellenvetés is, mintha a gyógyulások a víz vegyi összetételének volnának tulajdonítandók. A körmeneteket csakugyan megtartják s íme azóta a csodák s azok feltűnőbbjei hirtelen visszatérnek. Ki nem veszi ebben észre Isten szándékát? Ki nem látja ez ügyben a boldogságos Istenanya egész hivatását? Ő a hajnal, csak a napot előkészíti. Ő, az *Immaculata*, bevezeti az Oltáriszentség századát. Akárhány

⁷ *St.-André* városka *Réunion* (vagy más néven Île Bourbon) szigetnek *st.-denisi* egyházmegyéjéhez tartozó plébániája. *Réunion* francia gyarmat az Indiai-óceánon.

csodás gyógyulás s az Oltáriszentség szerepe közti összefüggés sokszor kézzelfogható. Hatalmas bizonyíték ez a valóságos jelenlét mellett. Mert ha *Isten* babonát, bálványimádást tüntetne ki feltűnő csodákkal, akkor ő volna felelős a legnagyobb világcsalásért. Ez azonban az ő végtelen szentségével meg nem egyeztethető. Sok eset közül csak egyet. Van *Lourdes-ban* egy önkéntes betegápoló. Még javakorbéli, elegáns megjelenésű férfiú. Nyúlánk testalkat, szabályos arc, kék szemek, szakáll. Lám ez egy feltámadott *Lázár*; *Lourdes-ban* támadt fel. Úgy hozták ide néhány éve deszkára kiterítve. Tehetetlen lábszárai merevek, érzéketlenek, mintha két kőoszlop volnának. Igazi hullá, amelynek – úgy látszik – nem hiányzik egyéb, csak a koporsó. És íme egyszerre csak felkel hordozható sírjából, amelyen ide s tova szállították ezt a félholtat. Visszatér hirtelen életerejére, arca ragyog a boldogságtól. Aztán *Lourdes-ba* vissza-visszatér, hogy tiszta szeretetből önkéntes szolgálatára áldozza magát azoknak, akik szintén oly nyomorultan jönnek ide, mint egykor ő. Neve mindenki előtt ismert, kik *Lourdes-dal* valaha foglalkoztak. *Gargam Gábornak* hívják. 1899. december 17-én történt. *Gargam* a *Bordeaux* és *Párizs* között közlekedő gyorsvonaton postatiszti szolgálatot teljesít. A mozdony egyszerre csak felmondja a szolgálatot, minek következménye az volt, hogy a 10 perccel utánuk induló expressz a sűrű sötétségben szörnyű vasúti szerencsétlenségnek lett az okozója. A roppant katasztrófa éjjel, kevéssel éjfél után történt. *Gargamot* másnap reggel 7 órakor a pályatesttől 17 méternyi távolba dobva havon fekve, vérbefagyva találták meg. A közeli angoulemi kórházba viszik – tehát épen szülőföldére –, ahol megkezdődött mintegy 20 hónapos haldoklása. Testileg roncs, de lelke állapota talán még szomorúbb. Alig harmincéves, de már 15 éve templomot belülről nem látott. Istenről alig lehet említést tenni anélkül, hogy a beteg izgalomba jöjjön. Azonközben rokonai, ismerősei valóságos összeesküvést szöttek ellene: az ima összeesküvését az ő megtérése érdekében. Résztint, hogy egy újabb – ki tudja, hányadik – operáció elől kitérjen, résztint, hogy családjá szinte zaklató kéréseinek eleget tegyen, rászánja magát, hogy egyik *lourdes-i* zárandoklatban résztvesz. Hozzátartozói figyelmeztetik, hogy ilyenkor gyónni is szokás. Végre – inkább a helyzet kényszere folytán – ezt is megteszi. De a szentáldozáshoz még nem érzett elég hitet magában. Utóbb erre is rábeszéltek s augusztus 16-án egy kis töredéssel megáldoztatták, mert az egész szentostya lenyelése túlságosan nehezebbre esett volna. Nagy nehézségekkel szállították *Lourdes-ba*, mert minden zökkenés ájulásba ejtette. Fásult lelke bízni nem tudott, szíve érzéketlen maradt. *Lourdes-ban* megint megáldozott. Bizonyos becsületérzésből tette, mely mindenkit köt ígéretével szemben. Az *Úr Jézus* fogadása után valami belső mozgalom támadt benne. Bizonyos ellenállhatatlan erő arra ösztönzi, hogy imádkozzék. De hiába próbálja. Sóhajok fojtják el ajkán a szót. A kegyelem, a hit kezdett benne működni, éppen úgy, mint mikor a napfény behatol a sötét odúba, ha azon valami rést nyitnak neki s világosságot s életet kezd ott terjeszteni. Mintha valami bizsergést is érezne tagjaiban ... de ez csak képzelődés volt. Augusztus 20-án délután a *lourdes-i Szent Szűz* csodálatos fürdőjébe viszik s deszkára fektetve óvatosan alámerítik. Ekkor volt először ereje imádkozni. Hangos szóval kiáltja a szokásos fohászokat: „Anyám, könyörülj rajtam! *Lourdes-i* Miasszonyunk, gyógyíts meg engem! Betegek gyógyítója, könyörögi érettünk!” Ámde a gyógyulás nem következett be. Délután 4 órakor az Oltáriszentséggel tartott körmenetre viszik s az út mentére helyezik. Szomszédjai rémülten veszik észre, hogy elájul, arca megkékül. Megérintik. Hideg. „Vigyétek el hamar innen – kiáltanak –, nehogy itt haljon meg!” Már fogják hordágyát, hogy tovább szállítsák. „Ugyan, hagyjátok most már – szólal fel erre az egyik közelálló –, ha meghal, meghal. Betakarom arcát kendővel, úgy hogy senki sem veszi majd észre.” Kevéssel utóbb, mindenki csodálatára, a beteg újra felnyitja szemét, visszanyeri eszméletét. Már azt hiszi, vége a körmenetnek – s nagy s mély szomorúság fogja el. De íme egyszerre csak hangos imát, éneket hall. Ez úgy hat rája, mint a végítélet harsonája, mely a holtakat életre hívja. Igyekszik felkelni. Húsz hónapja nem sikerült neki. Többször próbálja. A körülállók csitítják, nyugtatják. De ő nem enged. Előtte halad az élet

Ura. Felkel, talpraáll, hogy amúgy pongyolában induljon utána. Visszakényszerítik fekvőhelyére. De a csoda máris nyilvánvaló s mindenki szíve reszket a szent izgalomtól, felindulástól. Elviszik – mintegy diadalmenetben – a gyógyulást konstatáló irodába. „Megérkezése – állítja *Boissarie dr.* – egyike volt a legmeghatóbb jeleneteknek, melyeknek valaha tanúi voltunk. Hatvan doktor volt jelen. Tanárok, klinikai s kórházi orvosok, újságírók, hívők és hitetlenek. *Gargam-t* – szokás szerint – hordozható ágyon hozzák. Édesanyja, ápoló s néhány ápolónő kísérik. Felegyenesedik előttünk. Olyan, mint a kísértet. Nagy, nyitott szeme kiállott szenvedéseiről tanúskodik. Arca beesett, olyan, mint az aggastyán ez a 32 éves ember.

Gargam azután testsúlyát, erejét, fiatalos frissességét rohamosan visszakapta. Gyógyulásának csodás jellege annál igazoltabb, mert számos orvosi vizsgálat, melynek magát az *orléans-i* vasúttársaság ellen indított perekben alá kellett vetnie, őt hivatalosan teljesen munkaképtelennek s gyógyíthatatlannak bizonyította.

Néhány évvel ezelőtt e sorok írója *Lourdes-ból* levelezőlapot kapott, melyen a többek közt ez az érdekes sor is szerepel: „Tisztelettel üdvözli *Gargam Gábor*, a csodálatosan meggyógyult”.

Ugyan nem vagyunk hivatottak s jogosultak egyesek eseteit csodáknak minősíteni. Ez a hivatalos Egyház hatáskörébe tartozik. De mégis szinte lehetetlen e helyt rá nem mutatnunk, hogy a katolikus Egyházat és *csakis a katolikus Egyházat* csodák kísérik. Nem tagadja, nem szégyelli azokat, mint ahogy nem szégyelli senki a pecsétet nemesi oklevelén. A protestantizmus hallgat a csodákról, jóllehet ezzel tudta volna isteni küldetését és reformátori hivatását egyes-egyedül *hitelesen* igazolni. „Az új vallás prófétái – mondja *Pázmány Péter* erőteljesen – összevéve sem tudtak egyetlen sánta lovat meggyógyítani.” Nem üt-e ez szöveget minden komolyan s tárgyilagosan gondolkodó ember fejébe s nem nyilallik-e ez bele minden tévelygő felebarátunk lelkiismeretébe?

A csodák csodája

Egyházunk az Eucharisziát *csodálatos* Oltáriszentségnek nevezi és méltán. Valóban, a csodák csodája az, a csodák összege, Isten mindenhatóságának valóságos remeke.⁸

Vegyük e szempontból sorra azt, amit Egyházunk az *Eucharisziáról* tanít, amennyire ezt könyvünk célja s keretei megengedik.

Első csoda az *Eucharisziában* maga az *átlényegülés*. A tridenti szent zsinat erről így nyilatkozik: „Ki van közösítve, aki azt mondja, hogy a legméltóságosabb *Oltáriszentségben* a kenyér és bor állaga (szubstanciája) a mi *Urunk Jézus Krisztus* testével és vérével együtt megmarad és tagadja a *csodálatos és páratlan* átváltozást, amellyel a kenyér egész állaga testté és a bor állaga vérré válik, úgy hogy a kenyérnek és bornak csak színei maradnak, amely átváltozást az *Egyház* igen alkalmas szóval *átlényegülésnek* (transsubstantiationnak) nevez.” Ez hitünknek egyik lényeges ágazata, dogmája, melyet minden katolikus belsőleg hinni s külsőleg vallani tartozik.

Isten mindenható ereje a konszekrációkor (átváltoztatáskor) a kenyeret s bort valósággal megsemmisíti, amihez éppen olyan végtelen hatalom szükséges, mint a teremtéshez és *Jézus Krisztus* testével s vérével helyettesíti. Megmaradnak azonban a kenyér s bor járulécai, aminők a szín, íz, szag, halmazállapot, súly, alak stb. Mindezt egy szóval *színek*, vagyis látszatnak szokás nevezni.

⁸ A csodát itt nem szoros teológiai értelemben vesszük, mert ennél az *érzékelhetőség* is a lényeges kellékek közé tartozik.

A kenyéren s boron tehát érzékeinkre nézve semmi sem változik; a tulajdonságok, a „járulékok”, a „színek” fennmaradnak. De íme ebben újabb felfoghatatlan csoda! Mi tartja fenn a színeket? Nem a kenyér és bor; mert azok létezni megszűnnek. Nem is *Krisztus* teste s vére, mert ezek minden *kiterjedés nélkül vannak jelen* a színek alatt. De még egyébként is, ha *Krisztus* teste és vére volnának a kenyér s bor tulajdonságainak, színeinek alanyai, fenntartói, akkor *Krisztus* testét fehérnek, kereknek, kenyérízűnek, *Krisztus* vérét viszont borízűnek, borszagúnak stb. kellene állítanunk, ami képtelenség.

Mi tartja tehát fenn a kenyér s bor színét, tulajdonságait, járulékait? Csoda ez, mélységes titok, amelyre csupán az isteni mindenhatóság tud feleletet adni.

Mindazonáltal meg kell itt jegyeznünk, hogy a kenyér- s bor-szín az alattuk rejtelkedő *Krisztussal* valamiféle szentségi egységet alkot s szorososan *Krisztushoz* tartozik az ő titokkal teljes szentségi állapotában. Miért is a szent színeket is *Krisztussal* egyetemben, szóval az *Oltáriszentséget* úgy, ahogy van, imádnunk kell.

Újabb és újabb csodákat tár elénk *Jézus Krisztus* jelenlétének módja az *Oltáriszentségben*.

Krisztus ugyanis mind a két szín alatt külön-külön teljes egészében jelen van.

Az átváltoztató (konszekráló) szavak értelmében (ez az én testem; ez az én vérem) s azok erejénél fogva a kenyér-szín alatt *Krisztus* teste van jelen, a bor színe alatt pedig *Krisztus* vére. Minthogy azonban a megdicsőült *Krisztus* többé már meg nem halhat, szét nem darabolható, teste s vére s ezektől lelke és Istensége el nem választható. Azért a test titokzatos módon, ahol csak van, odavonja az egész *Krisztust*, hasonlóképpen a vér is. A test és vér misztikus elkülönzésének oka csupán Urunk szenvedésének és halálának visszatükrözése s titkos megújítása, amennyire ez jelen állapotában lehetséges. (Lásd bővebben a szentmisénél [144. lap.](#))

Sőt mi több, a két szín minden, még a legkisebb érzékeink alá eső részecskéjében is *Krisztus Urunk teljes egészében* van jelen. Ha tehát széttörjük, megosztjuk a színeket, nem *Krisztust* törtük szét, osztottuk meg, hanem csupán az ő jelenlétét sokszoroztuk.

Jegyzet: A jelenlétnek többféle módját különbözteti meg a keresztény bölcsélet. Egyik a körülírt (circumscriptiv) jelenlét, amellyel a testek töltik be a teret olyképpen, hogy minden egyes részecskéjük a térnek más és más helyét foglalja le a maga számára. A másik a *határolt* (definitiv) jelenlét. Ez a szellemi lények jelenlétmódja, amelyek – minthogy részeik nincsenek – ahol csak vannak, teljes egészükben vannak. Jelenlétük azonban csakis addig terjed, ameddig erejük és hatásuk elér. Azontúl sehol sincsenek. Ilyen pl. a mi lelkünk jelenléte testünkben. Lelkünk ugyanis testünknek minden élő porcikáját teljes egészével hatja át, ámde rendes körülmények között hatásköre s így léte testünk határain túl nem terjed. Testünkkel tehát el van határolva. Végül szent hitünkben a jelenlétnek még egy harmadik módját is ismerjük s ez a *szentségi* (sacramentális). Ezt röviden így magyarázhatjuk meg: *Krisztus* egész valóságában a szent színek alatt úgy van jelen, mint ahogy lelkünk testünkben. *Kiterjedés nélkül* – minden részecskében –, egészen. A különbség csak az, hogy míg lelkünk testünkön kívül sehol sincs, addig *Krisztus* mindenütt ott van, ahol csak konszekrált kenyér s bor, szóval szent színek találhatók.

Ezzel egyben szent hitünk más csodálatos dologra is felhívja figyelmünket. Íme a dolgok s személyek lényege s azoknak bizonyos helyen való jelenléte nem *azonos* valami. Nem ellenkezik tehát a józan ésszel s az isteni mindenhatóságot nem múlja felül, hogy e kettőt olyképpen szét is válassza, hogy megsokszorozza valaminek vagy valakinek a jelenlétét anélkül, hogy az illető dolgot vagy személyt megsokasítaná. Íme *Krisztus* egy marad, de a jelenléte csodálatos módon számtalan. Egyik jelenléte szerint pihen a kehelyben, a másik jelenléte szerint felmutatják, viszik a beteghez, avagy az áldozó keblébe száll. Mily csodák ezek!

Krisztus jelenléte a szent színek alatt csak addig tart, míg a színek épek s meg nem romlanak. *Isten* ugyanis, hogy teljes inkognitóját megőrizze, a természet törvényeit a színekre

is kiterjeszti s hatni engedi, akárcsak kenyér s bor volna alattuk. Amint tehát a színekben olyan változás mutatkozik, aminőt a megromlott kenyér s bor tüntet fel, nyomban megszűnnek alkalmas szentségi jel lenni s *Krisztus Urunkat* tartalmazni. Ilyenkor már *Krisztus* teste s vére helyett az az anyag van csupán kezünk között, amelyre a megromlott kenyér s bor szétbomlik. De honnan jön ez az anyag? *Isten* teremti oda. Csoda! Ismét csak csoda!

De ez a sok csoda, amelyek értelmünket ugyan messze felülműlják, de azzal ellentmondásban nincsenek, távolról se tegye tétovázóvá hitünket, hanem sokkal inkább élessze, lobbantsa lángra szeretetünket. Mert íme, miért meríti ki *Isten* mindenhatóságát, miért halmoz csodát csodára? Nemde azért, hogy végtelen szeretetét reánk árasztassa s önmagát nekünk – jelen emberi állapotunknak s viszonyainknak megfelelő módon teljesen oda adhassa? Ne botránkozzunk meg tehát éppen *Istennek* minden fogalmunkat s képzeletünket felülmúló – mert végtelen – szeretetén, hanem inkább lelkesedve valljuk a szeretet apostolával: „És mi megismertük és hittük az *Istennek* hozzánk való szeretetét”. (1Jn 4,16)

Midőn *Samonas gázai* püspök egy karavánnal *Palesztinában* utazott, egyik szaracén azt kérdezte tőle, miképp lehetséges az, hogy a kenyér *Krisztus* testévé s a bor vérévé változik? A szent püspök erre azt felelte, hogy *Isten* csodálatos hatalmával itt is megteheti azt, amit a természet rendjében naponkint eszközöl. Születésedkor – mondá a püspök – te sem voltál akkora, mint jelenleg; ki teszi azt, hogy növekedjél? Amit naponkint megesezel, nem megy-e át szintén tested lényegébe? – De hogyan lehetséges – kérdi tovább a muzulmán –, hogy valamennyi templomotokban *Jézus Krisztusnak* ugyanaz a teste legyen jelen? Istennél semmi sem lehetetlen – válaszolá a püspök – és e feleletnek elégnék kellene lennie. De hogy meggyőzzelek ennek lehetséges voltáról, mondok egy hasonlatot: Ha a tükröt összetörjük, nem ugyanaz a kép látható-e valamennyi darabban? És az én szavamat nem hallja-e minden egyes személy a társaságban? Mondd csak, hogyan lehetséges ez? – A szaracén megszégyenült, a karaván keresztény tagjai pedig nagyon épültek a püspök beszédén és megerősödtek hitükben.

Viselkedésünk az Oltáriszentséggel szemben

„Az igaz pedig a hitből él” (Róm 1,17) – mondja az apostol. Az *Oltáriszentséggel* szemben tanúsítandó viseletünket is a hitnek kell irányítania. A protestáns *Lavater* mondta: „Ha én hinni tudnám, hogy *Krisztus* valósággal jelen van az *Oltáriszentségben*, nem kelnék fel előtte többé térdeimről”. És mi hisszük, hogy „az örökkévalóság halhatatlan és láthatatlan Királyával, az egyedül való *Istennel*” állunk szemben az Eucharisziában, „kinek tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké” (vö. 1Tim 1,17), azért tehát előtte térdre kell borulnunk s azt a legmélyebb alázattal s legbelsőbb ájtatossággal imádnunk.

Térdre kell borulnunk! Igen, ez a tiszteletadásnak előírt módja az *Oltáriszentséggel* szemben. Ha az oltár előtt, melyen az Úr *Jézus* jelen van, áthaladunk, térdet hajtunk s pedig nyugodtan, lassan, mélyen, egészen a földig. Ha pedig az *Oltáriszentség* ki van helyezve vagy felmutatják azt, akkor mindkét térdünket s fejünket meg kell hajtanunk. De egyáltalán egész templomi viseletünknek vissza kell tükröznie azt, hogy tudatában vagyunk a hely végtelen szentségének. Legjobb, ha a padban is térdelünk, vagy legalább is nagyon tisztességesen ülünk, ahogy azt földi hatalmasságok előtt tennők, ha az egyáltalán meg volna engedve. De halljuk *Aranyszájú Szent Jánost*: „Nem tudjátok, – mint állottak az angyalok az üres sírnál? Még a puszta hely iránt is, melyben az Úr nyugovék, sok tiszteletet tanúsítottak. Mi azonban nem üres sírnál, hanem annál az asztalnál állunk, melyen maga a *Bárány* van. Hogyan menthetjük tehát magunkat, mikor lárma és tolakodás között járulunk Hozzája?” Főleg ünnepélyes menyegzők alkalmával szoktak ily túrhetetlen botrányok napjainkban előfordulni.

Lehet, hogy ugyanez a szent egyháztudós – szerényen, leplezetlenül önmagáról beszél, midőn a következő nyilatkozatot teszi: „Emlékszem, hogy ... bizonyos aggastyán mondotta, hogy ő egyszer abban a kegyelemben részesült, hogy egész sereg pompásan öltözött angyalt szemlélhetett, akik meghajtott fővel az oltár körül álltak, miként a testőrök szoktak az uralkodó jelenlétében. Másvalaki pedig azt beszélte nekem, hogy maga látta s hallotta, amint a szentmisét végző pap körül angyalok állottak s a mennyei lelkek egész kara környezé az oltárt, a jelenlevő *Krisztus* dicséretét zengedezve”.

Hogy a szent patriárcha csakugyan magáról szól, igazolni látszik *Szent Nilus* egyik látomása, melyet így beszél el: „Amint *Chrysostomus* a szent áldozatot kezdé, azonnal körülállták az oltárt a boldog mennyei szellemek, ragyogó öltözetben, födetlen fővel, meghajtott arculattal s a legtisztelettel-teljesebb csendben; és úgy maradtak ott e félelmet keltő titok bevégzéséig. S azután szolgálatkészen követték a papokat és diákonokat, kik a szent testet és vért a jelenlevők között kiosztották”. Az *Oltáriszentség* eleven hitéből ered azután a gyakori s buzgó *szentséglátogatás üdvös gyakorlata*.

De szóljanak erről is inkább a szentek s választott lelkek, kik ebben nekünk oly szép s megható tanítást s példát adtak.

„A bölcsek – mondja *Aranyszájú Szent János* – egész *Perzsia* szélső határáról jöttek az istállóba a Gyermek látogatására és imadására; és mi, kik nem vagyunk kénytelenek messze út fáradalmaival viselni, hogy templomainkban, az oltárszekrényben imádhassuk őt, kiknek csak házunkból kell kilépnünk, vonakodunk ezt megtenni? Nem a legnagyobb hanyagság és égbekiáltó hálátlanság ez?”

A választott lelkek az oltárszekrény előtt töltötték életük legboldogabb óráit. Ide jártak üdülni, erősödni, vigasztalódni. Csak a szent engedelmesség s fontosabb kötelességek tudták őket innen elszakítani.

Xaveri Szent Ferenc, India nagy apostola, térítői munkája mondhatatlan napi fáradalmai után sokszor az egész éjét az oltár zsámolyára borulva tölté. Hacsak teheté, a templom közvetlen szomszédságában vett magának lakást. A tabernákulum volt a legkedvesebb szomszédsága. *Malagában* tartózkodása alatt pedig épen – mint valami második *Sámuel* – a sekrestyében, a puszta padozaton szokott hálni, ki-kimenve minduntalan innen a templomba, sokáig térdelve ott, az oltárszekrény előtt...

Paulai Szent Ferenc, ha valamely fontos ügyben a véleménye felől megkérdezték, mint egykor *Mózes*, ő is az isteni szövetségsátorhoz, az oltárszekrényhez sietett tanácsért és utasításért.

Tiszteletreméltó *De Ponte Lajos* jezsuita atya, a nagy elmélkedő, annyit időzött a tabernákulum előtt, hogy méltán nevezték őt „*az oltár hú őrtállójának*”. Szinte rendes volt nála az egész éjszakát az oltár előtt tölteni. De napközben is annyiszor látogatta az *Eucharisziát*, ahányszor csak teheté. Azt hitték róla, hogy nem is élhet nélküle. Sem meleg, sem hideg, sem gyengélkedés nem tarthatta vissza, hogy látogatásait az Úrnál megtegye. Ilyenkor mintha azonnal egészségessé vált volna. Mikor agg korában mankóival a kápolnába bicegett, egyszer így szólott: örömet fáradok én idáig s fáradnék még tovább is, hogy bebizonyítsam, mily nagyra becsülöm én a kegyelmet, hogy Uram előtt megjelenhetek. Mikor betegségében még mankóival sem tudta szobáját elhagyni, ájtatossági gyakorlatai közben lehetőleg mindig abba az irányba fordította arcát, amerre az ő jó Urát őrzik az oltárszekrényben.

Szent Domonkos, hogy szíve hevét enyhítse, kinyitotta a tabernákulum ajtaját s fejét benyújtva, ott pihen, mintegy *Ura* kebelén: „Imádkozzunk ama helyen, hol az ő lábai állanak”. (Zsolt 131,7)

Amde mit is beszéltek a választott lelkek oly huzamosan az *Úr Jézussal*, avagy egyáltalán lehet-e ő vele bizalmas szót váltani? Egyik legmeghatóbb feleletet erre az a jámbor földműves adta, kit plébánosa, *Vianney Szent János* (1786–1859) effelől megkérdezett. „Nem szólok én

semmit – felelt az egyszerű jó öreg – s Ő sem szól semmit. Én csak nézem Őt s Ő néz engem s a szívem úgy felmelegszik.” De mégis beszél ott az Úr. Beszél a *Szentírás* s egyes szenteinek adott kinyilatkoztatások által, ha ott az oltár előtt térdelve, egykor elmondott szavait mi az ő ajkára adjuk s azok felett elmélkedünk. Beszél főleg a kegyelem belső ihletése által, mellyel nem ritkán szívünket felmelegíti, lángra gyullasztja.

És mit mondjunk viszont mi az *Úr Jézusnak* ott az oltár előtt? Kövessük ebben *Pazzi Szent Magdolna* tanácsát. „A jó barát – mondja ő – ha jó barátjánál lakik, sokszor meglátogatja ezt, jó reggelt, jó estét, jó éjszakát kíván neki s napközben is felhasznál minden kínálkozó alkalmat, hogy vele néhány barátságos szót váltson.” Látogasd meg tehát te is gyakran az *Urat az Oltáriszentségben*. Ott az oltár zsámolyán igen alkalmas helye van a belső imának. Ajánld fel látogatásaid alkalmával az örök *Atyának* az ő egyszülött *Fia* drágalátos vérért; és csakhamar tapasztalni fogod, hogy e látogatások felette alkalmasak lesznek arra, hogy benned a szeretetet növeljék.”

Midőn a szentéletű *Feria* grófnőt, kit „az *Oltáriszentség* arájának” neveztek, megkérdezték, mit tud csinálni oly sok ideig a templomban, ezt a választ adta: „Amit az udvaronc a király előtt, a beteg orvosa előtt, a szegény a gazdag előtt, az étkező a terített asztalnál, azt teszem én a templomban *Istenem* előtt”. Ugyanő huszonnégyéves korában özvegységre jutván, *Szent Katalinról* nevezett szerzetesnő lesz. Cellácskájának ablaka a templomba, az oltár felé szolgált. Minden szabad percét ennél a kis ablaknál szent szemlélődésbe merülve tölti. Mikor egy főrangú rokona megkérdi, mivel foglalkozik ilyenkor, így felel: „Mindörökké itt maradnék! Nincs-e itt a mi jó *Istenünk*? Ó, felséges, kegyes *Istenem*! És még azt kérde, mit csinálok előtte? Szeretem őt; mert kit illet nagyobb szeretet, tisztelet és dicsőség, mint *Istent*? *Hálát adok* neki; mert kitől nyertünk nagyobb jótéteményeket, mint *Istentől*? *Áldozatot mutatok be* neki; mert kinek áldozzuk fel magunkat s mindenünket, amink csak van s amink csak lehet, ha nem annak az *Istennek*, kitől mindent kaptunk? *Kérem Őt*; mert ki adhat nekünk több és nagyobb kegyelmet, mint ő, a kegyelmek szerzője, a mindenség *Ura*? ... Mit tesz a szegény a gazdag előtt? Mit tesz a beteg orvosa előtt? Mit tesz a szomjas a forrás közelében? Mit tesz az éhező a gazdagon megrakott asztalnál?...”

De legyen az utolsó szó e pontban a mézajkú *Szent Bernáté*: „Íme az *Úr*! Íme itt találkozhatom az én *Uram*, királyom, édes testvérem és meghitt barátom, kegyes *Jézusom Szívével*. Tehetem-e, hogy meg ne látogassam, ne imádjam?”

Az eucharisztia mint szentség

A szentáldozás természete

Isten az Eucharisziának két fontos szerepet szánt Egyházában. Azt akarta, hogy a lelki élet tápláléka legyen s szolgáljon áldozatul, mint legfelségesebb istentisztelet, aminőt csak teremtmény Teremtőjének bemutathat.

A jelen fejezetben az *Eucharisziáról* mint lelkünk táplálékáról beszélünk. Mint ilyen foglal helyet a *Krisztus Urunktól* rendelt hét szentség között.

Az *Eucharisztia*, mint szentség, nem egy szempontból a többi szentségtől eltérő természetű. A többi szentség ugyanis átmenő jellegű. Addig létezik, amíg kiszolgáltatik. Utána már csak a hatásai maradnak fenn, de a szentség, mint ilyen, végbement, elenyészett. Az *Eucharisztia* azonban állandó (permanens) szentség. A szentmise alatt, az átváltoztatás (konszekráció) következtében létesül s most már szentség marad, míg a színek tartanak. Hatását pedig csak akkor fejt ki, ha később – esetleg hetek múltán – az áldozó lelkével testével érintkezésbe lép. Ez akkor történik, ha a szent színeket magunkhoz vesszük, megesszük, megisszuk.

Az *Úr Jézus* ugyanis a szentáldozás gyümölcseit az ő szent teste s vére megevéséhez, megivásához kötötte: „Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, örök élete vagyon...” stb. (Jn 6,54).

Miért is az áldozik s részesül az *Eucharisztia* szentségi malasztjaiban, aki a szent ostyát lenyeli. Ezt nevezi ugyanis mindenki evésnek. Ellenben nem áldozik s így nem kap szentségi malasztokat, aki a szent ostyát csupán szájába veszi s onnan kiadja, avagy azt szájában teljesen felolvadni engedi. Az ilyen ugyanis az *Eucharisziát nem ette meg*. Már csak ezért sem tartjuk megfelelőnek, hogy az ostyák túlságos vékonyak, kicsinyek s szinte ptyolatszerűek legyenek. De ha már ilyenek, igyekeznünk kell azt mielőbb lenyelni; annál is inkább, mert így a kiköhögés veszélye is el van hárítva.

Ellenben a beteg megáldozott s elnyerte a szentáldozás kegyelmeit, ha netalán a *Szentséget* kihányná.⁹

Az *Eucharisztia* addig fejt ki bennünk szentségi hatásait, míg csak gyomrunkban fel nem oszlik. Ez pedig az áldozó egészségi állapota szerint 8–10 perc, esetleg egy félóra alatt szokott végbemenni. A kegyelem kiáradása azonban nem annyira a jelenlét időtartamától, mint sokkal inkább az áldozó felkészültségétől, lelki tisztaságától s szeretetétől függ. Azért oly fontos a szentáldozásra való előkészület s főleg azért oly drágák a *Szentség* fogadása után *Krisztus Urunkkal* együtt töltött percek. Buzgalmunk, szeretetünk fokozódásával mind dúsabban szivároghat át lényünkbe a malaszt az ő istenemberi személyéből. Ellenben a lanyhaság, közömbösség nagyon hátráltatja bennünk a magunkba zárt isteni szerelemnek nagyszerű, de titokzatos működését.

⁹ Az olyanoknál, kiket köhögési vagy hányási inger gyötör, nagy óvatossággal kell eljárni, ha áldozni akarnak. Inkább ne áldozzanak, semhogy ezt a nagy Szentséget a tiszteletlenség veszélyének tegyék ki. Ha a beteg az áldozás után mégis hányna, amennyire lehet, figyelmessé kell erre tenni a lelkiatyát, mert az ő joga s kötelessége a Szentséggel bánni s főleg azt megérinteni. Az eljárás egyébként ilyenkor a következő: Ha a szent ostya még megkülönböztethető, el kell azt különíteni, leöblíteni s a tabernákulumban külön edényben tartani. A hátramaradt anyagot – amivé a szent ostya bomlott – az oltár mögötti nyílásba, az ún. szakrariumba tesszük. Ha a szent ostya már fel nem található, az egész kihányt anyagot vattával felitatjuk s így megégetjük. A hamu ugyancsak a szakrariumba kerül.

Vajon aki a szent vért is magához veszi, több vagy egyéb kegyelmekben is részesül-e, mint az, aki csak kenyér színe alatt fogadja *Krisztust*? A mai napig vitatott s eldöntetlen kérdés ez az *Egyház* tudósai között. A legtöbb közülük azon a véleményen van, hogy semmi különbség sincs az egy vagy két szín alatti áldozás hatásai között. A *tridenti* szent zsinat ugyan az utraquisták (kelyhesek) ellenében hangsúlyozta, hogy az egy szín alatti áldozás – mivel az egész *Krisztust* közli – az áldozó összes szükségleteit s igényeit kielégíti. Felsorolta azután az okokat is, amelyek az egy szín alatti áldozás mellett szólnak. (Vö. *Egyházparancsok* 131. lap.) Afelett azonban, vajon *Krisztus Urunk* szent testének vannak-e oly mellékhatásai is lelkünkre, amelyeket a szent vér nem fejt ki és viszont, a szent zsinat – miként annak történetírója, a jeles *Pallavicini* megjegyzi – nem akart dönteni. Jó okok vannak, hogy mi e pontban az általánosabb véleménnyel szemben foglaljunk állást. Igen, mi erősen hiszük, hogy a szent vér oly mellékes gyümölcsöket is rejteget magában, amelyeket a szent test nem közöl. A szentségi jeleknek ugyanis megfelel a hatásuk. Ámde a szent test s vér szentségi jelei – a kenyér s bor – azonkívül, hogy a test táplálásában s fenntartásában közreműködnek, meglehetősen más hatást fejtenek ki szervezetünkre. Hasonlóképpen tehát a kenyér által jelzett szent testnek s a bor által jelzett vérnek más s más gyümölcse is lesz lelkünkre. Nevezetesen a szent vér úgy hat lelkünkre, mint ahogy a bor testünkre. Vidámítja lelkünket s elűzi annak egéről a vigasztalanság fellegeit, keménnyé, bátorrá teszi a munkában, szenvedésben. Nem egy szentatya vallja ezt a nézetet. Így *Szent Cyprián* a Zsoltár igéit: „Kedvadó poharam mely jeles” (Zsolt 22,5) magyarázva hosszú párhuzamot von a bor s szent vér hatásai között. *Szent Ambrus* pedig ez ügyben így nyilatkozik: „Szívünket e táplálék megerősíti, az ital pedig, miként a próféta állítja (Zsolt 103,15), felvidámítja. Amíg tehát a test szentségének sajátossága, hogy tápláljon megerősítve a gyengéket, addig a vér szentsége főképpen azt eszközli, hogy tápláljon megvidámítva a szomorúakat s megedzve őket a munkára s szenvedésre”. (Vö. Stenstrup De SS. *Eucharistiae sacramento*. 1900.)

Talán ezért éneklí az *Eucharisztia* legnagyobb költője, *Aquinói Szent Tamás* is: „Törékeny híveit testével táplálta; szomorú szívüket vérrel vigasztalta”.

Mindazonáltal ezek a mellékhatások távolról sem oly jelentékenyek, hogy azokat a súlyos okokat megdöntsék, amelyek miatt a *római Egyház* híveinek az *Eucharisziát* csupán egy szín alatt szolgáltatja ki.

Az új törvénykönyv határozottan előírja, hogy az áldoztatás (a római szertartásban) csakis a kenyér színe alatt történik. (852. kánon.)¹⁰

Mínt hogy azonban ugyancsak az új Kódex megengedi, hogy a hívek bármely szertartás szerint szabadon áldozhatnak, nincs kizárva, hogy a római katolikusok a görög katolikusoknál járuljanak az Úr asztalához s így az *Eucharisziát* mind a két szín alatt fogadják. (866. kánon) A szent útravalót azonban, mint ugyanez a törvény előírja, mindenkinek a saját szertartása szerint kell fogadnia.

A szentáldozás gyümölcsei

„Ó, csodálatos szeretet! – kiált fel *Aranyszájú Szent János* – az Úr önmagát adja nekünk a legméltóságosabb Szentségben. Mindent odaad, amije csak van, úgy hogy nincs többé mit adnia... Ó, bámulatos csodája a szeretetnek! Az az *Isten*, aki ura mindeneknek, a mi tulajdonunk lesz!” Az isteni szeretetnek ez a kiáradása bizonyára fogalmainkat messze felülmúló módon meggazdagítja a jól felkészült lelket. Ha az Úr megáldá *Obededomot* és egész házát, mert a szövetség szekrénye az ő hajlékában három hónapig szállást talált (2Sám 6,11), vajon nem fogja-e ajándékaival elhalmozni azt a szívet, amelyben jómaga személyesen választ lakást?

¹⁰ Az egy szín alatti áldozás igen nagy előnyeit „Az Anyaszentegyház öt parancsa” című könyvünkben bőven felsoroltuk. (131. lap.) Nem lesz érdektelen megjegyezni, hogy napjainkban maguk a protestánsok is hazánkban arra hajlanak, hogy a közös kehely használatáról lemondjanak, minthogy orvosi szaktekintélyek ezt veszélyesnek minősítették.

Megtartja s öregbíti a megszentelő malasztot

Legelső ajándéka az Úrnak, a szentáldozás leglényegesebb gyümölcse az, hogy megtartja s öregbíti bennünk a megszentelő malasztot és járulékait, az erényeket s a Szentlélek ajándékait. Nemkülönböztetve jogot ad a segítő malasztok bőségére, hogy a jócselekedetek buzgó gyakorlata által megtartsuk, bővítsük s tökéletesítsük magunkban a kegyelmi életet.

Élet! *Krisztusból* merített kegyelmi, isteni élet! A szeretetnek minő titka! „Mily pásztor táplálta valaha az ő juhait tulajdon vérével? De mit is beszélek pásztorról? Nem bízzák-e néha még az anyák is idegen emlőre gyermekeiket? Ő azonban nem tűri, hogy övével így bánjanak, ő maga táplálja őket saját vérével, magához vonzza őket egészen” (*Chrysostomus*).

A malaszt fenntartása s gyarapítása a főcél, amelyért Krisztus a szentáldozást rendeli, miként ezt maga kijelenti, mikor azt mondja: „Aki eszik engem, ő is él *énérettem*” (Jn 6,58).

Vannak ugyan a malasztok egyéb eszközei is. Ilyen minden ima, penitencia-cselekedet s alamizsna, de a fő, a lényeges, a nélkülözhetetlen a szentáldozás marad. Attól hosszabban elmaradni valóságos lelki öngyilkosság. „Ha nem eszitek az emberfia testét... nem leszen élet tibennetek.” (Jn 6,54)

Krisztussal szorosán egyesít

A második, ugyancsak lényeges gyümölcse s célja a szentáldozásnak a Krisztussal való szoros egyesülés, összeforrás. Az isteni szerelemnek ugyancsak felfoghatatlan nagy misztériuma. *Krisztus* maga hirdeti ki ezekben a csodálatos szavakban: „Aki eszi az én testemet... énbennem lakik és én őbenne” (Jn 6,57).

Ez az egység pedig, mely közöttünk s az Üdvözítő között a szentáldozás által létesül, nemcsak erkölcsi, aminő pl. két jóbarátot összekapcsol, hanem bizonyos értelemben természetesnek mondható. A Szentatyák a kovásznak a liszttel való elegyedéséhez, a szőlővesszőnek a tökével való összeforrásához, a tűznek s vasnak bizonyos azonosodásához, két gyertyának összeolvadásához hasonlítják. De e hasonlatok bármennyire meglepőek is, a valóságtól mégis messze elmaradnak. Mert a természetben oly szoros egyesülés nincs, mint aminőt a szentáldozás *Krisztus* s a lélek között létesít. Az isteni személyek egyességével a Szentháromság ölen hasonlíthatnám ezt csupán össze, ha ugyan egyik mélységes titkot a másik még mélységesebbel megvilágítani lehetne. Minő kitüntetés ez az emberi természetre, minő leereszkedés az istenire nézve! „Gondoljátok meg, minő tisztesség ér benneteket! Az, kinek tekintetére remegnek az angyalok, akinek orcáját nem nézhetik, mert a szeméből kisugárzó fényt rettegik, ugyanő táplál minket lényegével, a mienk összevegyül az övével; egy test leszünk vele” (*Chrysostomus*).

De nemcsak önmagával egyesít minket Krisztus a szentáldozásban, hanem csodálatos, misztikus egységet létesít hívei között is.

„Mi a kenyér? *Krisztus teste*. És mik lesznek, kik azt magukhoz veszik? *Krisztus teste*. Nem sok test, hanem *egy* test. Miként ugyanis a kenyeret sok búzaszemből sütik, amelyek úgy egyesülnek, hogy már egymástól meg nem különböztethetők (és miként – tehetjük hozzá – a bort sok szőlőszemből, fűrtből sajtoltják össze), úgy egyesülünk mi is magunk között és *Krisztussal*. Mert téged nem ez, a másikat pedig nem az, hanem valamennyit ugyanaz a test táplálja. Azért mondja *Szent Pál*: Mindnyájan az egy kenyérben részesültünk” (*Chrysostomus*).

Az egyesülés pedig *Krisztussal* nemcsak lelki, szellemi, hanem testi is. Az Úr teste ugyanis az eucharisztikus színek útján fizikai érintkezésbe lép testünkkel s kifejti abban megszentelő hatását. Ebből támad azután még egynémely igen értékes hatása a szentáldozásnak, amelyeket az alábbiakban szándékozunk röviden kifejteni.

Csillapítja az érzékiséget

Az Eucharisztia testünket megszentelő hatását elsősorban a testi gerjedelmek csillapításában fejt ki. *Alexandriai Szent Cyrill* szerint „Jézus jelenléte bennünk gátat vet tagjaink háborgó törvényének s az általa keltett lázadást megzabolázza”. A Szentatyák ezt következőleg okolják meg: Már maga a megszentelő malaszt s az isteni szeretet gyarapodása – szerintük – csitítólag hat érzéki vágyainkra. De *Krisztus* drága teste a mi testünket, mely a szentáldozás által az ő tagjaivá vált, egyenesen is oltalmába fogadja, védi s épen őrzi. *Suarez* szerint a *Krisztus* testével való érintkezésnek természetes hatása a szenvedély lángjainak lelohadása, sőt lassú kialvása. Azonban, ha a szentáldozás nem is szünteti meg a heves kísértéseket, de eltompítja azok életét, úgy hogy szívünket meg nem sebezhetik; s a lilium a lángok között csak annál fényesebbé s ragyogóbbá válik.

Szent Jeromos szerint semmi sem erősíti meg annyira az ember szívét „az ördög kísértései, az emberek rossz példái, a világ pompája s hiúsága ellen, mint az élet kenyere”.

„Úgy térünk vissza az Úr asztalától – mondja *Aranyszájú Szent János* –, mint a tüzet lihegő orozlánok, ijedelmei az ördögöknek.”

Főképpen pedig az anyagi erényért küszködő ifjúság sohase feledje, hogy – miként Egyházunk *Mária Magdolna* miséjében mondja – a lázongó szenvedély ellen egyetlen üdvös orvosság, menedék a mi Urunk drága szent teste; s aki a világ pocsolyájában is aranyhal akar maradni, annak nemcsak úgy hébe-korba, hanem gyakorta, lehetőleg naponkint szükséges a szentáldozáshoz járulnia.

Záloga a feltámadásnak

Az Eucharisztia továbbá különös jogcímet ad testünk dicsőséges feltámadására. Elég, ha ez ügyben *Szent Jeromos* pompás szavait idézzük: „Hogyan is enyészhetne el testünk örökre? Hogy is ne támadna fel az a test, amelyet *Jézus Krisztus* teste táplált, vére itatott? Nem a feltámadás és élet-e *Jézus Krisztus*? Midőn az isteni Megváltó magát a legméltóságosabb Oltáriszentség által testünkkel közli, leteszi abba az élet és dicsőség magvát. A hamu alatt lappangó tűz ez, mely egykor mindent felemészt bennünk, ami a bűn által – nem tiszta – belénk jött; csak az utolsó ítélet harsonájára vár, hogy az igazak testét *Jézus* megdicsőült testének mintájára hirtelen átalakítsa”. Az utolsó ítélet trombitája ugyan minden elhunytat meghí a feltámadásra, de akik áldoztak, ezen a címen s különös dicsőséggel fognak sírjukból kikelni. Ez az értelme az Úr igéjének: „Aki eszi az én testemet ... föltámasztom őt az utolsó napon” (Jn 6,55).

A bocsánatos bűnöket eltörli

Az Eucharisztianak egyik további hatása a bocsánatos bűnök elengedése. Maga a tridenti szent zsinat ezt határozottan tanítja, mikor kijelenti, hogy a szentáldozás a halálos büntől megóv, a bocsánatosról pedig megtisztít. És ez nagyon könnyen érthető. Az Eucharisztia ugyanis táplálék. Ámde az egészséges ételnek már magában véve meg szokott lenni az ereje, hogy a kisebb testi bajokat gyógyítja. Az Eucharisztia a legforróbb isteni szeretet kiáradása. Hogyan tűrné meg tehát bennünk, ami az egyesülésnek, összeforrásnak akadálya? Mert ilyen minden bűn; bizonyos fokban a bocsánatos is. Vannak hittudósok, mint *Suarez*, *Lugo*, akik azt vélik, hogy az Eucharisztia ezt a tisztítást nem csupán a bennünk kigyűjtött szeretet lángja által eszközli, hanem egyenesen, közvetlenül a saját erejével, feltéve, hogy a lélek bocsánatos bűneit már valamiképp megbánta, visszavonta, tőlük elfordult. A gyakori áldozó tehát napi gyarlóságai bocsánatát éppen a buzgó szentáldozásban nyeri meg. Bizonytal erre céloz *Szent*

Ágoston, mikor mondja: „Ha naponkint vétkezel, naponkint vedd is magadhoz” (az Eucharisziát).

Öröm és béke Istenben

Végül egyik esedékes hatása a szentáldozásnak – főleg, ha ahhoz gyakorta járulunk – a lelki vigasz, öröm s béke Istenben. Az anyagi kenyér az ember lelki izlését lassan-lassan átváltoztatja, úgy hogy mindjobban elfordul a földiektől, érzékiektől s annál nagyobb vágyódással keresi a mennyei isteni dolgokat s ezekben találja boldogságát.

Szent Terézia az *Úr Jézus* fogadása után oly lelki vigaszt s örömet érzett magában, hogy szinte olvadozott a szeretettől. *Limai Szent Róza* pedig így beszél az áldozás utáni benyomásairól: „Oly erőt, üdülést, oly vidámságot, nyugalmat s békét, a hajlamok és érzések oly összhangját érzem szívemben, hogy azt szóval kimondani nem lehet. Úgy tetszik nekem, mintha a szentáldozásnál a napot fogadnám szívembe. Amit ugyanis a látható nap a világegyetemben eszközöl, megvilágítva s felmelegítve mindent, a földet virágokkal s gyümölcsökkel ékesítve, a növényeket s állatokat éltetve, valami hasonlót hoz létre *Krisztus* testének jelenléte lelkemben”. Ez a tiszta lelki vigasz nem tévesztendő össze azzal a szinte élvezetes áhítattal, mely nem ritkán idegeinkbe, érzékeinkbe is kiárad, mikor a mennyei dolgokkal foglalkozunk. Ez sem rossz dolog, mert segíti az erényes életet. De nem lényeges és szükséges. Isten gyakran szenteitől is megtagadta ezt az *érzelmi* vigasztalást. A magasabbrendű, természetfeletti gyönyört s békét azonban alig nélkülözték. A hegy csúcsa napfényben fürödhet, míg oldalán sűrű köd tanyáz. A lélek alacsonyabb tehetségeiben boronghat, szenvedhet, míg magasabb régióiban az *Istennel* való egyesülés legtisztább örömét s nyugalmaát élvezzi.

Az Eucharisztia anyaga és alakja

Az Eucharisztia anyaga

A *florenci* szent zsinat tanítja, hogy az Eucharisztia anyaga a búzakenyér s a szőlőtőn termett bor. *Krisztus* ugyanis ezt használta az utolsó vacsorán.

A **kenyér** (ostya) tehát szükségképpen búzalisztból s vízből készüljön minden tej, bor, só vagy festőanyag (cinóber) vegyítése nélkül s egészen meg legyen sütvé. Ellenkező esetben – ha ezek a kellékek nincsenek meg – az anyag tilos, sőt lényeges változtatás esetén érvénytelen. (Pl. a kalács, sütemény stb.) Az *Egyház* előírása s a kellő tisztelet továbbá megköveteli, hogy az ostya friss, ép, tiszta s kerekded legyen.

A szent *Kongregáció* mindenáron megszüntetendő, súlyos visszaélésnek minősíti, ha három-négy hónapos ostya kerül az oltárra s kijelenti, hogy a pap lelkiismerete nem lehet nyugodt, ha télen három, nyáron hat hónapja sült ostyát konszekrál. Ily hosszú idő alatt ugyanis az anyagban már vegyi bomlás szokott bekövetkezni, ha az külsőleg talán nem is érzékelhető. Minthogy az ostya készítése s az áldoztatás között hat hétnél több időnek nem szabad eltelnie, azért a pap legfeljebb *egyhónapos* ostyát konszekráljon, feltéve, hogy két héten belül el fog fogyni.

A szentmiséhez nagyobb, az áldoztatáshoz kisebb, kb. 3 cm átmérőjű ostyát kell használni s pedig annyira vastagot, hogy könnyen lenyelhető legyen, még mielőtt a szájban feloszlik.

Nem szabad azonban a híveknek megbotránkoznia, ha a pap nagy ostya híján kis ostyával miséz, avagy őket szükség esetén a szent ostya töredékével áldoztatja meg. Az

ostya nagysága s alakja ugyanis az érvényességet, sőt oly fokban a tiszteletet sem érinti, hogy miatta a szentmise s áldozás jótéteményéről le kelljen mondanunk.

A görög katolikusok az *Egyház* jóváhagyásával ősi hagyományos szokásuk szerint az *Eucharisztia* anyagául kovászos kenyeret használnak.

A római szertartású pap csak kovásztalan, a görög pedig csak kovászos kenyérral misézhet, bármely vidéken vagy templomban mutatja is be a szentséges áldozatot. A hívek azonban – miként már említettük – akár kovásztalan, akár kovászos kenyér színe alatt fogadhatják az *Úr* testét, aszerint, hogy minő szertartású paptól kérik azt. Sőt ha szükség megkívánja, a latin szertartású pap (ha ti. görög szertartású nincs jelen) áldoztathat a görög templomban kovászos kenyérszínnel, a görög pap viszont hasonló körülmények között a latin templomban kovásztalan színnel (szent ostyával). Ámde ily esetben is mindenik pap az áldoztatást a saját szertartása szerint végezze. (Vö. 816., 855. kánon; X. Pius „Tradita” Constitutiója. 1912. szept. 14.)

Az Eucharisztia másik anyaga a szőlőtőkén termett **bor**. Érvénytelen anyag tehát mindennemű egyéb gyümölcsbor, a csingér (löre), melynek java víz, az ecet, a pálinka, a mübőr, még ha az igazi bor alkatrészeiből volna is összeállítva. Mindez ugyanis nem mondható természetes bornak, amit *Krisztus* rendelt s használt az utolsó vacsorán. A teljesen alkoholmentes „bor” is érvénytelen s alkalmatlan anyaga az Eucharisztianak, mert bizonyos fokú alkohol (5–20%) a bor lényegéhez tartozik.

Érvényes, de tilos anyag a *must*, mert még nem tökéletes bor s amúgy is sok idegen anyagot tartalmaz, mely *Krisztus* vérévé nem változhatik.

Nem szabad továbbá a borba semmiféle ízesítő- vagy illatszereket keverni. Ha ez nagyobb mértékben történik, könnyen megronthatja a szentség érvényét.

Ellenben elegyíthető a miseborba némi oly anyag, amely azt a romlástól megóvjá. Így felönthetjük a hordót *némi* vízzel, tehetünk a borba tiszta boralkoholt is, de csak akkor, midőn még a bor egészen új s annyit, hogy az a borban amúgy is meglévő alkohollal együtt ne legyen több 12%-nál. (S. Off. 1890. júl. 31.) Sőt ugyancsak a *Szentszék* megengedte, hogy épen őrzése céljából nagyon nemes és rendkívül édes miseborba 17–18% alkoholt elegyítsenek, midőn annak forrása csendesedni kezd. (S. Off. 1896. aug. 5.)

Aszalt szőlőből sajtolt nedűvel szabad misézni, „ha annak íze, színe, szaga borra vall. Forró égőv alatt tartózkodó misszionáriusok nem ritkán csakis így juthatnak miseborhoz.

Ha a bor megfagyna, a konsekráció előtt fel kell olvasztani, nehogy az érvényesség veszélyeztetve legyen.

A misebor bármily színű lehet, de lehetőleg jó és nemes legyen. Megkívánja ezt a Szentség iránti hódolat, tisztelet. A fő azonban, hogy a bor *természetes* és *tiszta* voltáról meggyőződjünk. Minő iszonyú felelősség terhelné Isten színe előtt annak a lelkét, akinek hibája, hanyagsága folytán annyi szentmise meghiusulna, az élők s holtak oly sok kegyelemnek kárát vallanak s a hívek – bár öntudatlanul – *Krisztus* szent vére helyett holmi hamisított anyagot imádnának.

A pap felajánlaskor az Egyház szigorú törvénye szerint a kehelybe öntött borba csekély vizet elegyít. Ne legyen az több néhány cseppnél. Mert ha a víz mennyisége a bor harmadát meghaladja, főleg, ha ez amúgy sem erős, veszélyeztetve van a szentmise érvényessége.

Ez a víz, amelyet a pap a borba elegyít, azzal együtt gyönyörűen jelképezi a vért s vizet, mely a kereszt nyoszolyáján szendergő isteni *Jegyesnek* Szívéből előjött, jelképezi az ő kettős – isteni s emberi – természetét, nemkülönb a híveknek *Krisztus* testében való összeolvadását, amely főleg a szent kereszttség (víz) s az Eucharisztia által megy végbe. Végül *Krisztus* is a hagyomány tanúsága szerint az utolsó vacsorán a borba vizet kevert. Mi tehát csak az ő isteni példáját követjük, mikor hasonlóképpen cselekszünk.

Az ostyakészítés

Az ostyát rendszeresen a templompénztár költségén a plébánia háznépe, a kántor urak avagy a sekrestyés szokta előállítani. A gyakori, sőt mindennapi szentáldozás, főleg, ha az szinte tömegmozgalommá válik, miként ezt *Egyházunk* forrón óhajtja, a nem ritkán amúgy is szegény templomra tetemes terhet ró s a készítő munkáját jelentékenyen megszorítja. *Isten* mentsen, hogy ilyen vagy bármely más akadály a Gondviselés jóságos terveinek gátat vessen s a lelkeket a napi szentáldozás mérhetetlen javától megfossza. Ami a költségeket illeti, úgy tapasztaltuk, hogy oly helyeken, ahol népünk igazában megismerte, mi neki az *Eucharisztia*, mit jelent számára a gyakori áldozás, ott mindig van olaj az örökmécsesbe, *viaszgyertya* s virág az oltárra, ott van pénz az ostyára.

Az ostyasütők terhét, fáradságát, verítékét pedig nagyon megédesítené, sőt megdicsőítené, ha meggondolnák, hogy ez a munkájuk igazán apostoli, áldást hoz s Istentől bő jutalomra számíthat. Talán növelni fogja hitüket s buzgalmukat, ha visszapillantanak a régmúlt időkbe.

A középkorban a kolostorok, nevezetesen a clunyi apátság szerzetesei szent zsoltárok zengedezése közben szántották fel azt a földet, amelyben az ostyához szükséges tiszta búza termett; így is aratták le. Az isteni mindenhatóságot s szeretetet áldva, szent dalokat énekelve, kézzel fosztották ki a szemeket a kalászbokból, azután gondosan megmosták ezt a választott gabonát, amelyre oly magasztos szerep várt, hogy az Oltáriszentség anyaga legyen. Külön e célra készült szép zsákokba tették, amelyeket a legderekabb s legbuzgóbb szerzetestestvérek – mintegy jutalomképpen – vihettek a malomba. Itt legottan megmosták a malomköveket s hófehér kendőkkel takargatták le. A molnár patyolatruhába öltözött, még az arcára is kendőt borított, úgy hogy csak a szeme látszott ki. Csak így kezdett az őrlésbe.

Hasonló gonddal mosták meg s készítették elő a szitát is.

Majd amikor a liszt a zárdába visszakerült, négy szerzetes hosszú miseingben éjjel a templomba ment, ahol elénekelték a reggeli zsolozsmát (a matutinumot), a Mindenszentek litániáját s a hét bűnbocsánati zsoltárt. Csak így lelkileg is felkészülve láttak az ostyasütéshez. Az egész munka alatt a legszigorúbb csend uralkodott és még arra is ügyeltek, hogy a készülő ostyát lehetetük se érje.

Bizonyára hasonló gonddal készítették elő a szentmise borát is.

Szent Vencel királyról is azt olvassuk, hogy nemcsak szívesen ministrált az oltárnál, hanem a szentmise ostyáját s borát saját kezével készítette.

Az Eucharisztia alakja

Az *Eucharisztia* alakját az Úr Jézusnak az utolsó vacsorán használt igéi alkotják.

Az *Egyház* a konsekráció (Úrfelmutatás) előtt elmondhatja az *utolsó vacsora* történetét, amelynek folyamán a miséző pap a kezében tartott s esetleg a kiterített vászonkendőn (korporálén) előtte fekvő ostya fölé hajolva *Krisztus* nevében, személyében s hatalmával kijelenti:

Mert ez az én testem.

Majd folytatva az utolsó vacsorán történetek elbeszélését, az ugyancsak kezében tartott kehely felett kiejti a krisztusi szavakat:

Mert ez az én vérem kelyhe, az új és örök szövetségé, a hit titka, amely érettetek és sokakért ki fog ontatni a bűnök bocsánatára.

A kenyeret konsekráló szavakban – az egyetlen „mert”-et kivéve – minden lényeges.

A bort konsekráló igékből a lényeges csupán e néhány szó alkotja: „Ez az én vérem kelyhe”. Ezzel minden szükséges meg van mondva s az átváltozás végbemegy. A többi

szavakat az evangélisták sem közlik egyöntetűen s *Szent Pál* elhagyja, pedig ők bizonyosan tudták, hogy az *Eucharisztia* formájában mi a lényeges.

A többi tehát, ami a lényeges szavakat kíséri, a miséző csupán egyházi parancs folytán adja hozzá.

Az „örök” s „a hit titka” (vagyis: hittel kell elfogadni!) szavak a Szentírásban sehol sem szerepelnek s így bizonyosan *Krisztus* ajkáról szóbeli hagyomány útján szállottak reánk.

Epiklézis

A IV. század óta a görögök tanítani kezdték, hogy az Eucharisztia formájához még az az *epiklézisnek* nevezett ima is lényegesen hozzátartozik, amelyet az ő liturgiájukban közvetlenül a krisztusi igék után („ez az én testem”, „ez az én vérem kelyhe”) a Szentlélekhez intéznek. Szerintük csak ekkor eszközli a harmadik isteni személy az átlényegülést.

A *florenci* szent zsinat 1439-ben ezzel a kérdéssel bőven foglalkozott. Végre a görög a latin atyák érvei előtt meghajolva, *Bessarionnal*, a *niceai* metropolitával az élükön ünnepélyesen kijelentették, hogy főképpen a nagy *Chrysostomusra* támaszkodva a nyugati Egyházzal e pontban is teljesen egyetértenek.

Az Eucharisztia készítője és kiszolgáltatója

Az Eucharisztia készítője

Az *Eucharisztia* készítője kizárólag az érvényesen felszentelt áldozópap (illetőleg püspök). Hiszen az *Úr Jézus* az utolsó vacsorán csakis az ott jelenlevő apostoloknak adta a felhatalmazást s megbízást: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre”. (Lk 22,19) Az apostolokról pedig ez a fenséges, isteni hatalom az általuk felszentelt püspökökre, illetőleg áldozópapokra szállott. Az *Egyház* a IV. *lateráni* zsinaton ünnepélyesen is kijelentette: „Ezt a *szentséget* (az Eucharisztia) bizonyára senki sem készítheti, hanem csupán az áldozópap, aki érvényesen fel van szentelve”.

Míthogy pedig a konszekráló hatalom az eltörölhetetlen papi jellegnek szoros folyománya, azért attól egyetlen érvényesen ordinált (felszentelt) papot sem lehet semmi módon megfosztani. Az isteni örök végzés folytán birtokában marad ennek a hatalomnak az aposztata, degradált, eretnek, szakadár, kiközösített pap is egészen utolsó leheletéig. Nagyon világos, hogy az eretnek papok alatt a protestáns lelkészeket nem értjük, akik – míthogy az egyházi rend (a papszentelés) szentségét fel nem veszik – papoknak – katolikus értelemben – nem tekinthetők.

Az Eucharisztia kiszolgáltatója

A szentáldozás *rendes* kiszolgáltatója az áldozópap, miként ezt a 845-ik kánon nyilván kijelenti.

Rendkívüli kiszolgáltatója pedig a szerpap (diákon), aki azonban csak fontos okból, pl. a plébános távolléte vagy komoly akadályoztatása esetén, annak kifejezett vagy feltételezett engedélye alapján áldoztathat. Az ősi egyházban, főleg az üldözések idején, nem ritkán megesett, hogy az akolitusok vagy más alsóbbrendű klerikusok vagy akár világi hívek vitték el a Szentséget a betegek vagy foglyok megáldoztatására. Így tudjuk, hogy az ifjú *Szent Tharsicius* az *Eucharisztia* védve, keblén rejtegetve szenvedte a vértanúhalált, midőn azt éppen a pap megbízásából a foglyokhoz vitte, miként több régi martirologium az esetet elbeszéli s *Wiseman* bíboros az ő remek *Fabiola* c. regényében meghatóan feldolgozta.

Eusebius történetíró beszéli, hogy az áldozópap az Eucharisziát szolgája által küldi el a beteg *Serapionnak*. Sőt maguk a Szentatyák, mint pl. jeruzsálemi *Szent Cyrill* tanúsítják, hogy a híveknek általában szabad volt az Eucharisziát otthon maguknál tartani s önzezükből megáldozni. A véres, de dicső idők elmúltával azonban, miként a *tridenti* zsinat állítja, az Egyház visszatért az apostoloktól reánk maradt gyakorlathoz, hogy a laikus az Eucharisziát a pap kezéből fogadja. Ámde, ha a körülmények javallják, nem zárkózik el az Egyház attól sem, hogy az *Ur Jézus szíve* szándékát követve, híveinek e tekintetben ismét nagyobb engedményeket tegyen, nehogy őket az Eucharisztia erőforrásától s vigasztól megfossza, így tudjuk, hogy a kiváló *Stuart Mária* skót királynőnek meg volt engedve, hogy börtönében az Eucharisziát magánál tartsa s önzezükből fogadja, míg csak 1587. február 8-án el nem szenvedte a vértanúhalált.

Midőn 1871-ben, a kommün idején, *Olivaint* s négy rendtársa, jezsuita atyák, a *párizsi Roquette-ben* dicső vértanúhaláluk előtt mint túsok hosszú fogságukat szenvedték, jámbor asszonyok élelmiszerek között egy színig telt tejfelesfazék fenekére süllyesztett, jól zárható aranszelencében csúszatták be számukra az angyalok kenyerét. Úgyesen megosztották a szent eleséget, sőt juttattak belőle *Darboy* párizsi érseknek is, ki szintén velük együtt fogva volt s akit ugyancsak *Jézus Krisztus* és Egyháza iránti gyűlöletből gyilkoltak le a vörösök (†1871. május 24-én).

Ma sincs kizárva, hogy végső szükség esetén az *Eucharisziát* bárki kiszolgáltassa, pl. beteghez vigye, kihez a pap nem juthat, avagy önzezükből áldozzék meg.¹¹ Az az isteni törvény ugyanis, mely a szentáldozást a halálveszélyben előírja, hatalmasabb, mint az Egyháznak fegyelmi szabálya.

Arra azonban minden körülmények között ügyelnünk kell, hogy botrányt ne okozzunk. Mert a botrányt a természettörvény tiltja, amely még erősebb, mint a kinyilatkoztatott isteni parancs, amely a szent útravaló fogadására vonatkozik.

A pap és szerpap még pusztá áhítatból is megáldozhatik önzezükből, ha nincs, aki őt megáldoztassa.

Az áldoztatáshoz szükséges joghatóság

Minthogy *Krisztus* nyájának legeltetése a hivatalos lelkipásztorok jogkörébe tartozik, azért az áldoztatáshoz, miként a többi szentség kiszolgáltatásához más papoknak engedélyre van szükségük.

Erre nézve az új kódex a következő rendelkezéseket tartalmazza:

Ha a papnak engedélye van valamely templomban misézni, ennek alapján áldoztathat nemcsak mise közben, hanem azon kívül is (vö. 846. kánon).

Az Oltáriszentséget nyilvánosan beteghez vinni s a szent útravalót kiszolgáltatni a plébános jogkörébe tartozik. Más pap ezt csak az ő kifejezett vagy méltán feltételezett engedélyével teheti. (848., 850. kánon)

Az Eucharisziát titokban vinni a beteghez (ott ti., ahol ez meg van engedve) nem plébánosi jog, miért is elég hozzá annak a templomnak előjárójától kért engedély, ahonnan a pap a szentséget viszi (849. kánon).

Hajdanta az első áldozok és húsvéti áldozok megáldoztatása is a plébánosnak volt fenntartva. Az új törvény azonban erről a megszorításról nem beszél.

Szerzetesrendekben a helyi főnöknek, apácázárdákban a gyóntatónak, papnevelőintézetekben a szemináriumi rektornak joga s kötelessége a szent útravalót s az

¹¹ Ha némely beteg megáldoztatásához különös gyakorlottság szükséges, a pap bátran rábízhhatja az ápolónőre, főleg apácára, hogy ez a szent útravalót kanál segítségével kiszolgáltassa.

utolsó kenetet kiszolgáltatni s pedig nemcsak az illető intézet, zárda tagjainak, hanem bennlakó cselédeinek, sőt az illető zárdában lakó tanulóknak, vendégeknek, ott tartózkodó betegeknek is (514., 1368. kánon).

Szokás sokhelyütt az áldozópapoknak kezét csókolni. Ennek a nagy tiszteletnek, melyet az Isten szolgáján kívül talán csak az édes szülő igényelhet, egyik főoka, mert a papi kéz az, amely az Eucharisziát kezeli, osztja. Kis útitársaság látogatta meg egy alkalommal a Nápoly melletti Pompeit. Betértek egy Vezuv-tövi osztériába. Étkezés előtt vizet kértek a kézmosásra. A korcsmárosné kancsóban vizet hoz, hogy a vendégek kezére öntse, míg másik kezével törülközőkendőt nyújt. Már néhányat kiszolgált, mikor az egyiknél visszarántja a kendőt. Észrevette, hogy ez a turista pap. „Nem, uram! – szolt – nem illik, hogy az a kéz, amely Krisztus testét hordozza, ily durva vászonkendőbe törülközzék.” Ezzel elsiet s csakhamar kincsei közül előkeresett finom musselinkendővel tér vissza, hogy ez őrizze meg annak a kéznek lenyomatát, melyet a szentmise és áldoztatás annyira megszentelnek.

Az Eucharisztia alanya

Az áldozás fajai

Az *Eucharisztia* többféle vételét különböztethetjük meg. *Valóságosan* áldozik az, aki *Urunkat* a szentségi szín alatt megeszi, magába fogadja; *lelkileg* áldozik, aki a szentáldozást csupán forró szeretettel kívánja. Ez az utóbbi is igen üdvös és ajánlatos, de a valóságos áldozással alig mérhető össze. Az *Üdvözítő*, hogy a valóságos és a lelki áldozás közötti különbséget feltüntesse, egyik szentjének adott látomásban az előbbit arany, az utóbbit ezüst kehellyel jelképezte.

A valóságos áldozás ismét lehet tisztán *anyagi*, ha ti. olyan veszi magához az *Eucharisziát*, aki nincs megkeresztelve s így a szentségi kegyelmek elfogadására képtelen; és *szentségi*, aminőben a megkeresztelt ember részesül.

A szentségi, tehát érvényes áldozás megint méltó, méltatlan avagy közömbös lehet. Méltó akkor, ha az áldozó a kegyelem állapotában van; méltatlan, ha *tudatosan* a halálos bűn állapotában járul az Úr asztalához. Közömbös áldozásnak pedig azt nevezzük, ha az áldozó ugyan halálos bűnben van, de bűnének nincs biztos tudatában. Ilyen esetben ugyan nem vétkezik, de a lelkében fennforgó akadály folytán a szentség gyümölcseiben nem részesül.

Az érvényesen megkereszteltek

A szentségi áldozásnak tehát első feltétele, hogy **érvényesen meg legyünk keresztelve**. Itt azonban mindjárt megjegyezzük, hogy Isten teljhatalmú úr törvényei s kegyelmei felett. Ismerünk történelmileg hiteles eseteket, midőn az eucharisztikus *Jézus* az ő végtelen jóságában oly nem keresztényeket, akik őt *jóhiszeműleg* fogadták, ha nem is talán a szentségi, de mindenestre feltűnő nagy kegyelmekben részesített.

Niceforus Kalixtus, toursi Szent Gergely s más, hitelt érdemlő írók tanúsága szerint *Konstantinápolyban*, *Mennas* patriarcha idejében bizonyos zsidó fiúcska teljesen gyermekded jóhiszeműséggel fogadta az *Eucharisziát*, midőn az akkori szokás szerint a felnőttek megáldoztatása után annak töredékeit a gyermekseregnek szétosztották. Midőn atyja, az üvegkohó munkása, erről értesül, fiát csupa Krisztus-gyűlöletből a kohóba dobja. Csak három napi aggodalmas keresés után akad reá édesanyja. „Itt vagyok, anyám!” – kiáltja a gyermek, midőn ez az üvegműhely olvasztókemencéje mellett elhalad. Rémülten szakítja fel az anya a kemence ajtaját s látja, hogy fia épen, sértetlenül áll a lángok között, majd a másik pillanatban örömtől repesve fut karjai közé. Szépséges, bíborpalástos nő szállott le hozzá –

beszéli el a gyermek – s körös-körül kioltá a tüzet, sőt enni is adott neki, mikor megéhezett. *Jusztinián* császár, midőn a dologról értesült, a kegyetlen apát kivégeztette, az anya pedig csodálatosan megmenekült gyermekével kevéssel utóbb felvette a szent keresztséget.

Elmondunk még egy idevágó, felette érdekes s tanulságos esetet, amelyet közvetlen s feltétlenül megbízható forrásból merítünk. A dolog egyébként tágas körben közismert. A helyszín (*Pécs*) s az idő, amelyben történetünk lejátszódik (1920), sokkal közelebb vannak, semhogy az elmondandók hitelességéről bárki személyesen meg ne győződhetnék. *P. Gyula* vasúti mérnök, felesége, a kiváló orvosnő s ennek barátnéja, egy középiskolai tanárnő megtéréséről van szó a zsidó vallásból, aminek a jóhiszeműleg végzett áldozás a kiindulópontja.

P. Gyulát a természet alkotója sok jeles adománnyal tüntette ki. Nemes jellem, érző szív. Jót tett, vigasztalt, segített, ahol csak tehetett. A tudományok s művészetek terén is otthonos volt. 1914-ben tanulmány céljából *Rómába* utazott. Felesége ezúttal nem volt kíséretében. A *Gondviselés* egy éppen ott időző magyar zarándokcsapattal hozta össze, amellyel együtt – inkább kíváncsiságból – *X. Pius* pápa ösztöndíjára eljárulhatott. *Szent Péter* utódjának nemes alakja, egyszerű s mégis oly fennkölt magatartása s szavai mélyen meghatották, olyannyira, hogy a másnapi szentmisére, melyet a pápa végzett a zarándokok részvételével, megint csak elment. Miséről, áldozásról nem volt tisztább fogalma, mint többi hitsorsosának. A szentmise alatt a zarándokok *Krisztus* helytartója kezéből fogadták az *Urat*. *P. Gyula*, mikor őket az oltárhoz járulni látja, a legnagyobb zavarban van. Mit tegyen? Némi habozás után ő is csak oda térdelt s megáldozott. Arról halvány sejtelve sem volt, hogy ezzel kivel lépett – legalább fizikailag – szoros érintkezésbe ...

De mégis, ebben a pillanatban – mint később elbeszélte – sajátos meghatottság s tisztelet járta át egész valóját. Vonzódni kezdett a katolikus Egyházhoz. Tanulmányozta szent hitünket s könyvekben keresett róla felvilágosítást. Felesége azonban, ki teljes szívvel csüngött ősei hitén s kire nagyon hallgatott, visszatartotta az elhatározó lépéstől. Közbejött a szerb megszállás s az azt követő bolsevik uralom és a megtérés ügye fennakadt. 1920-ban végre rászánta magát, hogy követi a lelke mélyén soha el nem némuló sugallatot s K. K. jezsuita atyától rendszeres oktatást kért a katolikus vallásban. Most meg betegség jött közbe, amely csakhamar annyira rosszabbodott, hogy operáció vált szükségessé. A beteget tehát *Budapestre* szállították. Az orvosi műtét folyamán megállapították, hogy a rák a májat már-már teljesen tönkretette s a betegnek az életből alig van 4–5 órája hátra.

Midőn a beteg a narkotikus álomból az operáció után felelmezt, az ágya mellett siránczó hitvesének a következőket mondja: „Látomásomban a szenvedő Jézussal találkoztam; ez biztosított, hogy mint keresztény fogok meghalni s az égre mutatva azzal vigasztalt, hogy majd ott fenn egyesülök vele”.

P. Gyula állapota minden reményen felül javulásnak indult, olyannyira, hogy hitvese néhány nap múlva *Pécsre* visszatérhetett azzal a reménnyel, hogy két hét múlva urát is hazaviheti. Ez a két hét a jó feleségre egész örökkévalóságot jelentett. Nappal s éjjel – melyet álmatlanul töltött – ostromolta imáival *Jehovát*, hogy adna jelet férje állapotáról, él-e még, avagy átlépte az örökkévalóság küszöbét. Erre elalszik. Álomban látja urát sápadtan, mereven, felkötött ajkkal, kinyújtózkodva, összekulcsolt kezében feszületet tartva, éppen úgy, ahogy az elhunyt keresztények a halotti ágyon fekszenek. Tehát férje meghalt s pedig mint keresztény! Erre felébredt. Egész valója tiltakozott s visszaborzadt attól a gondolattól, hogy férjét elveszítse s hozzá még ez, mint keresztény váljon meg tőle! Az álomképtől nem tudott szabadulni s annak minden legapróbb részlete elevenen s mélyen vésődött emlékezetébe. Jelentős szerepe van ennek – mint látni fogjuk – az ő tulajdon megtérésében. Napokon át alig tudott úrrá lenni lelki viharában. Végre megjött a várva-várt hír: hitvese annyira jobban van, hogy orvosi engedéllyel hazamehet. *P. Gyula* alig tért meg otthonába, sürgeti a már megkezdett hitoktatást, érezve, hogy ideje rövid, napjai meg vannak számlálva. És neki mint

kereszténynek kell meghalnia! A lelkület már felkészült volt s hitbeli ismeretei is alig szorultak csiszolásra. Kitűzték tehát a keresztelés napját, óráját. És mikor az végre elérkezett s megfürödhetett az újjászületés vizében, egész valóját kifejezhetetlen boldogság árasztotta el. örömét csak az zavarta, hogy abban hitvese még nem osztozkodhatik. Ennek hite, meggyőződése még nem volt annyira megérlelődve, hogy ezt a lépést lelkiismeretesen megtehesse.

A következő vasárnap kellett volna a szentáldozásnak végbemennie, amikor a páter a kedves beteget az utolsó kenet szentségében is akarta részesíteni. Ámde mindezt – sajnos – megelőzte a hirtelen bekövetkezett halál. A pátert telefonon hívják. Zokogástól meg-megszakított hang jelenti: „*Gyula* éppen most halt meg. Jöjjön, kérem, azonnal, erősen el vagyok tökévelve – *Francival*¹² együtt – nyomban megkeresztelkedni”. A páter a boldogult lakására siet, magával hozva a szent keresztség kiszolgáltatásához szükséges dolgokat. A két hölgy ott állott a halálos ágy végén s gondolatokba mélyen elmerülve függesztették szemüket az elhunyt arcára. Az özvegy meghatottságtól reszkető, de határozott hangon elmondja, hogy mi adta az utolsó lökést megtérésére. A halál váratlanul jött – beszélte el –, hivatni akarta a pátert, de nem volt otthon. Az ápolást irgalmasnővér végezte. Ez imádkozott a haldoklóval s lefogta szemét. Miután pedig kiszenvedett, összekulcsolta kezeit s feszület köré fonta ujjait, ő, a hitves, pedig csak nézte, nézte. Igen! éppen így látta feküdni akkor, az álmokkében, felkötött ajakkal, sápadtan, mereven, kezében a feszülettel. De mégis, nem egészen így volt. A feszület *nem ilyen* volt, amelyet akkor tartott. Hogyan? Ha *Isten* jelet akart volna adni, miért nem egyezik ez is? Ebben a pillanatban lép be az ápolónővér. Kijelenti, hogy ezt a haldoklók búcsújával ellátott feszületet nem hagyhatja a boldogult kezében ... s anélkül, hogy utasítást várna, odalép a falhoz, leveszi onnan a szép nikkeles keretű keresztet, amelyet az elhunyt egyik pap ismerősétől kapott a szent keresztség emlékére. Ezt tűzi a halott ujjai közé. *Íme ez volt az a feszület, melyet hitvese kezében látott!* Biztosan ez volt! Világos jele annak, hogy az álm s valóság csodálatos találkozása által Isten az egyetlen igazi vallásra akar rámutatni s azt kívánja, hogy abban boldogult férjét ő is kövesse.

Az özvegy barátnéjával együtt csakugyan ott a halálos ágy mellett meg is keresztelkedett. Hat év múlt el azóta. Mind a kettő hű maradt hitéhez s naponkint magához veszi azt a *Krisztust*, ki oly csodálatos utakon vezette őket az Egyház kebelére. Nevezetesen az orvosnő a mai napig a jótékonyaság angyala, aki nemcsak a testeket, hanem a lelkeket is gyógyítani törekszik. Így rója le azt a nagy hálaadósságot, amellyel a végtelen isteni jósnak s irgalomnak tartozik.

Hangsúlyozzuk azonban, hogy mind a két *kivételes* esetben *jóhiszemű* szentáldozásról van szó; és szentségtörő merénylet volna tudatosan, tehát rosszhiszeműleg bárkinek is a *szent keresztség előtt az Oltáriszentséghez* járulni, vagy ilyet az áldozáshoz bocsátani.

Ámde nem minden megkeresztelt egyén már ezáltal alkalmas és méltó is a szentáldozásra.

Felnőttek, épelméjűek

Nevezetesen a mai egyházi fegyelem szerint az *Eucharisziát* csak a **felnőttek**, vagyis azok fogadhatják, akik már eszüket használni tudják (854. kánon).

A csecsemők, kicsi gyermekek ugyan magukban véve nagyon is méltók s alkalmasak, hogy *Krisztussal* a szentáldozás által egyesüljenek, de mégis, minthogy lelkük üdve s épsége nélkül is biztosítva van, az Egyház jobbnak látja csak akkor nyújtani nekik az angyali

¹² A középiskolai tanárnőnek, P. Gyuláné barátnőjének családias neve.

kenyeret, mikor ők azt már öntudatos tisztelettel, fogadhatják (vö.: Az Anyaszentegyház öt parancsa. 134. lap.)

Egyáltalán ne áldozzanak továbbá azok, kik soha életükben sem voltak épelméjűek. Megszentelő malasztjukat ezek sem veszthetik el, másrészt az *Eucharisziát* kellő tisztelettel amúgy sem vehetnék. Azért is az új egyházjog őket az áldozás szempontjából a kisdedekkel egy kategóriába sorozza (88. kánon).

Süketnémák

Ugyanezt kell állítanunk a süketnémákról, annál inkább, ha még vakok is, feltéve, hogy szakszerű oktatásban nem részesültek. Ezek ugyanis nem tudnak eljutni azoknak az igazságoknak ismeretére, amelyek a szentségek felvételére szükségesek s így a szent keresztséggel be kell érniök. Ha az ilyen süketnéma térdet hajt, összeteszi kezét, keresztet vet, még magában véve mitsem bizonyít. Másokat utánoz csupán, anélkül, hogy meg volna a nélkülözhetetlenül szükséges tudása.

Őrültek

Ha az őrültek esze használata után, felnőtt korában borult el elméje s megelőzőleg jámborul élt, a halálos veszélyben megáldozhatik, feltéve, hogy tiszteletlenségtől a Szentség iránt nem kell tartani. Az ilyeneknél előbb egy-két nem konszekrált ostyával kell kísérletet tenni.

Eszelősek, hülyék

A félbolondok, eszelősek, hülyék stb. szentáldozáshoz bocsátandók, mikor erre isteni s egyházjog alapján kötelesek, sőt többször is – elméjük erejének foka szerint – s ha a Szentség nem forog a tiszteletlenség veszélyében.

Önkívületi állapotban levők

Az önkívületben, delíriumban levőket a kellő óvatossággal meg lehet áldoztatni; azoknak azonban, kik érzékeiket nem tudják használni, az *Eucharisziát* nem kell nyújtani. Az ily haldoklókat a pap csupán feltételes feloldozásban s az utolsó kenet szentségében részesíti.

Halálra ítélték

Hajdanában, főleg *Francia- s Spanyolországban* a szentáldozást a halálra ítélt bűnösöktől is megtagadták. A pápák azonban nem szüntek meg tiltakozni a megokolatlan s szűkkeblű szigor ellen s megparancsolták, hogy a szent útravalóban a megtért kivégzendőt is részesíteni kell.

Eretnekek, szakadárok

Végül megemlítjük, hogy az új törvénykönyv értelmében az eretnekek és szakadárok, bármily jóindulatúak s jóhiszeműek legyenek is, az *Eucharisziában* nem részesülhetnek, míg csak a katolikus *Egyházzal* forma szerint is ki nem békülnek (731. kánon).

Jegyzet: Hogy a szentáldozás mily értelemben szükséges az üdvösségre s *Egyházunk* mire kötelez ebben a tekintetben, már elég bőven letárgyaltuk „Az Anyaszentegyház öt parancsa” című könyvecskénkben. (Lásd 128. s 132. lapon.) Itt csak azt óhajtjuk hangsúlyozni, hogy *Egyházunk*

beérve a szorosan kötelező *évenként egyszeri* szentáldozással, a hittudósok megokolt véleménye szerint elment az engedékenységek végső határáig. Ennél is ritkább szentáldozás nemcsak az ő törvényébe, hanem magába az isteni jogba, *Krisztus* kifejezett parancsába ütköznék.

Előkészület a szentáldozásra

Midőn az ember a föld hatalmasai elé járul, avagy őket saját otthonában vendégül láthatja, bizonyára megtesz erre minden lehető előkészületet. Még sokkal inkább elvárhatja az ég és föld királya tőlünk, hogy az ő fogadására, erre az igazán eseményszámba menő kitüntetésre kellőleg felkészüljünk. Ennek az előkészületnek lényünk mindkét felére, a lélekre s testre egyaránt ki kell terjednie. A lelki előkészületben ismét van, ami lényeges és ami esedékes. Az előbbinek feltétlenül meg kell lennie, az utóbbi jó, ha megvan és pedig minél nagyobb mértékben.

Lelki előkészület. Megszentelő malaszt állapota

Lelkünkre nézve lényeges a megszentelő malaszt állapota. Ez az a menyegzős ruha, amely nélkül a királyi lakodalmas asztalhoz nem telepedhetünk, ha magunkat a legborzasztóbb lelki veszélyeknek kitenni nem akarjuk. A méltatlan áldozó szíve ugyanis, főleg ha gyakran esik e bűnbe, lassankint teljesen megkeményedik s a kegyelem behatásaira minden fogékonyságát elveszti. Mi lehet ennek a vége, mint „a külső sötétség, sírás és a fogak csikorgatása?” (Vö. Mt 22,1–14) Megrendítő példák bizonyítják az elmondottak valóságát.

Egy ifjú olasz leány – mint e sorok írója szóbelileg értesült – naponként áldozott s külsőleg oly jámborul élt, hogy falujában általában csak „la szantának”, „a szentnek” nevezték. Hirtelen rosszul lesz; a házbeliék a plébánosért szaladnak. Ez a beteget kétségbeesetten találja. „Plébános úr! – kiáltja kínosan vergődve – én életemben csak egyszer buktam súlyosan, de azt sohasem gyóntam meg. Rákövetkezett annyi szentségtörés! *Isten* ezt nekem meg nem bocsáthatja.” Kikel ágyából s szörnyű lelki gyötrelmében körmeivel a falat kaparja. Visszahanyatlik s holtan terül el a földön...

A lelki írók nem ritkán a méltatlan áldozás bűnét *Judás* árulásával hasonlítják össze és méltán. Ha e két gonosztett nem is egyformán súlyos, de sok tekintetben feltűnően hasonlatos. A méltatlan áldozó is külsőképpen nagy tisztelettel közeledik az *Úrhoz* s csókra nyújtja ajkát, miközben a szívében honoló pokoli farkasnak, a gonosz léleknek szolgáltatja ki az *Isten Bárányát*. Nem csoda tehát, hogy mind a két bűn következménye is azonos: kétségbeesés és kárhozat. Szépen mondja ez ügyben *Aranyszájú Szent János*: „*Judás* zúgolódik és *Jézus Krisztus* eltűri. *Judás* fősvény és tolvaj és *Jézus Krisztus* eltűri. Tervet készít Urának elárulására, *Jézus Krisztus* eltűri. Amint azonban méltatlanul áldozik, nyomban a sátán hatalmába kerül”.

„Vizsgálja meg azért magát az ember és úgy egyék azon kenyérből és igyék ama kehelyből. Mert aki méltatlanul eszik és iszik, ítéletet eszik és iszik magának, meg nem különböztetvén az Úr testét” – mondja az apostol. (1Kor 11,28.29) És a keresztények közötti gyakori betegséget, korai s hirtelen haláleseteket a méltatlan áldozás számlájára írja: „Azért van köztetek sok beteg és erőtlen és sokan alusznak” (uo.). Annak tehát, ki halálos bűnnek van tudatában, mielőtt az *Eucharisziát* venné, meg kell gyónnia s nem elég a tökéletes bánat felindításával beérnie. Ettől a valószínűleg isteni, de minden bizonnal egyházi törvénytől (856. kánon) csakis az érezheti magát felmentve, akinek áldoznia *szükséges*, paphoz pedig, aki őt érvényesen feloldozhatná, egyáltalán nem juthat. Ez az eset nagyon ritka. Leginkább apácázárdákban, nevelőintézetekben fordulhat elő, midőn valaki sajátságos körülmények folytán a szentáldozást becsületének kockáztatása nélkül el nem hagyhatná. Ugyanebből az

okból annak is szabad, sőt kell áldoznia, aki csak akkor emlékezik vissza halálos bűnére, mikor már ott térdel az áldoztató asztalnál. Végül az is magához vehetné halálos bűn állapotában az Urat, aki csak ily módon tudná őt szentségtörő tiszteletlenségtől megóvni. Ily esetekben azonban lehetőleg az áldozás előtt, vagy ha ez már lehetetlen, nyomban utána *tökéletes bánatot kell felindítani* (856. kánon). Minthogy ugyanis az *Eucharisztia* addig fejt ki szentségi hatást, míg a szent színek bennünk fel nem oszlottak, ha sikerül ezt a tökéletes bánattal megelőznünk, még a szentségi malasztokban is részesülhetünk, amelyeknek a halálos bűn megsemmisülése folytán nincs már akadályuk. Sőt még a méltatlan áldozóról is ugyanezt állíthatjuk, amennyiben szörnyű merénylete után tökéletes bánatot tud indítani, mialatt az annyira megsértett végtelen isteni *Szeretetet* személyesen szívében őrzi.

Kétséges esetben

Mit tegyen az, aki csupán kételkedik, hogy követett-e el halálos bűnt, avagy a bűn, amelyet elkövetett, bizonytalanul halálos-e? Az ilyen, már csak lelkiismeretének derűje érdekében is, hacsak teheti, menjen gyónni. Nem beszélünk itt az aggályosokról, akiknek lelkiatyjuk utasítása szerint kétségeiket meg kell vetniök.

Szorosan véve azonban kétség esetén a gyónás nem kötelező. Mert egyrészt a méltatlan áldozás veszélye ily esetben nem fenyeget. Hiszen méltatlanul – Egyházunk tanítása szerint – csak az áldozik, aki a *halálos bűn tudatában veszi az Eucharisziát*. Ámde aki kételkedik csupán, az nem tudja magáról, hogy halálos bűnben van-e vagy sem; s így nem a bűnnek, hanem legfeljebb *kétségének* van tudatában. Másrészt jogi elv az, hogy „a kétséges törvény nem kötelez”. Arra tehát, aki nincs *bizonyosan* halálos bűnben, nem terjed ki a gyónás törvénye, amelynek csak a *bizton halálos bűnben* levők vannak szükségképpen alávetve. Aki tehát nem tudja eldönteni, hogy halálos bűnben van-e vagy sem, feltételeesen bánja meg vétkeiket, hogy így, ha netán mégis súlyos bűn terhelné lelkét, a szentségi kegyelmeknek ezt az akadályát a tökéletes bánat által elhárítsa. Aztán így felkészülve, *nyugodt lelkiismerettel* lépjen az Úr asztalához. Igen, *nyugodt lelkiismerettel!* mert hiszen ő megtette azt, amit ily esetben tőle Isten s Egyház követel. Rosszul, nagyon rosszul tenne ellenben az, aki *nyugtalan*, háborgó lelkiismerettel fogadná az *Úr Jézust*, nem tudva, hogy most méltatlanul áldozik-e avagy sem. Az ilyen ugyanis – ha eddig nem lett volna súlyos bűnben – éppen azért beleesik, mert rászánja magát az esetleges méltatlan áldozásra is s *kész* Istennek súlyos megbántására. Itt megint nem az aggályos lelkiismeretűekről szólunk, akik mindig, de főleg a szentáldozáskor nyugtalanoknak s bizonytalanoknak érzik magukat, de viszont azt is tudják, hogy nekik engedelmségből meg kell vetni nyugtalanágukat.

A kifelejtett bűnök

Bátran megáldozhatik az is, akinek – egyébként lelkiismeretesen elvégzett – gyónásából súlyos bűn feledékenységből kimaradt. A kifelejtett bűnök ugyanis a bevallottakkal együtt meg vannak bocsátva. Fennmarad azonban a kötelezettségünk, hogy az ily kifelejtett bűnöket a legközelebbi szentgyónásunkba – melyet akárhány áldozás után végzünk – belefoglaljuk s azokat az Egyház kulcs hatalmának alávetjük.

Bocsánatos bűnök

A szentáldozásra való lelki felkészültségnek egyik – bár esedékes, de fontos – kelléke, hogy a bocsánatos bűnöktől is lehetőleg tiszták, mentek legyünk.

A bocsánatos bűnök ugyan nem tesznek minket az *Eucharisztia* fogadására méltatlanokká, de mégis, ha főleg megszokottak, csökkentik bennünk a szeretet hevét, a

segítő kegyelmek bőségét s általában véve tiszteletlenséget jelentenek az isteni Vendéggel szemben, aki mérhetetlen leereszkedésében hajlékunkba tér.

Frigyes császárt vadászat alkalmával bizonyos főúr vendégül látta. A császár a számára kijelölt terembe lépve körültekint s itt-ott rendetlenséget, sőt a falon pókhálót vett észre. Haragosan kijelenti a háziúr előtt: „Ez a lakás jó lehet vadászskutyáknak, de nem a császárnak”. És nyomban otthagya a kastélyt.

Bizonyára a szelíd s alázatos szívű *Jézusnak* is rosszul eshetik, ha őt pókhálós, rendetlen, szóval bocsnatos hibákkal nagyon beszennyezett lélekbe hívják meg, főleg ha ez az elhanyagolt állapot az illető egyénnek nem annyira emberi gyengeségéből, mint közömbösségéből s nembánomságából ered.

Erényindulatok

Ámde nem elég, ha a vendéglátó lakás csupán tiszta. Kellőleg berendezve s felékesítve is kell lennie. Lelkünk berendezkedése s díszje az erényélet s a szívnek buzgó indulatai. Főképpen a hit és imádás, alázatosság s bűnbánat, remény, szeretet s a vágyakozás azok az indulatok, amelyek az Eucharisztia fogadására legalkalmasabban felkészítenek. Szinte önként fakadnak lelkünkbelől, ha magunknak a szentáldozás előtt felvetjük ezt a három kérdést: *Ki jön hozzánk? Kihez jön? Miért jön?*

Hálaadás a szentáldozás után

A jól megmunkált, előkészített földje lelkünknek, mihelyt az isteni mag beléje hull, nyomban kezdi meghozni a százszorosát. Ezt a termést a megfelelő hálaadás aratja le, gyűjti be. A hálaadás indulatai az álmélkodó csodálkozásból eredő mély imádás, amely körülbelül erőt vehetett az apostolok lelkén, midőn a feltámadott Üdvözítő nekik húsvét estéjén zárt ajtók mellett megjelent. Ezt kövesse a hálalkodás, önfelajánlás s a könyörgés. A szent búcsú oly könnyű elnyeréséről sem szabad megfeledkeznünk.

Az előkészület s hálaadás *módja* nincs meghatározva. Inkább használjuk hozzájuk szívünket, mint az imakönyvünket. A hálaadás *időtartamának hossza* sincs előírva. Mindenki addig időzzék benne – s pedig saját jól felfogott érdekében –, ameddig a körülményei megengedik. Azonban a hálaadás semmiesetre se legyen oly rövid, hogy az áldozó a benne még személyesen jelenlevő Üdvözítőt, mint valami eleven Krisztus-koporsó, az utcák s piacok zajában magával hordozza. Igazán méltó volna, hogy az ilyen előtt az *Úr Jézus* iránti tiszteletből s az ő megszegényítésére égő lámpát hordozzanak, miként ezt tenni szokták, midőn a szent útravalót a beteghez viszik.

Testi előkészület. Természetes (szentségi) böjt

Hogy pedig a szentáldozásra nemcsak lelkileg, hanem testileg is kellőképpen felkészüljünk, előtte meg kell tartanunk a természetes, ún. szentségi böjtöt, más szóval: éjféltől fogva éhom állapotban kell maradnunk.

Ez a törvény, amely ma már súlyos bűn terhe alatt kötelező, voltaképpen a hívek gyakorlatából fejlődött ki. Hiszen az első áldozás, melyet maga az *Úr Jézus* szolgáltatott ki, étkezés után ment végbe. A hívek is az első időkben szoros értelemben az *Úr-vacsorához* járultak, szóval este áldoztak. Mióta azonban *Egyházunk* a szentmisét a reggeli órákban mutatja be, a híveket a helyes érzék rávezette arra a meggyőződésre, hogy méltatlanság s tiszteletlenség volna addig más táplálékhoz nyúlni, mielőtt az Eucharisziát magukhoz vették. Ebből a szokásból támadt a törvény, melyet legutóbb a 858-ik kánon is megerősített. A

szentségi böjt lényege, hogy aznap a szentáldozás előtt semmit se együnk vagy igyunk. Legyen bár morzsa vagy csepp, amit akár tudatosan, akár feledékenységéből lenyeltünk, meg van törve a szentségi böjt fenséges értelme s jelentősége, amelynél fogva *Krisztusnak* kell lennie az első tápláléknak, amelyet azon a napon magunkhoz veszünk. Azonban hogy az Egyház törvényét, szent s bölcs szándékait helyesen értsük s minden kétségtől s nyugtalanságtól megszabaduljunk, a következő irányelveket kell szem előtt tartanunk.

A szentségi böjt mivolta

Hogy mi az az „*evés*”, „*ivás*”, ami a szentáldozás előtt tiltva van, abban a közfelfogás a döntő.

Arról mondjuk, hogy „*eszik*”, „*iszik*”, aki a) *táplálékot* vagy folyadékot nyel le. Tápláléknak pedig a megemészthető dolgokat nevezzük.

Nem szegi meg tehát a szentségi böjtöt s nyugodtan megáldozhatik, aki olyan anyagot nyel le, amelyet akár a közfelfogás, akár a tudomány (kémia) emészthetetlennek minősít. Ilyen pl. a vas, kő, üveg, kréta, fa, köröm, haj, selyem, gyapjú stb. Viszont megtöri a szentségi böjtöt, aki a pelyvát, viaszt, papírt, orvosságot (porokat) lenyeli, mert ezek emészthető dolgok.

b) Az evés és ivás fogalmához tartozik továbbá, hogy a táplálék, a folyadék kívülről kerüljön belénk. Nem sért tehát szentségi böjtöt, aki nyálát, fogaiból szivárgó vért, fogai között hátramaradt ételmaradékot lenyeli. Ellenben nincs már éhom-állapotban s így nem áldozhatik az, aki pl. a vért az ajka külsejéből vagy ujjából szopja, vagy könnyeit felnyalva nyeli le.

Nagyon világos, hogy semmiképpen sem evett, ivott az, aki a szájába vett tápanyagot vagy folyadékot ismét kiköpi.

c) Végül csak arról mondjuk, hogy evett, ivott s így csakis az törte meg a szentségi böjtöt, aki a táplálékot vagy folyadékot *az evés és ivás szokott módján* vette magához. Így nem „*eszik*”, „*iszik*” az, aki bár tudva, de az evés-ivás szándéka nélkül nyál módjára, a nyállal együtt, avagy belélegzés útján valamit lenyel.

Így nem mondjuk, hogy *eszik, iszik*, aki a nyálába elegyedett fogport, szájvizet leengedi, akinek szájmossa alkalmával csekély vízcsepp szalad le torkán; aki a dohányfüstöt, ételgőzt beleheli; akinek belélegzés útján rovar, por, eső vagy hó csúszik le. Az sem „*iszik*”, akinek gyomormosás alkalmával némi víz marad hátra gyomrában, vagy belsejében a lenyújtott csőről valamelyes olaj tapad. Ellenben aki este rekedtség vagy köhögés ellen cukrot vesz szájába (kivéve, ha az már éjfél előtt teljesen feloldódott s a gyomorba nem jutott), éhom állapotát elveszti s így nem áldozhatik. Itt ugyanis a cukor szándékos – bár lassú – megevéséről van szó, mely éjfél után is folytatódott.

A szentségi böjt időtartama

A szentségi böjt időtartama attól a pillanattól veszi kezdetét, midőn az óra mutatója éjjel 12 órát eléri, illetőleg az éjfél ütni kezdi s egészen a szentáldozásig terjed. De mégis azt, amit az óraütés előtt már a szánkba vettünk, nyugodtan lenyelhetjük. Hiszen lesz akárhány jó óra, amely az éjfél valamivel később jelzi s bajos volna eldönteni, hogy melyik óra jár egészen pontosan.

Tőlünk függ, hogy a helyi órákat, vagy pedig a törvényes középideőt vesszük-e irányadónak.

Az éjféli szentmise előtt

Aki az éjféli misén áldozik, illő, hogy néhány (3–4) órával előbb már mit sem egyék, igyék, nehogy az isteni eledel profán étkekkel keveredjék. Ezt azonban szoros kötelességnek nem mondhatjuk. Egyházunk ugyanis sohasem parancsolta, hogy áldozáskor gyomrunk teljesen üres legyen, hanem csupán azt, hogy éjféltől fogva semmit se vegyünk magunkhoz. Ellenkező esetben gyomorbetegségnek alig áldozhatnának valaha.

A szentáldozás után

Hasonlóképpen illő, hogy a szentáldozás után addig ne együnk, igyunk, míg a szent színek fel nem oldódtak. És bizonyára tiszteletlenség folytán bocsánatosan vétkeznek, aki ezt a csekély időt sem tudná bevégni, kivéve, ha méltányos, komoly ok, pl. rosszullét vagy gyengélkedés nem menti eljárását.

Teljesen alaptalan azok félelme, akik áldozás után köpni addig nem mernek, míg csak valami táplálékot, italt nem vettek magukhoz. Feltéve, hogy – amint kell – a szent ostyát mindjárt lenyeltük, kevéssel utóbb már köphetünk. Hiszen az *Úr Jézus* teste egészen más úton száll le belsőkbe, mint ahonnan a köpet előjön s így nincs veszély, hogy az Eucharisziát tiszteletlenség éri.

Kétség esetén

Végül megjegyezzük, aki kétségben van, vajon áldozás előtt evett-ivott-e, avagy midőn magához vett valamit, az óra elütötte-e már az éjfélt vagy sem, teljesen nyugodt lelkiismerettel veheti az Úr szent testét magához. Mert mint említettük, a kétséges törvény senkire sem kötelező. Valóban kár volna *bizonytalan* kötelezettség, avagy sokszor *alaptalan aggodalom* miatt megfosztani magunkat ettől a végtelen jótéteménytől, amelyet az Eucharisztia fogadása jelent s amelyet ily esetben is szívesen nyújt Egyházunk.

Kiket nem kötelez?

A szentségi böjtre nincsenek kötelezve a *súlyos betegek*, kiket halálveszély fenyeget. Az ilyenek – míg a veszély tart – akár naponkint is fogadhatják a szentáldozást anélkül, hogy éhom maradnának. Azok azonban, kik nem betegség, hanem egyéb okból forognak halálveszélyben (pl. frontra induló katonák, halálra ítélték) a szentségi böjtre kötelesek, hacsak súlyos nehézség (pl. sürgősség) fel nem menti őket.

A *pap is misézhet*, ha nincs is éhom, midőn a vasárnapi, ünnepi szentmisét közbotrány nélkül el nem mulaszthatja. A szentségi böjt akkor sem kötelező, midőn az Eucharisziát azért kell magunkhoz vennünk, hogy *szentségtörő tiszteletlenségtől megóvjuk*.

Azoknak a betegeknek, kik már *egy hónap óta fekszenek* a nélkül, hogy hamaros felépülésükre remény volna, a gyóntatóatya megengedheti, hogy hetenkint egyszer-kétszer megáldozzanak, habár a szentáldozás előtt valami folyadékalkalú táplálékot vettek magukhoz. (Pl. levest, kávé, teát.) Sőt vannak hittudósok, kik az éhom nélküli áldozást azoknak is megengedik, akik a parancsolt (húsvéti) szentáldozást egyébként semmi módon el nem végezhetik.

(Vö.: Az Anyaszentegyház öt parancsa. 129. lap. Jegyzet.)

Ruházkodás

Második kelléke a testi felkészültségnek, ha az Úr asztalához illőképpen akarunk járulni, hogy megfelelő legyen a ruházkodásunk.

Hiszen ez már a jó ízlésnek s tisztességnek követelménye, amelynek nemcsak emberekkel, hanem – s annál inkább – *Istennel* szemben van helye.

Bizonyára bocsánatosan vétkeznék az, aki csupa hanyagságból szurtosan, rongyosan járulna az oltárhoz a királyok *Királyát* fogadni; ahogy röstellne tisztességes emberek, különösen földi előkelőségek előtt megjelenni. A szegény, a koldus azonban ruhája miatt ne maradjon távol „a szegények igazi Atyjától” s ne fossza meg magát ettől az igazán isteni alamizsnától. Mert nála az Üdvözítő nem a ruhára, hanem a szívre tekint.

Sokkal szigorúbban kell azonban elbírálnunk azoknak a *modern hölgyeknek* viselkedését, akiket nem a szegénység, hanem az örült divat s nem ritkán saját kevésbé szemérmes lelkületük vetkeztet csaknem pőrére. Oda merészkednek az oltárhoz, ahhoz az Üdvözítőhöz, ki az ő szemérmertlenségükért is oly keservesen bűnhődött, mikor mezítlén testét ostorozták s ruhátlanul, annyi kaján gúnyolódó szemeláttára a keresztfán függött. Az Egyház már számtalanszor felemelte tiltakozó szavát a botrányos női öltözködés ellen és megtiltotta, hogy az Eucharisziát kiszolgáltassák azoknak, kik a modern divat hóbortja szerint szemérmertlenül öltözködnek. Tényleg az ily hölgyek már csak az okozott botrány miatt is akárhányszor súlyos bünt követnek el, amit a méltatlan áldozás szentségtöréssel tetézne.

Egyik agilis vidéki katolikus lapunk beszéli valamelyik francia újság nyomán a következő kis esetet: Az Afrikából Európába visszatérő hajón a hazájába utazó misszionárius mellé az asztalnál egy hölgy telepedett le, aki a modern divat szerint túlságosan kivágott, hiányos öltözékben jelent meg. A papra nézve felette kellemetlen volt ez a szomszédság s alig várta az alkalmat, hogy útitársnőjét a keresztény illemlről udvariasan, de határozottan kioktassa. Az ebéd végén kínálkozott is alkalom. A hölgy a gyümölcsöstálat nyújtja neki: „Nézze, főtiszlelendő úr – szólt – - milyen szép ez az alma, vegye ki!” „Köszönöm – felelt a hithirdető –, de azt szeretném, ha azt az almát éppen ön enné meg asszonyom!” „És miért éppen én? – veti vissza a hölgy. – „Nos, csak azért – felele a kérdezett –, mert akkor remélhetőleg megisméltódnék az, amit az Írás Éva anyánkról mond. Bizonyval emlékszik rá, asszonyom, hogy amikor az almába harapott, megnyitlak szemei és észrevette, hogy nincs felöltözve.” Ó, bárcsak a túlpongyolán öltözött hölgyek ugyanerre a szégyenletes tudatra ébrednének, mikor az új *Éden*, az Egyház életfájának almáját veszik, a legtisztaságosabb *Szűz* keble gyümölcsét élvezik.

A tisztaság

A szentáldozásra való készület testi kellékeiről lévén szó, megemlítjük a tisztaságot is, inkább csak azért, hogy egyesek lelkiismeretét megnyugtassuk s aggodalmaikat, melyeket tudatlan tanácsadók s esetleg elavult könyvek ébresztettek bennük, eloszlassuk.

Nincsenek kizárva a gyakori, sőt naponkinti szentáldozásból a házások, miként ezt az Egyház ismételten hangsúlyozta.¹³ Mindaz tehát, ami a házásoknak megengedett, nem lehet az akár a napi szentáldozásnak akadály (vö. Müller: Jegyesoktatás, 63. lap).

Akinél álomban fertőződés állott be, nyugodtan mehet a szentáldozáshoz, amely csak meg fogja erősíteni a kísértés ellen. Általában véve azt mondhatjuk, hogy a tisztaság szempontjából semmiféle *testi állapot* sem akadály a szentáldozásnak, hanem csakis a *súlyos bűn*. Ezt az akadályt azonban, akinél fennforog, gyökeres megtéréssel s őszinte szentgyónással mindig el lehet hárítani.¹⁴

¹³ XI. Ince Cum ad aures decretuma 1679. febr. 12.; X. Pius S. Tridentina Synodus 1905. dec. 20.

¹⁴ Vö. A hatodik parancs 92–96. lap.

Az áldozás egyéb körülményei

Hányszor szabad áldozni?

A papok háromszor misézhetnek karácsony első ünnepén s halottak napján, kétszer, amikor ezt neki a püspök pápai engedély alapján fontos okból megengedi.

A szentségi böjtöt azonban ilyenkor is meg kell tartaniok. Maga a szentáldozás nem törli azt meg; a bort s vizet pedig, amellyel a kelyhet kiöblítik, nem szabad magukhoz venniök.

A híveknek azonban napjában csakis egyszer szabad az Eucharisziát kiszolgáltatni (858. kánon) s szentségtörést követne el, aki e tilalmat ismerve, napjában többször is merne áldozni.

Kivételesen azonban a hívő is másodszor megáldozhatik, ha a reggeli szentáldozása után napközben *halálos veszélybe* esik. Ilyenkor a szent útravaló fogadása, ha nem is szorosan kötelező, de felette ajánlatos (864. kánon).

Ismételten magunkhoz vehetjük s magunkhoz kell vennünk akkor is az Eucharisziát, ha csak így tudjuk elhárítani annak meggyalázását.

Jegyzet: Aki méltatlanul fogadta útravalóképpen az Oltáriszentséget, az ilyen az isteni törvénynek, melyet az Egyház is hangsúlyoz (864. kánon), nem tett eleget. Ismételten köteles tehát azt fogadni. (Nem így az utolsó kenetet, amelyet ugyanabban a halálos veszélyben csakis egyszer szabad feladni.) A betegnek, ki a szent útravalót méltatlanul vette s becsülete veszélye nélkül aznap újra és nyilvánosan nem áldozhatik, kérnie kell lelkiatyját, hogy az neki az Eucharisziát talán másnapon, esetleg rejtetten elhozza. Aki azonban a szent útravaló méltó vétele után súlyos bünt követne el, nem köteles a szentáldozást megismételni.

Mikor szabad áldozni?

Életveszélyben az év bármely napján, a nap bármely órájában megáldozhatunk, ha lelkileg fel vagyunk készülve. Egyébként pedig mindenkinek minden nap szabad áldoznia, ha a kegyelem állapotában van s jószándékkal közeledik az Úr asztalához. De mégis az év két napja kivételt alkot. Nagypénteken egyáltalán nem, Nagyszombaton pedig csak az ünnepélyes szentmise alatt vagy közvetlen utána szolgáltatja ki Egyházunk az Eucharisziát (867. kánon).¹⁵

Rendes körülmények között csak abban az időben áldozhatunk, amelyben a misézés meg van engedve, tehát csakis délelőtt, amely napszak egyházi számítás szerint hajnal előtt egy órával kezdődik s délután egy órakor végződik. Észszerű okból azonban a szentáldozás még a későbbi délutáni órákban is kiosztható, feltéve, hogy a hívek éhom maradnak. A szent missziókban ez nem ritka eset (vö. 867. kánon).

Karácsonykor az éjféli szentmisén a szerzetesrendek, intézetek, kórházak s jámbor egyesület félig nyilvános kápolnáiban, ahol az Eucharisziát állandóan őrzik, szabad a híveknek áldozniok. Ilyen helyeken mindhárom karácsonyi szentmise éjjel egymásután elvégezhető. Egyébként a 867. kánon 4. §-a értelmében a hívek az éjféli *szentmise közben* bárhol áldozhatnak. Az éjféli szentmisében való részvétellel az Egyház ünnepi parancsának is eleget tettünk.

¹⁵ Ezzel azonban úgy látszik nincs visszavonva az az engedély, melynél fogva azok (többnyire munkások), kik a nagyhéten át lelkigyakorlatokat végeztek s Nagyszombaton fejezik be, aznap megáldozhassanak. Gury Ferreres II. n. 297.

Legszebb, ha a hívek a szentmisét a pappal mintegy együtt végzik s *közben* vele együtt áldoznak is. Így volt ez az ősi Egyházban. Az új törvénykönyv kánonja szerint azonban a hívek áldoztatása nemcsak mise alatt, hanem a kismise előtt s után és misén kívül is végbemehet (864. kánon). Requiem mise alatt s a csendes Requiem előtt s után is szabad áldoztatni. Közvetlen nagymise előtt s után azonban a miséző nem áldoztathat (846. kánon), miért is kevéssel előbb vagy utóbb miseruha nélkül kell azt elvégeznie.

Hol szabad áldozni?

Az új törvénykönyv szerint, ahol misézni, ott áldozni is lehet; tehát magánkápolnában is, ha csak a püspök ezt különös esetekben meg nem tiltotta (869. kánon).

A betegek otthon áldozhatnak. Illő, hogy ilyenkor a szoba lehetőleg tiszta, rendes, virággal feldíszített legyen.

Az Eucharisziát a beteghez a lehetőség szerint nyilvánosan kell vinni (847. kánon), fontos, észszerű okból azonban ettől el is lehet tekinteni. Az Egyház óhajtja, hogy mikor az Oltáriszentséget a beteghez viszik, a hívek figyelmét erre harangjellel hívják fel, hogy ezek égő gyertyákkal kíséretül szegődhessenek. Külön testvérület is alakult, amelynek tagjai magukat erre kötelezik. A szent búcsúkat, melyeket Egyházunk nekik engedélyezett még a jubileumi évben sem szokta felfüggeszteni, holott a legtöbb búcsú ilyenkor az élők számára el nem nyerhető. Mutatja ezzel az *Egyház*, hogy az isteni *Felség* külső tiszteletét is mennyire szívéen hordozza.

Néhány évtized előtt történt a gmundeni tó melletti *Ebenzweier*-kastélyban, *Estei Miksa* főherceg, Deutschmeister, kedvelt tartózkodási helyén. Egy szegény szolgáló, ki úgyszólván egész életét tehének között az istállóban tölté, ugyanott súlyosan megbetegedett. A felette magas láz miatt veszélyes lett volna fekvőhelyéről elmozdítani s máshova átszállítani. Mikor a jó főherceg, ki minden alattvalóját s háznépét névszerint s személyesen ismerte, meghallotta, hogy udvari papja *Ziring* redemptorista atya másnap az általában „*tehenes Pepinek*” nevezett szegény szolgálót a szent útravalóban akarja részesíteni, rendeletet adott, hogy vele együtt az egész udvar teljes díszben, gyertyával a kézben kísérje az *Úr Jézust* a szegény szolgálóhoz – a tehénistállóba. A hely alacsonyságát némileg kipótolta a külső fény, melyet az udvar kifejtett, a főherceg erős keresztény hite s az isteni Szívnek mérhetetlen leereszkedő jósága s gyengédsége.

Az áldoztatás szertartása

A szentmisén belül

Ha a szentáldozást a misén belül szolgáltatják ki, a szertartás felette egyszerű, szinte beleolvad magába a szentmisébe.

Miután a pap a szentséges vért magához vette, a ministráló az áldozok nevében elmondja a közgyónást (konfiteort). A pap pedig eközben az előírt térdhajtások között kinyitja a szentségházat, kiveszi és lefödi az áldoztató kelyhet. Erre az áldozók felé fordulva elmondja felettük az általános feloldozás szavait: „*Könyörüljön rajtatok a mindenható Isten, bocsássa meg vétkeiteket és vezessen el az örök életre. Amen. Engedje el bűneiteket, oldozzon fel és bocsásson meg nektek a mindenható és irgalmas Isten. Amen*”.

Majd a szent ostyát az áldoztató kehely felett mutatva így szól: „*Íme az Isten Báránya, íme, aki elveszi a világ bűneit*” s azután háromszor a közismert szavakat ismétli: „*Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj, hanem csak egy szóval mondd és meggyógyul az én lelkem*”.

Most az áldozóhoz lépve annak kinyitott szájában *kissé* előretolt nyelvére teszi a szent ostyát, ezeknek a szavaknak kíséretében: „*A mi Urunk Jézus Krisztus teste őrizze meg lelkedet az örök életre. Amen.*”

Az oltárhoz visszatérve az áldoztató kelyhet a tabernákulumba visszahelyezi s folytatja a szentmisét, imáit a saját s mindazok nevében, kik vele megáldoztak.

A szentmisén kívül

Ha az áldoztatás szentmise elején vagy végén, avagy tőle teljesen függetlenül történik, a szertartás teljesen azonos azzal, amelyet előbb leírtunk, csupán a szentség visszahelyezése ünnepélyesebb. Miután a pap az utolsót is megáldoztatta, az oltárhoz visszatérve, a következő karéneket (antifónát) mondja: *Ó, szent vendégség, amelyben Krisztust fogadják, szenvedésének emlékét újra ünneplik; a lélek kegyelemmel töltözik s a jövő dicsőség zálogát kapjuk.*

Vers: *Mennyből való kenyeret adtál nekik.*

Felelet: *Mely minden gyönyörűséget magában foglal.*

Ima: *Isten, ki nekünk a csodálatos Oltáriszentségben ... stb.* (Az Egyház imája az Oltáriszentségről.)

Végül a pap áldást ad: „*A mindenható Istennek, az Atyának † és Fiúnak és Szentléleknek áldása szálljon reátok és maradjon mindörökké rajtatok. Amen.*”

A húsvéti időszakban a pap a karénekhöz, vershez és felelethez egy-egy Alleluját csatol s a fennidézett helyett a következő imát mondja: *Önts lelkünkbe, Uram, a te szereteted szellemét, hogy akiket a húsvéti szentségekkel kielégítettél, tedd kegyelmeddel egyetértők. A mi Urunk Jézus Krisztus által, ki Veled él s uralkodik a Szentlélekkel egyetemben mindörökkön örökké. Amen.*

A betegek áldoztatása

Ha a papot a Szentséggel beteghez hívjuk, a lehetőség szerint tegyük meg a következő előkészületeket. Hozzuk a beteget, ágyát s a szobát rendbe. Az asztalt terítsük le tiszta fehér abrosszal vagy lepedővel. Tegyük rá feszületet két viaszgyertyaszál közé, amelyek a szentségek kiszolgáltatása közben égni fognak. Helyezzünk továbbá az asztalra pohárkát 1–2 ujjnyi (s nem több!) közönséges vízzel s egy másik poharat avagy magát a szentelt víztartót szentelt vízzel. Ez utóbbi mellé izsópszálat vagy fenyőgallyat adhatunk a szentelt víz hintésére.¹⁶

A pap a beteg szobájába lépve a következő gyönyörű evangéliumi üdvözlettel köszönt be: *Békesség e háznak. A felelet rá: És minden lakóinak.*

A szentséget az asztalra téve, meghinti a beteget s az egész szobát szentelt vízzel a következő imák kíséretében:

Karvers: *Hints meg engem izsóppal és megtisztulok, moss meg engem, és a hónál fehérebb leszek. – Könyörülj rajtam Isten! a te nagy irgalmasságod szerint. Dicsőség az Atyának stb. Ismételten: Hints meg engem stb. a zsoltárig.*

¹⁶ Ha a beteg az utolsó kenetben is fog részesülni, gondoskodjunk még a felsoroltakon kívül egy tányéron öt kis tiszta vattagombócról, kevés konyhasórról s kenyérbélről a kenés helyeinek s a pap ujjainak letörlesztésére.

Vers: *A mi segítségünk az Úr nevében.*

Felelet: *Ki az eget s földet teremtette.*

Vers: *Uram, hallgasd meg könyörgésemet.*

Felelet: *És az én kiáltásom jusson eléd.*

Könyörögjünk: Hallgass meg minket, szentséges Uram, mindenható örök Isten és légy kegyes elküldeni az égből a te szent Angyalodat, aki őrizze, ápolja, védje, látogassa és oltalmazza e háznak minden lakóját. A mi Urunk Jézus Krisztus által.

Felelet: Amen.

A beteg áldoztatása ezután éppen azokkal a szertartásokkal megy végbe, mint ahogy az a templomban történni szokott (közgyónás stb.), azzal a különbséggel, hogy a pap a következő megható igékkel nyújtja neki az Eucharisziát:

Fogadd testvér (nővér) a mi Urunk Jézus Krisztus testét útravaló gyanánt, aki téged őrizzen meg a gonosz ellenségtől s vezessen el az örök életre. Amen.

Záradéku a pap üdvözi a jelenlevőket:

Vers: Az Úr legyen veletek.

Felelet: És a te lelkeddel

és a következő szép imát mondja:

Könyörögjünk: Szentséges Urunk, mindenható Atya, örök Isten! bizalommal könyörgünk hozzád, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus szentséges teste, amelyet testvérünk (nővérünk) fogadott, legyen az ő testének és lelkének orvossága mindörökre. Ki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egyetemben Isten, mindörökkön örökké. Felelet: Amen.

Az eucharisztia mint áldozat

A szentmise valóságos áldozat

Az áldozatra szükség van

„Minden vallás – mondja *Boldog Bellarmin* – volt légyen az igaz vagy hamis, minden helyen és minden időben áldozatokat alkalmazott istentiszteletül. Nem lehet ezt másképp magyarázni, mint, hogy ez a természeti világosságból és ösztönből származik s ama legelső igazságok közé tartozik, amelyeket *Isten* természetünkbe ojtott.” És a *Szentírás* s világtörténelem nagyon igazolják a tudós és szent bíboros bölcs igéjét. Az ember belső szükségérzetének hódolva mindig s mindenütt keresi a módját, hogy az imádás, dicséret s hála adóját Teremtője iránt lerója, tőle további jótéteményeket eszközöljön ki s mióta bűnbe esett, a haragvó *Istenséget* megengesztelje. Ezt a módot pedig ösztönszerűleg az áldozatban keresi és találja. Ajándékba viszi *Istennek*, áldozatul mutatja be, ami legszebbje, legtisztábbja, legbecsesebbje csak van. Főképp oly dolgokat választ, amelyek hozzá legközelebb állnak s így őt – felfogása szerint – legalkalmasabban helyettesíthetik. Odaviszi *Istennek* eledelét, ami, ha nem is ember, de a megevés által némileg azzá válik. Ráteszik kezeiket az áldozat bemutatói a felajánlott dolgokra, megterhelik azokat az emberiség bűneivel, mondhatnók, átöntik beléjük az emberiség bűneit, azért megátkozzák s ünnepélyes szertartások között lehetőleg megsemmisítik.

A népek minden egyébben különböznek, de ebben egyetértenek: az áldozat náluk a vallás legfőbb cselekvénye. De nem elégszenek meg, hogy ajándékaikat egyszerűen csak felajánlják, az oltárokon többnyire vérnek kell ömölnie, mert mint *Szent Pál* is hangoztatja: „vérontás nélkül nincs bűnbocsánat” (Zsid 9,22). „Általános, mindenütt elfogadott vélemény volt – jegyzi meg *Bryant* – hogy a bűnbocsánatot csakis vérontással lehet megnyerni.” Maga a *Szentírás* adja meg ehhez a kulcsot, magyarázatot: „a vérben az élet és azért adtam azt nektek, hogy az oltáron azzal tisztítsátok meg lelketeket és a vér a lélek megengesztelésére legyen” (Lev 17,11). A régi pogányság is tudta, érezte ezt. Oltárait vérrel borítja, vérrel jelöli meg homlokát, azzal keni meg háza ajtaját. Voltak, kik az oltár alá gödröt ástak, hogy abba bele állva az áldozati vér rájuk csurogjon s megtisztuljanak. Odahívogatták a megholtak siránkozó árnyait is, hogy megenyhüljenek. Eljöttek azok s pedig *Homerós* szerint némelykor oly sokan, hogy az élőkét szorongatták s karddal kellett szétkergetni őket. Sőt eljöttek az istenek és megenyhültek s ilyenkor mindent meg lehetett nyerni tőlük. Napnál világosabb tehát, hogy a természet maga szinte kényszeríti az embert, hogy áldozattal engesztelje *Istent* s igyekezzék kegyeibe férközni. Isten maga az Ószövetségben az áldozatokat – s pedig a véreseket is – nemcsak eltűrte, hanem parancsolta. Sőt, az egész törvény mondhatnók csupa vér. Ez szentel, véd, tisztít meg mindent. Maga a főpap, bár évenként csak egyszer meri átlépni a szentek szentjének küszöbét, csak az áldozat vérével megy oda s mintegy ezzel védekezve meri *Jahvét* megközelíteni.

Ámde ölhatték az áldozati állatokat halomra, az ég nem nyújtott békejobbot a földnek. A druidák (pogány papnók) hirdetik: „Hacsak vétkes fajunk szennyét *embervér* nem mossa le, az istenek haragja el nem csitul soha”. Érezték ezt valahogyan a zsidók is, hiszen maga *Isten Ábrahámától* egyetlen fia feláldozását kérte, hogy engedelmisségét próbára tegye, de meg hogy Krisztus áldozatát jelképezze.

A pogány népek azonban majdnem kivétel nélkül áldozatul estek ennek a kísértésnek. A kiengesztelődés utáni vágy Istentől éppen nem szándékolt téves utakra terelte őket. Maga a Szentírás beszéli, hogy a *moabiták* királya, midőn a zsidók ellenséges seregei szorongatták, tulajdon fiát mutatta be áldozatul (2Kir 3,27). A főníciaiak is gyermekeiket dobálták a bikafejű *Moloch*-istennek tüzes karjaiba. A mexikóiaknál évente 20.000-re ment az emberáldozatok száma. Megnyitották ezeknek még eleven keblét s kitépett szívük vérét isteneik ajkára facsarták.

A keresztáldozat

Végre Isten megkönyörült az engesztelés, bocsánat után epedő, vergődő emberiségen. Elküldötte az istenemberi dicső áldozatot, akinek keresztfán kiontott vére meghozta a békét. *Jézus Krisztus* véres áldozatával teljes elégtételt adott a bűnért, minden idők bűnéért és megnyitotta minden kegyelem forrását az egész emberiség számára. A keresztalál a legfőbb s legteljesebb imádó, hálaadó, engesztelő s könyörgő áldozat, amelyet teremtmény *Teremtőjének* nyújthat, amellyel Isten igényeit – az ő jóvoltából – nemcsak kielégíthettük, hanem szinte felülmúltuk.

Az eucharisztikus áldozat

És mégis, habár Isten a keresztáldozattal teljesen ki van elégítve, de nem így a mi szükségletünk. És ugyan miért? Mert megmaradt bennünk továbbra is a vágy, az ösztön *Istennek* áldozatot mutatni be. Továbbra is szükségét érezzük annak, hogy *Istent* állandóan megisméltető áldozatokkal imádjuk, kérjük, engeszteljük, neki a vett jókért hálálkodjunk. A kereszténységnek is kell istentisztelettel bírnia s pedig méltóval ahhoz az új szövetséghez, amelybe *Istennel Jézus Krisztus* által léptünk. Az isteni tökéletes vallás, amelyet *Krisztus* alapított, csak isteni, tökéletes áldozattal róhatja le köteles tiszteletadóját a Magasságbelivel szemben.

A keresztalál, úgy, ahogy az végbement, erre a célra nem alkalmas. Nem lehet azt *mindig s mindenütt* bemutatni, de egyébként is szentségtörés volna, annak véres megújítására gondolni, *Krisztust* újra meg újra megfeszíteni.

Hogy tehát a kereszténységnek meg legyen a maga sajátos és pedig végtelen fenséges és tökéletes áldozata, Isten valóban csodálatos bölcsességgel gondoskodott a keresztáldozat állandó vértelen megisméltéséről. Ez az *eucharisztikus áldozat*, a szentmise.

A keresztáldozat s a szentmise viszonya

A szentmise bizonyos szempontból a keresztáldozattal azonos. Mindakettőben *Krisztus* a pap s a bemutatott áldozat. Más szempontból eltérnek egymástól, mert a feláldozás *módja* lényegesen különbözik. A kereszt áldozata véres, borzalmas, a szentmise kedves, vonzó, pompás, ünnepélyes.

Bár az eucharisztikus áldozat is magábanvéve tökéletes, befejezett áldozat, de mégis szerves összefüggésben marad a keresztáldozattal, amelyet nemcsak emlékünke idéz, hanem titokzatosan megújít, szinte megsokszoroz.

Érték s fenség dolgában a kereszt s a szentmiseáldozat egyenrangúak, mert mint a közlekedő edények egyet alkotnak. Az eucharisztikus áldozat, ahányszor csak bemutatják, mindannyiszor kimeríti a keresztáldozat kincseit, anélkül mégis, hogy azokat legkevésbé is fogyasztaná, mert hiszen végtelenek.

A szentmise áldozati jellegének bizonyosságai

A szentmise áldozati jellegét, melyet a protestantizmus¹⁷ tagad, az Írás és hagyomány legvilágosabban igazolja. A belőlük merített érvekre csak röviden reámutatunk.

Melkizedek, az igazság, a béke királya, a titokzatos pap az ő kenyér- s bor áldozatával megkapóan jelképezi már az eucharisztikus áldozatot. Ezért nevezi *Krisztust Dávid* király s az ő nyomán *Szent Pál* „papnak mindörökké *Melkizedek* rendje szerint” (vö. Ter 14,18.19; Zsolt 109,4; Zsid 7,17). Ha a szentmise nem volna valóságos áldozat, ennek az összehasonlításnak, mellyel a *Szentlélek Krisztust Melchizedekkel* viszonyba hozza, semmi értelme sem volna.

Malachias próféta megjövendöli, hogy az Úr a tökéletlen, önzés által beszennyezett áldozatok helyébe új, szíve szerinti áldozatot fog alapítani: „Mert napkelettől napnyugatig nagy az én nevem a nemzetek között és minden helyen áldozni fognak, és tiszta áldozatot bemutatni az én nevemnek” (Mal 1,11). Ha ezeket az ígéket a szentmiséről szóló katolikus tannal elfogulatlanul összevetjük, világosan látjuk, hogy a próféta másról, mint az eucharisztikus *áldozatról* nem is beszélhet. Mert mi is volna más ez az egész világon bemutatott, Istent végtelenül megdicsőítő tiszta (eledel) áldozat?

Krisztus Urunk is az utolsó vacsorán nyilván kijelenti, hogy az Eucharishtiában áldozatot mutat be s Egyháza számára áldozatról gondoskodik. „Ez az én testem – úgy mond –, *mely érettetek adatik.*” (Lk 22,19) „Ez az én vérem, *mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára*” (Mt 26,28). „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre” (Lk 22,19). Világosan kifejezte ezzel az Úr, hogy testét s véréit nemcsak mint ételt s italt, hanem mint *áldozati* ajándékot adja, mert egyébként szavait: „*mely érettetek adatik*” s „*mely sokakért kiontatik a bűnök bocsánatára*” helyesen s okosan értelmezni nem lehet.

De így fogta fel a dolgot az egész kereszténység is. Az apostoloktól kezdve egészen a protestantizmusig a szentmisében mindenki *áldozatot* látott.

Szent András apostol – a hagyomány szerint – vértanú halála előtt *Egeas* helytartó előtt így nyilatkozik: „Én a mindenható *Istennek*, ki egyedül igaz Isten, naponkint *áldozok*, nem ugyan az ökrök húsát vagy a bakok véréit, hanem szeplőtelen *Bárányt* az oltáron, kinek testével bár az egész hívő nép táplálkozik, mégis a *Bárány*, melyet feláldozok, egész és eleven marad”. *Szent Jusztin* (a második században) a római császárhoz intézett védőiratában a szentmisének oly leírását adja, amely a mi felfogásunkkal, hitünkkel teljesen egyező.

Szent Lucián, a börtönben oltár nem lévén, a földön fekvé a saját vértanúi keble felett konzekrálja a kenyeret s bort, s azután magához véve az *Urat*, fogolytársait is megáldoztatja.

Hogy pedig a szent *Atyák*, az *Egyház* közhitének ezek a tanúi s szócsövei a szentmisét mindig *áldozatnak* tartották, bizonyítsa helyettünk *dr. Grabe* protestáns tudós, *oxfordi* tanár, aki egyik munkájában a következő vallomást teszi: „Kétségkívüli, hogy *Ireneus* s mindazok az atyák, kiknek iratait még bírjuk, úgy azok, kik az apostoloknak voltak kortársai, mint azok, kik közvetlenül az apostolok után következtek, az Oltáriszentséget újszövetség áldozatának tekintették. És valóban, hogy e tan és gyakorlat nem talán csak egyes egyházakban vagy egyes tanítóknál, hanem mint az apostoloktól s *Krisztustól* áthagyományozott, az egész egyházban megvolt, *Ireneus* világos szavakkal bizonyítja, miként már előtte *Szent Jusztin* vértanú, valamint *Szent Ignác*, *Tertullian*, *Szent Cyprián* és mások”. *Grabe* tiszteletreméltó módon elfogulatlan nyilatkozatát így zárja: „bár csak azok a szent liturgiai formák vagy szertartások, melyek mellett az áldozatot *Istennek* bemutatják, nálunk anglikánoknál is

¹⁷ *Luther*, ki maga annyiszor misézett, a szentmisét eleinte megtartotta, később „az ördög tanácsára” – mint maga vallja – elvetette. Istentelenség s a kereszthalálra sérelmesnek állítja. *Kálvin* mint olyat, mely sok visszaélésre ad alkalmat, ugyancsak elveti. *VI. Eduárd* alatt az anglikánok istenkáromlásnak s veszedelmes népcsalásnak nevezik (XXXI. artikulusz).

behoztnának, hogy így az isteni *Fölségnek*, az öt megillető legfőbb tisztelet megadatnék” (vö. *Gousset*, *Dogmat.* n. 818.)

Strafford angol grófnő nagy vonzalommal viselkedett a katolikus. Egyház iránt. De, hogy a protestáns vallásból abba térjen, még két akadálya volt: az *Egyház* tana a szentmiséről s a tisztítótűzről. *Fénelon* püspökhöz fordult ezért tanácsért. Ez ahelyett, hogy a dolgok magyarázatába bocsátkozott volna, a grófnénak csupán ezt az ajánlatot tette: „Grófnő, ön ismeri a *londoni* anglikán püspököt s nagy bizalommal van hozzá. Írjon neki csak ennyit: *Fénelon* püspök azt mondja, ha a *londoni* püspök be tudja bizonyítani, hogy *Szent Ágoston* nem misézett s nem imádkozott a megholtakért, akkor ő maga is a protestáns vallásra tér”. A grófné követte ezt az utasítást, ámde az angol egyházfő mit sem felelt neki. Csak a levél átadójának annyit mondott: „A grófnő, úgy látszik, ragályos légkörbe jutott, amely eltántorította. Amit én írhatnék a grófnőnek, a bajt valószínűleg nem gyógyítaná meg”.

A szentmisére vonatkozó katolikus tant a *tridenti* szent zsinat tisztán s világosan kifejtette s hivatalosan kijelentette: „Ha valaki állítaná, hogy a misében nem mutatunk be *Istennek* igazi s tulajdonképpeni áldozatot vagy hogy áldozni nem egyéb, mint *Krisztust* tápláléknak nyújtani, legyen az Egyházból kizárva”. (Sess. XXII. 1. k.)

A szentmise lényege

Ha tehát a szentmise valóságos áldozat, méltán kérjük, hogy mennyiben az s mi egyáltalán a lényege. *Rövid* fejtegetésünk több erkölcstani kérdést is meg fog világítani.

Az áldozatot rendszeren így szokták meghatározni: valamely, az illetékes felsőbbség által megállapított érzékelhető tárgynak felajánlása, ennek a tárgynak *valóságos* vagy ezzel egyértékű *erkölcsi megsemmisítése* által, hogy ily módon *Istennek* felségjogát elismerjük s őt bűneinkért eszterteljük.

Könnyen megállapíthatjuk, hogy ez a meghatározás a szentmisére teljesen ráillik.

a) A szentmisét a *legilletékesebb hatalom*, *Jézus Krisztus*, a világ királya, megváltója s főpapja rendelte, kijelentve „ezt cselekedjete az én emlékezetemre”.

b) Megvan az érzékelhető *tárgy* is: a kenyér s bor, amelyek alatt *Urunk* teste s vére rejtezik.

c) Az összes hittudósok megegyeznek abban, hogy a szentmisében megvan a felajánlott áldozati tárgynak, ajándéknak fizikai vagy erkölcsi *megsemmisítése* is, amely által *Isten* feltétlen halalmát s felségjogát felettünk elismerjük s megvalljuk.

Ámde, miben áll ez a fizikai, illetőleg morális megsemmisítés? A hivatalos Egyház ebben nem nyilatkozott s így a katolikus hittudósok szabadon vitathatják. Szebbenél-szebb hipotéziseket gondoltak ki, amelyeket a szónokok s elmélkedő lelkek haszonnal kiaknázhatnak, de a teljes igazságot többnyire alig fedik. Mi annak a véleménynek ítéljük a pálmát, mely a protestantizmus előtt szinte általános volt s amelyet *Cajetanus*, *Salmeron*, *Bossuet*, *Gotti*, *Conninck* s más jeles hittudósok, napjainkban *Billot* bíboros vallanak.

Mi az említettekkel együtt azt hisszük, hogy a szentmisében az áldozatot az *Úr* testének s vérének a szentségi színek által történő szétválasztása hajtja végre, amit a konsekráció eszközöl. Ez *Krisztus Urunkat* külső tekintetre valóban a halál állapotába helyezi s mintegy megsemmisíti.

Mert ne feledjük, hogy a kenyér színe alatt *Krisztus teste* van jelen, a bor színe alatt pedig a vére és nem megfordítva is. *Krisztus* jelenléte ugyan mindkét szín alatt azonos, de nem a jelenlét *módja*. A kenyér szín alá csak a test vonja valami titokzatos módon az egész *Krisztust*, a bor színe alá pedig csak vére. Ilyképpen *Krisztus Urunk* misztikus halála nemcsak éppen emléünkbe van idézve, hanem titokzatos módon meg is van ismételve.

Ez a vélemény azért tetszik nekünk s azért véljük, a magunk részéről egyedül helyesnek, mert míg egyrészt a szentmisét befejezett, önálló áldozatnak mutatja be, másrészt szoros, szerves összefüggését a kereszthalállal igazolja.

Megmagyarázza továbbá azt, hogy miért lehet s szabad csupán a *két szín*nel misézni s miért kell mind a két színnek *egyszerre* az oltáron lenni.

Végül ez a maximuma annak a megsemmisítésnek, amelyet *Urunkon* az ő dicsőséges állapotában fenségének minden sérelme, minden megalázása nélkül végre lehet hajtani.

A többi vélemények követői, mint *Suarez, Vasquez, Lessius, Lugo, Franzellin, Cienfuegos* stb., nálunk *Mihályfi*, szerény nézetünk szerint, részint túlságos csekély jelentőséget tulajdonítanak a *kettős* színnek s abban csupán külső, látszólagos, mondhatnék halmazállapotú különbséget látnak, részint pedig az isteni áldozat oly „lerombolását”, megsemmisítését keresik, mely *Jézus Krisztus* dicsőült állapotával megférhetetlen s az áldozat bemutatóira szinte méltatlan.¹⁸ Ki merne misézni, ha ezzel *Urunk* dicsőségéből bármit is elvonna, őt valamiféle megalázott állapotba helyezné? Ellenkezőleg, mi meg vagyunk győződve, hogy *Krisztus* szentségi állapota, a létezésnek ez a titokzatos, de nagyszerű módja, számára újabb dicsőséget jelent, mint az isteni mindenhatóságnak, jóságának, szeretetnek s bölcsességnek bámulatos kinyilatkoztatása.

Eszerint tehát a szentmise lényege – s pedig kizárólag – a *kettős átváltoztatásban* (konszekrációban) van. Minthogy pedig *Krisztus*, az isteni áldozatot étel s ital alakjában mutatja be, azért az ő rendelése alapján a pap áldozása is a szentmise kiegészítő részének tekintendő. A misézőnek tehát a *saját* áldozatából feltétlenül részesednie kell s nem volna szabad a szent ostyát egy más misében konszekrálttal felcserélnie. Erre kötelezi őt az isteni parancs: „Vegyétek és egyétek;... ezt cselekedjétek az én emlékezetemre” (1Kor 11,24).

Gyakorlati következtések

Vonjunk le most már az elmondottakból egy némely gyakorlati következtetést.

Minthogy a szentmise lényege kizárólag a *kettős konszekrációban* van; a szentáldozat gyümölcsseiben az részesül, aki az átváltozás pillanataiban a szentmisén jelen van. Minő helytelen volna tehát kevéssel az Úrfelmutatás előtt kellő ok nélkül a templomból elávoznia! Vasárnapokon s parancsolt ünnepeken azonban az egyházi törvénynek korántsem tennénk eleget, ha *csak* a *kettős konszekrációra* mennénk el s utána távoznánk. Ezekben a napokon ugyanis egy egész szentmise meghallgatására vagyunk kötelesek. (L. A harmadik parancs. 40. l.)

Mivel pedig a pap áldozása is a szentmisének kiegészítő része, azért, mielőtt ez végbement, nem szabad az ugyanebben a szent misében konszekrált szent ostyát a tabernákulumba elrejtetni, a híveknek osztani, az oltártól elvinni, hacsak a haldoklónak nincs reá szüksége.

Végül azzal, amit a szentmise lényegéről mondtunk, teljes összhangban van az az isteni törvény, amely szerint soha és semmi körülmények között sem szabad az isteni áldozat bemutatását egy szín alatt megkísérelnünk, az *Eucharisziát* csupán egyik vagy másik szín alatt előállítanunk, habár azt kétségkívül *érvényesen* tehetnők.

Még ha a haldokló vagy a húsvéti vagy missziós áldozók tömege kívánná is az Oltáriszentséget, sem tehetné meg a pap, hogy erre vállalkozzék. Ily rendkívül fontos esetben inkább újra kellene miséznie, még ha nem is volna éhom állapotban. Ez utóbbit ugyanis csak

¹⁸ Vö. *De la Taille S. J.: Mysterium fidei.* 306. l. Ez a nagyszerű, monumentális latin nyelvű illusztrált tudományos munka 664 folió oldalon az *Eucharisziát* tárgyalja. Megjelent Beauchesnenél Párizsban, 1924. II-ik kiadásban.

egyházi törvény követeli meg, amely az isteni jog követelményeivel szemben mindig háttérbe szorul.

A szentmise bemutatói

Minden áldozathoz felhatalmazott papra van szükség. A szentmiseáldozat legfőbb papja az istenember *Jézus Krisztus*, akit mennyei *Atyja* kent fel erre a magasztos tisztségre, ő pedig ezt a nagyszerű munkát férfiak által hajtja végre, kiket helyetteseinek, eszközeinek kiválaszt. Ezek az áldozó papok, akik az egyházi rend szentségét a megfelelő fokozaton felvették. A szentmise bemutatója továbbá maga az *Egyház* is, amely a papot szenteli, küldi, megbízza. A pap *Krisztus* nevében konszekrál s az *Egyház* és saját nevében imádkozik. A szentmise mint *Krisztus* és az *Egyház* áldozata, a pap erényétől s érdemeitől függetlenül végtelenül kedves *Isten* előtt s meghozza gyümölcseit. Mint a pap munkája, annál kedvesebb az *Úrnak*, minél szentebb az ő szolgája. Azért bizton állíthatjuk, hogy a jó pap miséje többet ér, mint a rosszé.

A szentmise gyümölcsei

Csak Istennek mutatható be

Minden áldozat lényegéhez tartozik, hogy a felajánlott javak fizikai vagy erkölcsi lerombolásával, megsemmisítésével Istent életünk s mindenünk legfőbb és feltétlen urának elismerjük. Evégből áldozatot s így a szentmisét kizárólag *Istennek* lehet s szabad bemutatni. Az *Egyház* a tridenti szent zsinaton külön hangsúlyozza ezt, midőn csaknem *Szent Ágoston* szavait ismételve kijelenti: „Habár szokása az Egyháznak a szentek tisztelete- és emlékezetére közben-közben néhány misét szolgáltatni, mindazonáltal nem tanítja, hogy nekik, hanem egyedül Istennek, aki őket megkoronázta, mutatja be az áldozatot. Azért nem is szokta a pap mondani: Bemutatom neked *Péter* vagy *Pál* az áldozatot, hanem mikor köszönetet mond *Istennek* azok győzelméért, könyörög pártfogásukért, hogy ők, kiknek emlékét üljük itt a földön, kegyesen könyörögjenek érettünk a mennyben”. Azután a zsinat kiközösítéssel sújtja mindazokat, akik azt állítanák, hogy „csalás a szentek tiszteletére s esedezésük megnyerésére miséket bemutatni, mint ezt az *Egyház* véleménye tartja”. (Sess. XXII. 3. §.)

A szentmisében az istenember *Jézus Krisztus* a mi testvérünk s helyettesünk a dicséret, hálaadás s engesztelés oly adóját juttatja a mi nevünkben a *Magasságbeli* trónja zsámolyához, amely az isteni *Felséghez* teljesen méltó. Egyben oly kimondhatatlan könyörgő fohászok szállnak a feláldozott megváltói Szívből a mennyei *Atyához*, hogy lehetetlen azokra nem tekintenie. Innen áradnak tehát reánk a szentmise dús kegyelmei, amelyeket a szentmise gyümölcseinek szoktunk nevezni.

Tekinthetjük ezeket a gyümölcsöket *önmagukban* vagy azok szempontjából, akik bennük *részesülnek*, végül figyelembe véve a *módot*, ahogyan e gyümölcsök nyerhetők.

A szentmise gyümölcsei önmagukban

a) *Érdemszerzés*. Úgy a pap, ki a szentmisét bemutatja, mint a hívek, kik abban résztvesznek, feltéve, hogy a megszentelő malaszt állapotában vannak, bőséges ideigtartó, de főleg mennyei jutalmat érdemelnek *Istentől*.

b) *Kiesdeklés*. A szentmise a lehető legalkalmasabb eszköz, hogy *Istentől* természetes és természetfeletti javakat kapjunk. Hiszen ilyenkor maga az *Úr Jézus* a mi közbenjárónk, protektorunk.

c) *Kiengesztelés*. A szentmisében hatalmas erő van, hogy a bűneinkért haragvó Istent kiengesztelje. A halálos bűnök bocsánatát ugyan a szentmise *egyenesen s közvetlenül* nem adja meg. Erre a szentgyónás van rendelve. De igenis megszerzi a töredelem kegyelmét, azt a szívbeli hangulatot, mely minket a gyóntatószékbe vezet. A bocsánatos bűnöket azonban némelyek szerint a szentmise *egyenesen* törli el vagy mint mások vélik, *közvetve*, feltéve, hogy megvan bennünk a bánatos hangulat s szándék, hogy azokkal szakítunk.

d) *Elégtétel*. A szentmise nagyban törleszti azokat az ideiglenes büntetéseket, amelyeket az élők s holtak magukra vontak. A *tridenti* szent zsinat világosan tanítja, hogy a tisztítótűzben szenvedő lelkeken *főképp* a szentmise által segíthetünk.

Nincs akadálya annak, hogy a miséző pap ezeket a gyümölcsöket meg is ossza, úgy, pl. hogy a kiesdő gyümölcsöt egy beteg gyermekért, az engesztelő részt a bűnösök megtéréseért, az elégtételi részt a megholt hívekért ajánlja fel. Ezt azonban csakis akkor szabad tennie, ha szabad jószántából, nem pedig elvállalt kötelezettség folytán misézik. Aki ugyanis szentmisére díjat, alamizsnát adott, a szentmise *összes* gyümölcsseire méltán tart számot.

Kik részesülnek a szentmise gyümölcsseiben?

a) Vannak *általános* gyümölcssei a szentáldozatnak, amelyeket valahányszor csak bemutatják, az egész *Egyház*, sőt az egész emberiség élvez;

b) *különleges* gyümölcssei, amelyekben azok részesülnek, kik a szentmisét hallgatják, főleg, ha benne mint ministrálók, énekesek stb. segédkeznek avagy azt mondatják;

c) *legkülönösebb* gyümölcssei, amelyekre a miséző papnak van jogcíme, ha méltóan mutatja be a szentáldozatot;

d) végül *közép vagy szolgálati* gyümölcssei, amelyek azt a szándékot, élőt vagy holtat támogatják, amiért vagy akiért miséznek.

A jámbor *Olier* (1608–1657) a *Szent Sulpice* szeminárium nagynevű alapítója, gyönyörű képen vázolja ezt a szent osztozkodást. Az oltár – szerinte – a hármass *Egyház* középpontja, összekötő kapcsa. Mind a három *Egyház* alapjában rendülne meg, ha valamely hatalom az oltárt le tudná rombolni. A szenvedő *Egyház*, amely némelyek szerint több tagot számlál, mint ahány ember él itt a földön, mérhetetlen szomorúságba és vigasztalatlanságba merülne. A küzdő *Egyház*, mely ezzel az áldozattal csakhamar valamennyi kegyelemforrását elvesztené, meg lenne fosztva az élet szerzőjétől, minden malasztól s így hamarosan tönkre menne. Az ég lakói pedig nélkülöznék azt a látványt, amelyet gyönyörrel teli elragadtatással szemlélnék.

A gyümölcsözés módja és mértéke

Tekintve a módot, ahogyan a szentmise termi gyümölcsseit, ezeket ismét három csoportba oszthatjuk.

a) Vannak gyümölcsök, melyeket a szentmise „*a véghez vitt cselekedet erejénél fogva*” (ex opere operato) hoz létre a bemutató vagy a résztvevők lelki állapotától, jámborságától, áhítatótól teljesen függetlenül;

b) más gyümölcsöket a szentmisében imádkozó *Egyház* eszközöl ki. Az *Egyház*, mint *Jézus Krisztus* szeplőtelen jegyese mindig kedves *Isten* előtt s így imája is – függetlenül a miséző vagy misehallgatók buzgalmától – feltétlenül hathatós;

c) ismét más gyümölcsöket a *miséző pap s a résztvevők áhítata*, jámborsága fakaszt.

Méltán felmerülhet itt az a kérdés is, vajon a szentmise *végtelen avagy véges értékű-e*.

Ha a szentmise bemutatójának, *Krisztusnak* méltóságát s az áldozati ajándék becsét tekintjük, azt kell állítanunk, hogy minden egyes eucharisztikus áldozat éppúgy végtelen értékű, mint a kereszthalál áldozata, amelyet vérontás nélkül megismétel. Ugyancsak

végtelen az erő is, amely minden szentmisében megvan áldással, kegyelemmel árasztani el az egész mindenséget.

Az is kétségtelen, hogy a szentmise hatásait nem korlátozza a benne résztvevők száma. És ha a *csikágói* eucharisztikus kongresszuson milliók hallgattak egy szentmisét, azért nem jutott egyesekre kevesebb kegyelem.

Az ún. *közép vagy szolgálati gyümölcsökről* azonban azt kell mondanunk, hogy *Jézus Krisztus* bölcs s szent szándéka szerint végesek s bel- és külterjedelemben korlátozottak. A tévmentes Egyház gyakorlatából tudjuk ezt, amely ti. megengedi, hogy ugyanarra a szándékra, pl. egy megholtért több szentmisét is végezzünk. Egyházunk közhite az is, ha ugyanazt a szentmisét több szándékra, pl. több elhunytért vagy élőért mutatjuk be, a gyümölcsök megosztásának s így egyre-egyre kevesebb jut. Mindez ellentmondást tartalmazna, ha a szolgálati gyümölcsök is korlátlanok, *végtelenek* volnának.

Kikért szabad misézni?

Az új törvénykönyv változtatva s enyhítve az eddigi gyakorlaton egész általánosságban kimondja: „szabad szentmisét felajánlani bárkiért, úgy az élőkért, mint az elhunytakért, kik a tisztítóüzben szenvednek” (809. kánon).

Ezentúl tehát nincs semmi akadályja annak, hogy élő vagy elhunyt eretnekekért, szakadárokkért, pogányokért misézzünk vagy miséztessünk. Nagy vigasztalás ez azokra nézve, akik főleg elhunytjaik között olyanokat is siratnak, kik bár más vallásban, de valószínűleg jó hiszemben éltek s költöztek át az örökkévalóságba.

De mégis ugyancsak az új törvénykönyv a papnak meghagyja, hogy a *kiközösítettekért* csak a feltűnés s botrány kerülésével misézzon, *a névszerint kiközösített élőknek* pedig csupán megtéréséért s nem egyéb érdekéért mutassa be az isteni áldozatot (2262. kánon).

Azokért az elhunytakért pedig, kiket a törvény az egyházi temetésből kizárt, nem szabad a temetési s évfordulói (ünnepélyesebb) miseformát alkalmazni (vö. 1241. kánon).

A szentmise alkalmazása

A miséző papnak egyik legszentebb joga, de egyben kötelessége is, hogy a szentmise szolgálati vagy középgyümölcsseit valamely megengedett célra alkalmazza.¹⁹ Amennyiben ezt elmulasztaná, a szentmise gyümölcsseinek tekintélyes hányada az *Egyház* lelki kincstárába hullana vissza, ahonnan azt az isteni áldozat kiemelte. Némelyek szerint ily esetben a szolgálati gyümölcsök is a papot illelnék.

Hogy pedig minő szándékra *tartozik* a pap misézni, függ a) az állástól, amelyet betölt. A pápa, megyéspüspökök, az apátok, kik külön egyházmegyéket kormányoznak s a plébánosok isteni jog alapján időnkint a hívekért kötelesek a szentmise áldozatot bemutatni. Nevezetesen a plébános minden vasárnapon és ünnepen „a népért”, vagyis élő híveiért misézik. Ha akadályozva volna, úgy más pap által kell ennek a kötelezettségnek megfelelnie; b) *a javadalomtól*, melyet vállalt vagy misepénztől, melyet elfogadott. A misepénzből eredő kötelezettség a keresztény közönséget közelebből is érdekli, miért is bővebben akarunk reá kiterjeszkedni.

1. A misepénz elfogadása megengedett s erkölcsös dolog, amint az *Egyház* gyakorlatából s törvényeiből világosan kitűnik. Nem egyéb ez, mint a pap ellátására felajánlott alamizsna s távolról sem a szentmise gyümölcsseinek megvásárlása, ami utálatos simonia volna (vö. Az első parancs. 66. l.).

¹⁹ Lehet ez bárminő lelki vagy tisztességes anyagi érdek.

2. Mindazonáltal, aki a misepénzt elfogadta, ezzel valódi súlyos bűn terhe alatti kötelezettséget vállalt a kért szentmise elvégzésére.

3. Aki a misepénzt elfogadja, az nemcsak a mise elvégzésére, hanem a különböző körülmények betartására is vállalkozik, amelyeket az adományozó meghatározott. Nevezetesen ott, akkor s oly misét kell végeznie, ahogy az adományozó kívánja. Nagyon jól teszik azonban a hívek, ha minél kevesebb kikötést tesznek s beérik azzal, hogy a napi szentmisét, midőn a sor rájuk kerül, a pap szándékukra mutassa be.

4. A pap szabadon fogadhat el bármely nagy misepénzt, ha azt neki *önként* felajánlják. De nem szabad többet *követelnie*, mint amennyit az egyházmegyei hatóság az idők s viszonyok szerint bölcsen megállapított. Viszont a püspök megtilthatja azt, hogy papsága a megállapítottnál *kisebb* misepénzzel beérje, mert, ha ezt egyesek megtennék, sok visszásságra nyílnék alkalom.

5. Ha valaki nagyobb összeget ad misékre, ki kell kutatni, hogy az illető *hány* szentmisét kíván. Ha ezt megtudni nem lehet, akkor az egyházmegyében előírt misepénz nagysága szerint kell a végzendő misék számát illetőleg eligazodni.

6. Ha a szentmise-alapítványok tőkét az állam elrabolja, mint pl. ezt *Franciaországban* tette, avagy a pénz elértéktelenedése szinte megsemmisíti, miként ez, sajnos, nálunk is megtörtént, a *Szentszék* apostoli teljhatalmával megteheti, hogy a szentmisék számát összevonja, avagy elvégzésük kötelezettségét megszünteti. A pápa ilyenkor az elmaradt misék gyümölcseit az Egyház lelki kincstárából, *Krisztus Urunk* s a szentek túlradó érdemeiből pótolja.

A misézés helye és ideje

A misézés rendes helye a *templom* vagy *kápolna*. A megyés főpásztor azonban kellő okból megengedheti, hogy szabad ég alatt vagy más tisztességes helyen mutassák be a szentséges áldozatot. *Hajón* csupán pápai engedély alapján, különböző óvintézkedések betartásával szabad misézni.

A szentmise bemutatása általában véve az *év minden napján* meg van engedve, kivéve a nagyhét három utolsó napját, midőn a latin Egyházban magánmise nem végezhető.

De mégis *Nagycsütörtökön* szerzetesek kápolnájában zárt ajtók mögött szabad egy csendes szentmisét bemutatni, hogy ezen a szerzetesek megáldozhassanak. *Nagypénteken* egyáltalán nincs szentmise, hanem csupán az ún. csonkamise alatt a szertartást végző pap az előző napon konsekrált szent ostyát veszi magához.

Az órát illetőleg az új törvénykönyv úgy intézkedik, hogy a magánmisék egy órával hajnal előtt s legkésőbb délután egy órakor végezhetők (821. kánon). Kivételt alkot a karácsonyi éjféle szentmise, amelyet csakis a plébániatemplomokban, egyebütt csak pápai engedéllyel szabad bemutatni.

X. Pius pápa, mint említettük, 1907. augusztus 1 én megengedte, hogy szerzetesházak, papnevelőintézetek és vallásos társulatok kápolnáiban, ahol szabad az *Oltáriszentséget* tartani; karácsony éjjel mind a három szentmise egymás után elvégezhető legyen (vö. 821. kánon). Mindennek azonban csak zárt ajtók mellett szabad történnie (vö. S. Off. 1908. nov. 26.)

A szentmise szertartásai²⁰

A szentmise neve

A szentmise mérhetetlen kincsek, felfoghatatlan titkok s csodák összege. Oly nagy, gazdag s fenséges, hogy azt emberi szóval kifejezni nem lehet. Talán ez az oka annak is, hogy ősidőktől fogva oly sokféleképpen nevezték el. Mégis a legelterjedtebb s most már a hagyomány által megszilárdított, szentesített neve: *mise* (missa, Messe). Magyarul annyit tesz, mint „elbocsátás”. A régi egyházi szertartásban két elbocsátás volt az isteni áldozat bemutatása alkalmával. Egyik az evangélium után történt, midőn a keresztségre készülő katekumeneknek s egyes bűnbánó vezeklőknek kellett távozniok. A másik a híveknek imával s áldással kapcsolatos elbocsátása volt, amelynek emléke a ma is használt: „Ite missa est”; „menjetez, az elbocsátás megtörtént”.

Ezt az utolsó szertartást nevezték missának s róla az egész áldozati cselekvényt. A mise (missa) elnevezéssel már *Szent Ambrus* (†397) irataiban találkozunk, de nem mint újdonsággal, hanem mint olyannal, mely hagyományos neve az isteni eucharisztikus áldozatnak.

Visszapillantás a múltba

Hogy pedig a szentmise szertartásait helyesen megértsük, alig mellőzhetünk némi rövid történelmi visszapillantást.

Az első zsinórmérték a szentmise bemutatásának módját illetőleg, az apostolokra nézve bizonytalán az volt, amit *Krisztus* tett, amit tőle láttak.

Hogy azonban a legszentebb cselekvény minél méltóbban menjen végbe, már elejétől fogva különböző imák s szertartások kezdettek az isteni mag körül kijegecesedni. A lényeges részekben az átváltoztatás és áldozáson kívül már az őskeresztény időkben nyomára akadunk az előkészítő imának, a Szentírás-olvasásnak (lecke-evangélium), a zsoltárénekeknek, a felajánlásnak, a bor s víz elegyítésének, a megemlékezésnek Krisztus szenvedéséről, feltámadásáról s az elhunytakról; az Úr imájának, a kereszttetésnek, békecsóknak, az áldozat megtörésének, szétosztásának s a hálaadásnak. Már az apostolok, kiket a *Szentlélek* egészen különösen istápol, mindebben bizonyára valami állandó rendet tartottak, de írásba ezt nem foglalták. Az utókor ezt átvette tőlük, szent tisztelettel őrizte s a lényegeseket megtartva, az idők s körülmények szerint kiépítette s gazdagította. Így fejlődtek ki a különböző *liturgiák*.

A különböző liturgiák

A liturgiákban két főtypust lehet megkülönböztetnünk: az egyik keleten, a másik nyugaton vert gyökeret.

A kelet liturgiái megtartották az anyanyelvet s bizonyos, szinté merev állandóság (konzervativizmus) jellemzi azokat. A keleti mise úgyszólván mindig ugyanaz. A változatos imák s a szentekről való megemlékezés nem hoznak bele oly szépséges változatosságot, aminőt a nyugati liturgiákban tapasztaltunk. Jellegzetes vonásuk továbbá a hosszúság s a külső színpompá.

²⁰ A szentmise hallgatás módjáról lásd: A második parancs 40–47. lap.

A nyugat liturgiáját viszont kifejező rövidség, aránylagos egyszerűség, szavakban s cselekvényekben csodálatos fenség jellemzik. A keleti liturgiának számtalan ágazata van, a nyugatinak csak néhány, sőt a nagy általánosságot tekintve, úgyszólván csak egy: a *római*.

Mellékágai közül ugyanis a *gallikán* már teljesen kihalt, a mozarab, mely az arab uralom hatása alatt fejlődött ki, csupán *Toledóban*, a Ximenes bíboros által épített s a székesegyházzal kapcsolatos „*Krisztus teste*” kápolnában s ott is csak az év némely napján dívik. Az Ambrus-féle liturgia pedig csupán *Milánóban* tartotta fenn magát.

E néhány kis szigettől eltekintve az egész nyugatot *Róma* fenséges s gyakorlatias liturgiája hódította meg. A római misekönyvnek legfőbb részei szinte a mai formában már a IV-ik századba nyúlnak vissza. A középkorban több szépséghiba csúszott be közéjük, amelyeket azonban V. Pius, VIII. Kelemen és VIII. Orbán pápák nagy gonddal kijavítottak a XVI-ik században.

A római liturgia szépségéről s tökéletességéről *Baumgartner*, a kitűnő jezsuita műtörténész *Geschichte der Weltliteratur* című klasszikus munkájának IV-ik kötetében ezeket írja (233. stb. lapok): A szentmise liturgiája már az első századok folyamán igazi remekművé fejlődött ki, amely mindenkit, aki azt teljesen megérti s jóakarattal bírálja, kell, hogy csodálkozásra ragadjon. Elsősorban magát az áldozati cselekvényt az imák koszorúja veszi körül, amelyek legjava az őskereszténységből ered. Egyszerűségük szép összhangban van a szentírási szavakkal, amelyek által a szent titok végbemegy.

Ezt a szilárd magot, a *kánont*, mely alig változott valaha, az imák s olvasmányoknak egy másik koszorúja köríti, mely a különböző idők s ünnepek szerint változik. Ez a koszorú is teljesen harmonikus és egységes a gondolat, hangulat és forma tekintetében.

A mise közepe tehát változatlan: ugyanazok a fenséges gondolatok, szavak, kérések. E kizökkenhetetlen sarkpont, tengely körül forog az egész kinyilatkoztatás, üdvünk rendszere. Mindennap valami újat hoz s az egyházi év folyamán megváltásunk egész története fellép előttünk. Nincs az a költészet, amely a megtestesülés, feltámadás s a *Szentlélek* elküldetésének titkait oly megragadóan juttatná kifejezésre, mint karácsony, húsvét s pünkösöd szentmiséi. Azonkívül a bibliai történeteknek, zsolnároknak s próféciáknak az év minden napjára való szép beosztása oly gyönyörű ciklust alkot, amely az ószövetség csodálatos tipikáját (jelképes jellegét) is kifejezésre juttatja s így a kinyilatkoztatásnak egész anyagát drámai frissességben éleszti fel, mialatt a legnagyobb titok az oltáron megújul. A tulajdonképpeni ünnepi gondolat epigrammai rövidséggel három imában van összefoglalva az oráció-, szekréta- és posztkommunióban (lásd alább).

„Hogy a szentmise minő remekmű – mondja *Oswald* – az Egyház legelkeseredettebb ellenségei sem tagadják, az esztétika szakértői pedig a legnagyobb mesteri munkának nevezik, amely a világon létesült.”

A szertartásoknak egyébként kettős céljuk van: egyik az, hogy az áldozati cselekvényt ékesítsék, emeljék s így *Isten* dicsőségét előmozdítsák, a másik pedig, hogy az áldozat fenségét, szentségét, hatásosságát élénken szemünk elé állítsák s így lelkünket áhitatra hangolják.

A szentmise szertartásainak főmozzanatai

Nem célunk a szentmise szertartásait részletesen ismertetni, mert erre külön könyv volna szükséges. De mégis felsoroljuk azokat néhány rövid magyarázó megjegyzés kíséretében. Feltételezzük, hogy az olvasó a szentmise latin-magyar párhuzamos szövegének birtokában van, miként ezt igazán hasznavehető katolikus imakönyv alig nélkülözheti.

Lépcsőima. Elnevezése onnan ered, mert a pap az oltár lépcsőjénél állva végzi. Alkotó részei a 42-ik zsolnár, a közgyónás (confiteor) néhány vers s könyörgés. *Feketevasárnapról*

Nagycsütörtökig a vasárnapi s hétköznapi misékben, továbbá minden *Requiemben* a 42-ik zsoltár elmarad.

Oltárfüstölés. Csakis ünnepélyes szentmisékben van megengedve s előírva. Jelentőségét a 140-ik zsoltár második verse juttatja szépen kifejezésre: „Jusson imádságom, mint jó illatszer a te színed elé”. Áhítatos imára akar figyelmeztetni s hangolni.

Introitus. Részei: antifóna, egyetlen zsoltárvers a Glóriával s az antifóna megismétlése. Számos vasárnap ettől a kezdő antifónától veszi nevezetét, mint *Invocavit*, *Reminiscere*, *Oculi*, *Laetare*, *Iudica* stb., valamint a *Requiem* s *Rorate* misék is.

Kyrie eleison. Hajdanában a pap a néppel meghatározatlan számban, ameddig áhítatuknak jólesett, ismételtette: *Kyrie eleison*, *Christe eleison*, vagyis *Uram*, irgalmazz, *Krisztus*, kegyelmezz! A XI-ik századtól fogva kilencre korlátozták e szent fohászokat, amelyek közül az első három az *Atyához*, a következő három a *Fiúhoz*, az utolsó három a *Szentlélekhez* van intézve.

Glória. Ósrégi himnusz, amelynek kezdetét a betlehemi angyalok ajkáról kölcsönözzük. Eleinte csak a püspök énekelhette, az áldozópap pedig csak húsvétvasárnap. Később már a püspök s pap egyaránt éneklie a szertartási szabályok által meghatározott napokon.

Oráció. Kollektá. Többnyire rövid s felette tartalmas egyházi könyörgés, amelyből kiérzik az ősi Egyház szelleme. Főleg a vasárnapok orációi (kollektái) igazán fenségesek. A kollektá („összegyűjtött”) név valószínűen abból ered, mert a pap mintegy összefoglalja ebben a hívők könyörgését, szükségleteit, hogy azokat így közösen *Isten* elé terjessze.

Lecke (lectio, epistola). Hajdanában – mint még ma is Nagypénteken – a szentmise szertartása a *Szentírásból* vett olvasmánnyal vette kezdetét. Minthogy pedig többnyire az apostolok leveleit olvasták fel, azért ezt a miserészt epistolának (levélnek) is szokás nevezni. A lecke szó itt egyszerűen olvasmányt jelent.

Graduálé. Alleluja.²¹ Tractus. Sequentia. Graduálé magyarul lépcsőéneket jelent. Többnyire a *Szentírásból* vett két vers ez, melyet hajdanában az előénekesek az ambó lépcsőjén énekeltek. A graduálét az ún. versus allelujatíus (allelujás vers) követi, kivéve azt az időszakot s napokat, amelyeken az Egyház gyászos vagy vezeklő hangulatot akar kifejezésre juttatni. Két *Allelujából* egy szentírási versből s ismét egy *Allelujából* van összeszerkesztve.

A **tractus** a latin trahere (húzni, vonni) szóból veszi nevét s kifejezi azt a monoton, vontatott modort, amellyel énekeltek. Néhány versnyi szentírási szakasz, mely a Graduálét pótolja.

Sequentia. Pompás énekek ezek, az egyházi költészet valóságos remekei, melyek némely szentmisek valóságos ékességei. Ezek:

- a) a *Victimae Paschali*, kezdetű a húsvét hetében. Szerzője *Wipo*, II. *Konrád* és III. *Henrik* udvari káplánja a XI. század első felében.
- b) *Veni Sancte Spiritus* pünkösdi nyolcada alatt. A XI. vagy XII. századból ered. Szerzője állítólag *Róbert* francia király avagy III. *Ince* pápa.
- c) *Lauda Sion Salvatorem*, Úrnapján s nyolcada alatt. Szerzője *Aquinói Szent Tamás*. (†1274)
- d) *Stabat mater*, a Hétfájdalmú szűz ünnepén, melyet csak XIII. *Benedek* pápa 1727-ben vétetett fel a misekönyvbe. Szerzője *Giacopone da Todi* ferences. (†1306)
- e) *Dies irae* a gyászmisékben. Szerzője *Celano Tamás* ferencendi szerzetes, (†1250)

Evangelium. A szentmise egyik főrésze, amelyet hajdanta a XIV. századig nyomban a homilia, vagyis a kifejtő, magyarázó szentbeszéd követett. X. *Pius* pápa forró óhaja volt, hogy

²¹ *Alleluja* a zsidó hallelu-jah (dicsérvétek Jahvét vagyis Istent) szóból ered s csodálatosan szép kifejezése az örvendező s hálálkodó hangulatnak.

ez a régi, üdvös szokás valamiképpen újra feléledjen s a prédikáció ismét a szentmisébe illeszkedjék.

Symbolum. (Krédo. Hitvallás.) Az *Egyház* az idők folyamán a szükség szerint több ily hitvallást szerkesztett. A szentmisébe a *nicea-konstantinápolyi* zsinatok hitvallása van felvéve. Minden vasárnapon s számos más ünnepies jellegű misében írják elő az egyház szabványai.

Offertorium. (Felajánlás.) A X-ik századig maguk a hívek természetben adományozták az Eucharisztia anyagát: kenyeret, bort s egyéb az istentisztelethez szükséges dolgokat, mint olajat, tömjént. A XI-ik századtól fogva mindezt már pénzben váltják meg, amiből azután a misepénz származott. Hajdanában a felajánlott ajándékok begyűjtése alatt a hívek zsoltárt énekeltek; ma ebből egyetlen rövid (Requiem alatt valamivel hosszabb) vers maradt meg, offertorium nevezete alatt.

A pap kifejező s megható imák közt a kenyeret s bort felajánlja *Istennek*, ünnepélyes alkalmakkor megfüstöli az áldozati anyagot, mire azután a 25. zsoltár (Lavabo) mondása közben kezét megmossa. Ezután a nép felé fordulva: „Orate fratres!” (Imádkozzatok, testvérek!) felhívással azt buzgó imára serkenti.

Secreta vagyis „halk ima”. Valószínűleg azért nevezték így, mert a pap az offertoriumi népének miatt ezt még nem tudta fennhangon végezni.

Praefáció. Ünnepélyes hálaadó ének ez, páratlanul szép s megható dallammal, mely a kánont bevezeti.

Kánon (szabály) ősrégi eredetű fenséges imák sorozata, amelyek a konszekrációt előkészítik s kísérik. Nagy Szent Gergely pápa óta (†604) teljesen változatlan.

Az átváltozás előtt az Egyház imádkozik a pápáért, megyéspüspökért (nálunk a megkoronázott apostoli királyért) s általában az élőkért, nevezetesen azokért, kiket a pap név szerint a szentáldozat kegyelmeiben részesíteni óhajt; felsorolja a Boldogságos Szűzet, 12 apostolt s 12 szent vértanút, kik hajdan *Rómában* különös tiszteletben voltak s kikkel egységben óhajtjuk a szent titkokat ünnepelni. Az átváltoztatást az utolsó vacsora történetének rövid elbeszélése vezeti be. Magát a szentségi formát: „*Mert ez az én testem ... – Mert ez az én vérem kelyhe...*” a miséző régente fennhangon ejtő ki s a nép hittel felel: „Amen!” „Úgy van!” A X-ik századtól fogva az Egyház egész halkán végezteti a konszekrációt. Az ún. Úrfelmutatás későbbi eredetű. A szent ostyát csak a XI. századtól fogva mutatják fel, hogy *Krisztus* valóságos jelenlétében való hit Berengár tévedésével szemben ily módon ünnepélyes kifejezésre jusson. A kehely felmutatása csak a XIV-ik században veszi kezdetét. Az átváltozás után mélységes értelmű imák s szertartások következnek. Az Egyház felsoroltatja *Jézus Krisztus* nevezetes élettitkait, majd a megholtakért imádkozik. A pap ilyenkor egyes elhunytakat név szerint is Isten irgalmába ajánlhat. Majd 8 férfi s 7 női szent vértanú közbenjárását kérjük, hogy Isten a papnak s híveknek az üdvözültek boldogságában részt engedni kegyeskedjék.

Hajdanta a szentmise e részében a pap bizonyos terményeket pl. olajat, mézet, szőlőt, gabonát áldott meg. Ennek maradványa a háromszoros keresztvetés az áldozati ajándékok felett e szavak kíséretében: *Aki által (ti. Krisztus által) Te, Uram e jókat mindenkor alkotod, szenteled, élteted, megáldod és nekünk adod.*²²

Erre aztán a kánonnak rendkívül ünnepélyes befejezése következik. A pap a szent ostyát jobbája veszi s azzal a kehely felett három s azonkívül két keresztet vetvén az apostoltól kölcsönzött e szavakat mondja: „*Óáltala (ti. Krisztus által), ővele és őbenne neked mindenható Atyaisten, a Szentlélekkel egyetemben minden tisztelet és dicsőség mindörökkön örökké.*” És a mély tisztelet s dicsőítés jeléül *Jézus Krisztus* szent testét s vérének kissé felemeli.

²² Ennek a szertartásnak emléke az is, hogy a püspök *Nagycsütörtökön* az olajszentelést ilyenkor végzi.

Communio (áldozás). Az áldozást a következők előzik meg: *Az Úr imádsága* (a Miatyánk). A szent *ostya megtörése*. *Krisztus* példájára történik, aki ugyanígy tett az utolsó vacsorán.

Célja kettős: az eucharisztikus étkezés előkészítése s *Krisztus Urunk* drágalátos szenvedésének jelképezése.

A *szent ostyának a szent vérrel való elegyítése*. Úgy látszik ez a szentáldozás hajdani módjára emlékeztet, midőn a hívek a szent testet a szent vérbe mártva élvezték.

Erre a háromszoros *Agnus Dei* következik, majd a *békeima a békecsókkal*. Hajdan a miséző megcsókolta a szent ostyát, majd a kelyhet s a neki segédkező szerepet.

Ma ezt a békeölelés helyettesíti, amelyet ünnepélyes miséken az asszisztencia egymásnak közvetít. Erre még két szép ima következik, amelyekkel a pap saját lelkét készíti elő a szentáldozásra.

Ezután a pap a *szent testet s vért* magához veszi s a szent edényt kiöblítve rendbe hozza.

Elmondja az ún. *Communiót*, mely a hívek áldozása közben énekelt zsoltár maradványa.

Befejező imát végez, melyben a hívekkel együtt megköszöni *Istennek* a szentáldozás kegyelmét s egyéb alkalmoszerű kérést intéz az *Úrhoz*. Ennek végeztével a jelenlevőket *hivatalosan elbocsátja s megáldja*. A gyászmisékben ez az áldás elmarad. Végezetül még egy *evangéliumi részletet* olvas fel, többnyire *Szent János* evangéliumának első részéből. Csak V. Pius (†1572) tette ezt kötelezővé az ünnepélyes főpapi miséket kivéve.

A csendes szentmisék után *XIII. Leó* rendeletéből bizonyos imákat végezzünk a nép nyelvén az Egyházért, amelyekhez X. Pius engedelméből hozzáfűzhetjük a háromszoros fohászt: „*Jézus szentséges szíve, könyörülj rajtunk!*”

A szent szertartások folyamán fel-felcsendül az ősi keresztény köszöntés: *Dominus vobiscum* (Az Úr legyen veletek) avagy főpapi miséken *Pax vobis*. (Béke legyen veletek.) A felelet reá: *Et cum spiritu tuo*. (És a te lelkeddel.)

A számos keresztvetés részint áldás jele (az átváltozás előtt), részint az Úr keresztthalálára való emlékeztetés (az átváltozás után.)

A szentmise nyelve

A katolikus *Egyház* hivatalosan a következő 10 nyelvet fogadta el liturgikus nyelvnek: a *latint, görögöt, szirt, kaldot, arabot, ethiopot, ószlávot (glogolit), örményt, koptot s románt*. A római liturgiát csak latinul s néhol ószláv nyelven szabad végezni. A többi nyelvet a különböző keleti liturgiák használják. Minden kísérlet új, modern, élő nyelv behozatalára Róma bölcs szilárdságán hajótörést szenved. Hogy pedig miért ragaszkodik *Róma* a kihalt nyelvekhez, nevezetesen a *latinhoz*, kettős okra vezethető vissza. Első az, mert a változatlan holt nyelvek sokkal alkalmasabbak a változhatatlan örök igazságok kifejezésére s így a hit épségének megőrzésére. Hiszen köztudomású dolog, hogy az élő, fejlődő nyelvekben nem ritkán a szavak alá egészen más értelem csúszik, mint amelyet eredetileg jeleztek. Egy másik ok az *Egyház egyetemességének s egységének feltüntetése s biztosítása*. A közös egyházi nyelv hatalmas kapocs, mely a világ katolikusainak tömegeit ugyanegy anyának, az Egyháznak, keblén szeretetben összetartja, egybeolvasztja. Minő vigasztaló, ha messze vidékeken, pl. *Amerikában*, a templomba lépve ugyanaz az ismerős, ha talán nem is értett szó csendül meg fülünkben, amelyet szülőföldünk templomában hallottunk. Nyomban otthonosan érezzük magunkat, s mint közös *Atyának s Anyának* gyermekei nem tapasztaljuk magunkat elhagyatva.

Azt a hátrányt pedig, hogy a hívek nagy része a szentmise s a szent szertartások szövegét nem érti, lényegesen csökkentené, ha mind jobban elterjednének az olyan imakönyvek, amelyek azt latinul s magyarul párhuzamosan leközlík.

Kellékek a szentmiséhez

Oltár

A szentmise bemutatásának rendes helye a templom vagy kápolna. Megfelelő okból, engedéllyel azonban bárhol szabad misézni, de sohasem az oltáron, illetőleg az oltárt képviselő konszekrált kövön kívül.

Az első legtiszteletreméltóbb oltár, amelyen maga Urunk az első eucharisztikus áldozatot bemutatta faasztal volt, melynek némi maradványát *Rómában a lateráni Szent János-templomban* őrzik.

A második, amelyről a hagyomány megemlékezik *Szent Péternek* s az öt követő pápáknak oltára, melyet az apostolfejedelem *Pudens* szenátor családi otthonában használt. Ez is fából készült s az üldöztetés idején könnyen hordozható volt. *I. Szilveszter a lateráni Szent János-templomban* márványba foglaltatta s kizárólagos pápai oltárrá avatta, amelyen ti. csak Szent Péter törvényes utódai miséznek.

Ennek az oltárnak mintájára aztán számos faoltár készült, valamennyi asztal alakban, ami szépen jelképezi, hogy az *Eucharisztia* nemcsak áldozat, hanem lelki táplálék is. A katakombákban nem ritkán a kőlappal fedett mártírkoporsó volt az oltár. Innen van sok oltárnak a koporsó alakja. Kétféle oltárt ismer az Egyház: az állót, elmozdíthatatlant s a hordozhatót. Az előbbinek lényege, hogy az oltárlap az alapépítménnyel szilárdan egyesített egészet alkot. A hordozható oltár négyszögletes, legalább akkora kőlap, hogy rajta az ostya s kehely megférjen. Mind a kétféle oltárba *szent ereklye* van gondosan elzárva. Oltárt csakis püspök szentelhet s csupán a pápa engedélyével végezheti más pap ezt a fontos szertartást.

Az oltár felszerelése

Az oltárt gyolcs vagy vászonból készült *háromszoros kendővel* kell leborítani, amelyek legfelseje oly hosszú legyen, hogy az evangélium s lecke oldalon egészen a földig érjen. *Az oltárkendőket a püspök áldja meg*, avagy a plébános, a templom igazgatója vagy szerzetház feje, de csakis a saját templomuk (kápolnájuk) számára.

Az oltáron, a gyertyatartók között feszület legyen, amelyet minden pap megáldhat. Ezt a feszületet lehetőleg *szentségkítételkor* sem kell az oltárról eltávolítani.

A szentmise bemutatásakor az oltáron *viaszgyertyának* kell égnie. Ilyen gyertya beszerzése azonban napjainkban nem kis nehézséggel s áldozattal jár. Miért is a *Szentszék* megengedte, hogy legalább két gyertya legyen *túlnyomó részben* viaszból, a többi pedig *nagyobb mennyiségben* tartalmazhat idegen anyagot.²³ Az ok pedig, hogy miért ragaszkodik *Egyházunk* oly szigorral a viaszgyertyához, annak szimbolikus jelentősége. A szüzi méhek által képzett viasz ugyanis gyönyörű jelképe *Jézus Krisztusnak*, a szüzi méh gyümölcsének.

A gyertyák száma is meg van határozva. Kis misében 2, énekes misében 4, szentségkítételkor legalább 6 gyertyának kell égnie. Megjegyezzük itt azt is, hogy az Egyház tiltja a gáz vagy villanyvilágítást az oltáron. Még a szentek képeit, szobraikat s annál kevésbé a szentségházat sem szabad villanykörtékkel díszesíteni. Az ily látványosság nem eléggé komoly s nem a templomba való.²⁴

²³ S. C. R. 1904. dec. 14. n. 4147.

²⁴ S. C. R. 1914. jún. 24.

Öröklámpa

Az oltár előtt, ahol az *Oltáriszentséget* őrzik, állandóan legalább is egy mécsnek kell égnie.

Az új törvénykönyv előírja, hogy az öröklámpában olajbogyó olaját vagy méhviaszt kell égetni (1271. kánon). A világháború által felidézett szükséghelyzet folytán a *Szentszék* eltűri, hogy az örökmécset villanylámpa pótolja.²⁵ *Szent Alfonz* szerint súlyos véték terheli annak lelkét, akinek hanyagsága folytán az örökmécs egész napon (24 órán) keresztül nem ég.

Oltárszolga

Az oltárszolga (minister) angyali tisztségét voltaképpen a hajkoronát viselő kispapnak kellene betöltenie. Ilyen hiányában más fiú vagy férfi is ministrálhat. *Nőnek* azonban az oltárnál szolgálni nem szabad. Ha azonban férfi e célra nem kapható, a misézőpapnak nő (pl. apáca) is felelhet, *de csak távol az oltártól*.²⁶ Bort s vizet az oltárhoz vinnie, a könyvet az egyik oldalról a másikra áttennie tilos. Ily esetekben a pap előzetesen mindent úgy rendez be, hogy az említett teendőket maga kényelmesen elvégezhesse.

Gondoskodni kell, hogy a ministerek a legjobb fiúk, lehetőleg gyakori (napi) áldozók legyenek, dolgukat jól tudják s tisztességesen legyenek felöltözve. A legjobb családoknak becsületére válik, ha gyermekük a ministrálás által az isteni áldozat bemutatásában közreműködhetik. Legelőkelőbb személyek, sőt fejedelmek nem ritkán dicsőségüknek tartják, hogy az oltárnál szolgálhatnak. Így pl. ifjú Ottó királyunk testvéreivel a legszívesebben s szépen ministrál, miként a Lequeitióban járt magyar papjaink örömmel tapasztalták s tanúsítják.

Amily épületes, ha a szentmise előtt a sekrestyében csend honol, a ministrálók a szentáldozásra készülnek s aztán angyali módon töltik be az oltárnál az angyali tisztséget, éppoly botrányos a sekrestyében zajongó, az oltárnál ügyetlenkedő, sőt rakoncátlan oltárszolgák viselkedése. A jól oktatott s ájtatos ministerek a lelkipásztor buzgóságának egyik legszebb bizonyítványa.

A szent edények s ruhák

Az *Egyház* szent edényei között első helyet foglalják el a *kehely* (Kelch. calix) s a *patena* (tányérka), amelyek célja, hogy az isteni eucharisztikus áldozatot hordozzák. A kehely csészéje (kupája) aranyból, ezüstből vagy legalább ónból legyen. Ha nincs aranyból, akkor belsejét jó be kell aranyozni. Ugyanez a szabály a paténára is kiterjed. Mind a kettőnek konzekrálása, mint általában az olajkenéssel járó szentelések, a püspöknek van fenntartva.

A krizmával felkent kehely s *patena* egyben gyönyörű szimbólumok is. Az előbbi *Krisztus* drága *Szívét* jelképezi, mint amely ugyancsak az üdvösségünkért ontott szent vér edénye. Az utóbbi, mint már *III. Ince* megjegyzi, kinyílt, szeretettől tágas szívünkre emlékeztet, mely az Úr Jézust befogadni kész.

A kehely felszerelés

A kehely felszereléséhez a következő ruhaneműk tartoznak: a korporálé, palla, purifikatorium, velum és burza.

²⁵ S. C. R. 1916. febr. 23.

²⁶ Vö. 813. kánon.

A korporáléknak és pallának fehér vászonból vagy gyolcsból kell készülnie. Az előbbire helyezük a kelyhet s ostyát, az utóbbi a kehely befödésére szolgál. Mind a kettőt csupán az erre felhatalmazott pap áldhatja meg. Az Egyház nem helyesli, ha a korporálékra színes (arany vagy selyem) hímzéseket alkalmaznak, avagy a pallát a kazulának (miseruhának) megfelelő selyemszövettel díszítik.

A purifikatorium (kehelytörlő-kendő) megáldásra nem szorul. A kelyhet, patenát, valamint a szentmisénél már használt korporálét, pallát és purifikatoriumot csak klerikus vagy oly egyén érintheti, akinek gondozására vannak bízva. A korporalé, palla s purifikatorium első mosását csupán alszerpap vagy ennél magasabbrendű egyházi férfi végezze. A vizet pedig, melyben ez az első áztatás megtörtént, a szakráriumba vagy ha ilyen nincs, tűzbe kell önteni (vö. 1306. kánon). Újabban a Szentszék meg szokta engedni, hogy ezt az első mosást apácák is végezhessek.

A *vélum* (kehelykendő) a kehely leborítására szolgál. A *burza* az a három oldalról zárt kicsiny táská, amelybe a korporalét helyezük. Mind a kettő a miseruhával azonos szövetből készül s a többi liturgikus ruhával együtt *megáldható*.

A miseruhák

A pap mielőtt a szentmise bemutatásához fogna, magára veszi az előírt öltözéket. Legelsőbb vállát, nyakát az ún. *vállkendővel* (amiktus) borítja be, felölti a hosszú miseinget (albát), amelyet övvel (cingulum) köt át.

Erre a felső miseruhákra kerül a sor.

Első ezek között a *manipulus*, amelyet a pap a balkarján csupán a szentmise végzésekor s kivételesen a *virágvásárnap*i pálmaszenteléskor visel. Ugyancsak manipulust hordanak, az alszerpap és szerpap is, mikor a szentmisénél segédkeznek. Hajdanta egyszerű kéz- vagy izzadságtörlő volt, ma jelképe a tevékeny munkásságnak az Úr szőlőjében. A pap a következő ima kíséretében ölti magára: *Engedd Uram, hogy a sírás s fájdalom manipulusának (keszkenőjének) viselésére méltó legyek, hogy aztán munkám bérét ujjongva fogadhassam.*

A *stóla* a második felsőruha, melyet a papnak a szentmisénél, de aztán minden szentségkiszolgáltatásnál s áldásnál viselnie kell. A szerpap, áldozópap s püspök lelki hatalmának jelképe. A hordozás módja kifejezi az egyházi rendben elfoglalt rangfokot. A szerpap (diákon) a balvállra vetve jobbkarja alatt köti át. Az áldozópap a nyakáról lefüggő stólát a keblén keresztbe teszi. A püspök, ki keblén amúgy is keresztet hord, a stólát egyenesen bocsátja le.

Jelképezi a stóla az Úr igáját, mely a papi hivatástól s hatalomtól elválaszthatatlan. Minthogy díszjel, hatalomnak szimbóluma, azért a pap megalázkodó fohással ölti magára: *Add vissza, Uram, nekem a halhatatlanság stóláját, amelyet első szülőmben elvesztettem s jóllehet méltatlanul vállalkozom a te szent szolgálatodra, mégis részem legyen az örök jutalomban.* Végül a misézni készülő pap a szorosán vett *miseruhát* (kazulát) veszi magára. Hajdani kerek alakjával jelképezi a tökéletes szeretetet. Ezért kell, hogy minden egyebet fedjen s díszesen ékeskedjék. Mikor a pap az isteni s felebaráti szeretetnek ezt a szép szimbólumát felölti, így imádkozik: „*Uram, ki mondtad: az én igám kedves, az én terhem könnyű, engedd, hogy azt úgy viseljem, hogy kegyelmedet megnyerjem*”. A vállkendőt, albát, manipulust, stólát, kazulát, övet, korporalét s pallát a püspök vagy az erre meghatalmazott pap áldja meg.

A miseruhák anyaga s színe

A miseruhák anyagát illetőleg Egyházunk azt kívánja, hogy nemesebb, értékesebb szövetből készüljenek. Határozottan el van tiltva az üvegbrokát, amelyben ti. az arany- s ezüstsálakat üveg pótolja.

Az Egyház a színekben is mélységes értelmet lát s összhangot keres a különböző alkalmak, ünnepek és a szertartásos ruhák színe között.

A középkor utolsó szakáig, ha nem is kizáróan, de túlnyomón a fehér szín volt az uralkodó. A XII-ik századtól fogva azonban mind sűrűbben más színek is jelentkeznek. A XVI-ik században végre Egyházunk ezt a kérdést is – úgy látszik – véglegesen rendezte, őt hivatalos liturgikus színt állapítva meg: *a fehérét, pirost, zöldet, violát s a feketeét.*²⁷

A sárga és világoskék kifejezetten el van tiltva. Az aranyos szín tilos, kivéve a valódi aranybrokát, amely a fehérét s pirost pótolhatja.

A *fehér* színt, mint az ártatlanság, öröm s dicsőség színét, az Úr, a Szent Szűz, angyalok s azoknak a szenteknek ünnepén használjuk, akik nem voltak vértanúk. A *piros* szín a tűznek s vérnek színe, miért is Pünkösdkor, a keresztnek s a vértanúknak ünnepein jön alkalmazásba. *Zöldbe*, vagyis a remény színébe Egyházunk közönséges vasárnapjain s hétköznapijain öltözik s így vezérli soha meg nem szünő reménnyel az *Úr Jézus* nyáját az örök élet legelőire. A *viola*, mint az alázat s bűnbánat színe, szépen kifejezésre juttatja az adventi s böjti hangulatot. A *fekete* úgy a társadalmi, mint az egyházi életben a gyásznak színe, miért is a fekete ruhát Nagypénteken s gyászmisék végzésekor adja Egyházunk papjaira.

Tilos a színek keverése, pl. a fehér ruhán piros keresztnek alkalmazása azzal a nyilvánvaló célzattal, hogy így két színt pótoljon. Egyik színnek oly uralkodónak kell lennie, hogy nyomban lássék, mely színt képvisel.

Jegyzet: Óvakodjunk régi, elavult egyházi ruhákat megbízhatatlan ügynököknek s cégeknek eladni vagy ilyeneknél újjakkal kicserélni. Mert eltekintve attól, hogy többnyire igen értékes anyag helyett csillogó, de értéktelen holmit kapunk, ily úton szent dolgainkat, melyek az isteni titkok ünneplésénél szerepeltek, annak a veszélynek tesszük ki, hogy kevéssel utóbb, ki tudja miféle szalonokban, mint ágy-, díván- vagy zongoraterítők stb. fognak díszelegni. „Ne adjátok a szentet ebeknek és ne hányjátok gyöngyeiteket a sertések elé” – mondja az Úr (Mt 7,6) és szigorú szavainak talán itt is megvan a maguk értelme. Inkább bárminő kárt kell szenvednünk, sem hogy szent dolgainkat gyalázat érje.

Pérraud bíboros autuni püspök, a paray-lemoniali eucharisztikus kongresszuson érdekes s megható esetet beszélt el, amelyet *Vaughan Herbert* (†1903) London bíboros-érsekétől hallott. Protestáns lelkész kis leányának az angol főváros nevezetességeit mutogatta. Bevezeti többek közt egyik katolikus templomba is. A gyermeknek nyomban feltűnt a főoltár előtt lobogó örökmécses, mely a következő párbeszédre adott alkalmat az atya s leánya között.

„Papa, miért ég itt ez a lámpa?” – kérdi a gyermek.

„Mert ebben a templomban a *Jézuska* jelen van, ott az aranyos ajtócska megett.”

„Szeretném látni!”

„Az nem lehet, mert a *Jézuska* be van zárva. De ha ki is nyitná az ajtót, azért mégsem láthatnád őt, mert fátyol borítja ...”

Erre azután elhagyták a templomot. Kevéssel utóbb protestáns imaházba tértek be. „Miért nincs itt is lámpa” – veti fel a leány a kérdést.

²⁷ Ezeken kívül – de csak kivételesen – a rózsaszín is szerepel. A püspökök szertartáskönyve két vasárnapra, ti. Advent III-ik és Nagyböjt IV-ik vasárnapjára rendeli el a székesegyházak ünnepélyes miséire. Másutt – e vasárnapokon – csupán különös engedéllyel alkalmazható.

„Mert itt *nincs* jelen a Jézuska.”

„Akkor menjünk ki innen, ha itt nincs a Jézuska!”

És ettől fogva semmiképpen sem volt rábírható, hogy protestáns imaházba lábát tegye. Csak katolikus templomba kíváncszott, ahol *Jézus* van. Sokat tündődött ezen a becsületos lelkű tiszteletes s végre *Isten* kegyelmével arra a következtetésre jutott, hogy csak az lehet az igazi *Egyház*, amelyben *Jézus Krisztus* jelen van s ígérete szerint a világ végéig velünk marad. Az ártatlan gyermeki szív helyes ösztöne rávezette az apát, hogy visszatérjen az ősei által elhagyott eredeti, igaz hitre. Lemondott tehát dúsán jövedelmező protestáns lelkészi állásáról s hitvesével együtt, kit szintén sikerült az igazságnak megnyernie, katolikussá lett.

E könyvecskének is egyik célja az, ha netán másvallású atyánkfiai kezébe kerülne, felébressze érdeklődésüket a mérhetetlen kincs, az Oltáriszentség iránt, melyet ők, sajnos, nélkülöznek. Ó, bár csak egy is akadna közöttük, akit *Isten* kegyelme visszakalauzolna abba az *Egyházba*, amelyben *Jézus Krisztus* van, él s tárt karokkal várja őket, mint eltévedt bányáit.

A. M. D. G.

Források

Arregui: Summarium Theologiae Moralis

Bougaud: Kereszténység és korunk

Gehr: Das heilige Messopfer

Mihályfi: A nyilvános istentisztelet

Mihályfi: Az emberek megszentelése

Nagy: Hitelemzés példákban

Noldin: Summa Theologiae Moralis

Pázmány: Kalauz

Schütz: Dogmatika

Spirago: Beispielsammlung

Stentrup: De ss. Eucharistiae Sacramento

Taille: Mysterium fidei